

LUSTGÅRDEN 1952-53

LUSTGÅRDEN

ARSSKRIFT 1952-53 - Årgång 33-34

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

N. Hylanders Hosta-uppsats tryckt med bidrag ur Längmanska Kulturfonden

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

Stockholm

Postgirokonto 1607. Medlemsavgift 15 kr. årligen eller 200 kr. en gång för alla.

Ordförande:

Greve **TORGIL VON SETH**, Bratteborg.

Vice ordförande och skattmästare:

Friherre **SVEN A. HERMELIN**, Uggleviksgatan 13, Stockholm Ö,
tel. 20 90 32.

Sekreterare:

Docent **MAGNUS FRIES**, Järnbrogatan 4, Uppsala, tel. Uppsala 368 23
(306 72).

Redaktör för föreningens årsskrift:

Docent **NILS HYLANDER**, Drottninggatan 12, Uppsala, tel. Uppsala 301 19
(302 18).

Ansvarig utgivare av föreningens årsskrift:

Professor **NILS SYLVÉN**, Vegagatan 16, Lund, tel. Lund 183 80.

*Omslagsbild: Hängpilar i Amsterdams stadsträdgård.
Fot. Björn Ditzinger.*

Tryckt hos Emil Kihlströms Tryckeriaktiebolag, Stockholm, 1953.

INNEHÅLL

Nils Hylander:

Hosta. En översikt över de svenska trädgårdarnas funkior eller blåliljor 5

Nils Sylvén:

Arboretum Ekebyhof 53

Nils Hylander:

Svenska träd- och busknamn. Ett supplement 61

Erik Söderberg:

Om partenokoni och diöci hos släktet Pinus 66

Nils Hylander:

Östgötsk herrgårdstur. Några glimtar från Föreningens sommarexkursion 16—18 juni 1950 75

Vera Norin:

Dendrologer på Hollandsfärd 91

Nils Sylvén:

Några dendrologiska anteckningar från Hollandsresan 1951 101

Nils Hylander:

Tårgranar. Några ord till en bild 119

Sven A. Hermelin:

Viltvård, landskapsvård, parkvård 123

L. Åkerhielm:

Rosor och geografi 131

English Summary 135

Föreningsmeddelanden 136

Medlemsförteckning 148

Artförteckning 158

NILS HYLANDER

HOSTA

En översikt över de svenska trädgårdarnas funkior eller blåliljor

Arter och former av släktet *Hosta* eller *Funkia*, som det kanske alltför vanligen kallas i trädgårdarna, spela i svenska planteringar en stor roll som perenna prydnadsväxter, odlade huvudsakligen för sina dekorativa blad och populära kanske särskilt på grund av sin skugghärdighet. Det förefaller rentav, som om detta släkte hos oss skulle odlas både oftare och i flera former än vad som är fallet i flertalet europeiska länder, och det är ingalunda ovanligt att påträffa rika bestånd av ett flertal arter i en och samma ej alltför vidlyftiga plantering. Varje tågresenär, som sommartid far norrut från Stockholm, har tillfälle att se ett dylikt sortiment inne på själva Stockholms centralstation, och en synnerligen vacker kollektion finns på ett annat ställe i staden, nämligen i den alltför litet kända lilla trädgården vid Centralbadet. I Göteborg, Lund och Uppsala kan man i stadens planteringar finna liknande blandbestånd av olika *Hosta*-typer. Material har alltså funnits för den som velat studera släktet, men möjligheten att bestämma det har varit desto sämre.

De odlade formernas systematik har nämligen varit synnerligen oklar och namnskicket i trädgårdarna kaotiskt, eftersom den i litteraturen rådande nomenklatoriska förvirringen, i och för sig förfärlig nog, i praktiken ytterligare ökats av en långt gående förblandning av de olika typerna i plantskolorna. Detta är emellertid ingalunda något enastående för Sverige; förhållandena ha länge varit likartade i utlandet. Så skriver Stearn om förhållandena i England (1931): "Probably no other small genus has ever

been so muddled as to names. There are about twelve kinds of Plantain Lily [d. v. s. *Hosta*] in cultivation; to these more than seventy different names have been applied." Om liknande erfarenheter vittnar Wehrhahn i sin översikt av de tyska trädgårdarnas "*Funkia*" (1934): "Es gibt glücklicherweise in unseren Gärten nur wenige Gattungen von Stauden, bei denen eine solche Verwirrung herrscht wie bei den Funkien. Das fängt schon beim Gattungsnamen an und hält bei den Formen noch nicht auf. Meine Kartothek enthält allein fast 100 verschiedene Bezeichnungen, dabei sind die durch den unterschiedlichen Gebrauch der Gattungsnamen entstandene Kombinationen noch nicht einmal mitgerechnet."

Tidigare monografier. Hybrider.

Försök att förbättra situationen ha ingalunda saknats. 1930 publicerade Bailey en översikt av de då kända typerna, däribland även några, som ej förekommo i kultur utan voro honom bekanta blott från herbarieexemplar. På detta arbete byggde i mycket Stearns revision följande år av de engelska trädgårdarnas *Hosta*-material, väl alltjämt den bästa framställningen i fråga om det europeiska trädgårdsmaterialet över huvud. Liksom Baileys arbete är den dock alldeles för summarisk i fråga om den formgrupp, jag nedan sammanfört under namnet *H. Fortunei*, men ännu allvarligare är kanske att båda under sistnämnda namn liksom under *H. lancifolia* innefatta flera goda arter. En del av dessa detaljer har Stearn emellertid senare korrigerat i ett par småmeddelanden, och han delar numera min åsikt, att det material han 1931 ordnade under 7 arter i stället bör fördelas på 11 arter (eller därmed jämnställda hybridgrupper), vilka alla — med ett undantag — finnas i kultur även i svenska trädgårdar. En av dessa, *H. plantaginea*, avviker starkt från de övriga genom sina mycket stora, rent vita och starkt välluktande blommor och bildar ett eget undersläkte, *Niobe*; de övriga kunna sammanfattas som undersläktet *Gibosi* (det japanska namnet på hithörande arter). Under senare år har emellertid från Japan beskrivits ett otal arter av sistnämnda undersläkte, och när Maekawa 1940 gav ut sin

Hosta-monografi, räknade detta senare ej mindre än 38 arter, av vilka många innehöllo flera eller färre varieteter och former; *H. plantaginea* är alltså ensam i sin grupp. Huruvida denna siffra är något så när korrekt, är jag inte kapabel att bedöma; Maekawas arbete är synnerligen svårbegripligt och på många punkter utan tvekan otillfredsställande eller direkt vilseledande, men en detaljerad kritik är omöjlig för den som ej haft tillfälle att se mer än de i europeiska trädgårdar förekommande formerna, ty alldeles uppenbart förekomma utöver dessa ett flertal arter vildväxande i Japan och dessutom i japanska trädgårdar åtskilliga endast som odlade bekanta former. Särskilt svårt är det att bedöma uppgiften om artantalet, därför att Maekawa ej upptar några hybrider eller ens diskuterar förekomsten av sådana.

Det kan dock knappast råda något tvivel om att en del kulturyper, däribland flera av våra vanligaste, måste vara hybridogena. Medan en del av våra *Hosta*-typer ha en utmärkt fruktsättning och fullgott pollen, äro nämligen andra i båda avseendena m. l. m. fullständigt sterila — så särskilt *H. lancifolia* och *H. undulata* (inkl. *erromena*) men även i något växlande grad de under namnet *H. Fortunei* sammanfattade formgrupperna. En sådd av frö, skördad efter fri avblomning i en trädgård med flera *Hosta*-arter ger också en brokig och delvis m. l. m. steril avkomma, och det är snarast regel, att man ur frö, som erhållits under något visst artnamn från en botanisk trädgård, får plantor som m. l. m. avvika från den uppgivna arten. Ett undantag bildar härvidlag *H. ventricosa*, som bildar frö på könlös väg genom en egendomlig nucellarembryoni, som resulterar i en redan av Robert Brown år 1810 omtalad polyembryoni.

Det första *Hosta*-beskrivningarna. Kaempfer, Thunberg.

Denna art är liksom *H. plantaginea* kinesisk, medan nästan alla övriga arter härstamma från Japan. Det var också ett par av dessa japanska typer, som först blevo bekanta för europeiska forskare och publicerade i västerländsk litteratur. Redan den tyske läkaren Engelbert Kaempfer, som vistades i Japan 1690—92, om-

nämner i den 1712 utgivna femte fascikeln av sina *Amoenitates exoticae* två sådana under namnen *Joksan*, *vulgo Gibboosi*, *Gladiolus Plantaginis folio*, resp. *Gibboosi altera*, och tack vare hans nu i London befintliga teckningar låta sig dessa identifiera som resp. *H. sieboldiana* (coll.) och *H. lancifolia*. Den förstnämnda teckningen publicerades av Banks 1791, men den senare har förblivit opublicerad. Först 1780 blev emellertid någon hithörande art vetenskapligt beskriven under ett namn efter Linnés metod: det var vår landsman Carl Peter Thunberg, som då uppställde *Aletris japonica* — formellt för att ge ett namn åt Kaempfers *Joksan*, *vulgo Gibboosi*, fast i själva verket hans beskrivning grundar sig på material, som Thunberg själv samlat i Japan. Därigenom kom beskrivningen att syfta på vad som nu kallas *H. lancifolia*, medan citatet från Kaempfer som redan nämnt hör till en *sieboldiana*-form. Det systematiska och nomenklatoriska trassel, som alltså dess utmärker denna växtgrupps historia, börjar alltså långt innan den ännu uppställts som ett eget släkte. Detta skedde först 1812, då släktnamnet *Hosta* (efter den österrikiske botanisten Nicolaus Thomas Host) såg dagen i ett arbete av Trattinick. Längre blev emellertid ett annat släktnamn rådande, nämligen det av Sprengel 1817 föreslagna *Funkia*, och detta har i så måtto godtagits, som det i svenska och danska oförändrat och i tyskan under formen *Funkie* används för bildning av inhemska namn på de olika arterna. Namnet *Hosta* kan för övrigt brukas endast på grund av att det upptagits på listan över nomina conservanda, sådana namn som skola brukas, fast de egentligen strida mot de botaniska nomenklaturreglerna; detta gäller Trattinicks släktnamn, därför att det finns ett äldre homonym, ett likalydande släktnamn, givet av Jacquin 1797 åt ett verbenacé-släkte (som nu inräknas i det linnaeanska släktet *Cornutia*). Samma år, 1812, publicerades för övrigt ett par andra namn, som åsyftade arter av samma släkte som Trattinicks, nämligen *Niobe* och *Bryocles*. Deras auktor var den kuriöse engelsmannen Salisbury, den ende botanist som velat dela släktet på flera, men intetdera namnet var giltigt publicerat. Det förra, omfattande *H. plantaginea*, har likväl senare kunnat nyttjas som undersläktesnamn, det senare,

uppställt för *H. ventricosa*, användes bl. a. av Bailey som sektion-namn.

Av *H. lancifolia* sände tydligen Thunberg pressade exemplar till holländaren Houttuyn, som i sitt arbete *Natuurlyke Historie* samma år som Thunberg publicerade den under det av T. givna namnet och samtidigt återgav växtens drag i ett klumpigt kopparstick. Detta herbariematerial synes ha gått förlorat, men ett annat ark av samma växt finns alltjämt i Thunbergs eget herbarium i Uppsala, liksom fragment av andra arter, bl. a. *H. undulata*, som Thunberg i ett senare arbete nämner men aldrig beskrev. Något levande material av *Hosta* medförde Thunberg ej, men sådant kom ungefär samtidigt med hans publikation till Europa, dock ej från Japan utan från Kina. 1789 beskrevs sålunda *H. plantaginea* (som *Hemerocallis plantaginea*) av Lamarck på grundval av material, som några år odlats i Paris, och 1797 beskrevs av Andrews den andra arten, *H. ventricosa*, under namnet *Hemerocallis coerulea*, första gången, efter exemplar som odlats i England.

Siebolds importer.

Dessa två arter måtte snabbt ha vunnit popularitet i förnämre trädgårdar, att döma av de talrika bilderna, särskilt av den sistnämnda arten, i planschverken omkring 1800, men bägge höllos den första tiden för så ömtåliga, att de odlades i kallhus. Några nya *Hosta*-typer kommo sedan ej in i Europa förrän genom tysken Siebolds importer omkring 1830. I dessa ingick emellertid ett högst avsevärt antal olika *Hosta*-former, att döma av katalogerna från den firma, han efter hemkomsten från Japan etablerade i Leiden för exploatering av sina förvärv — så upptar katalogen för år 1863 ej mindre än 17 nummer, fördelade på 14 arter. Tyvärr blevo dessa aldrig publicerade av Siebold själv, utan i den mån de alls fingo vetenskapliga namn, skedde det, sedan de distribuerats till botaniska och andra trädgårdar i Holland och grannländerna. Så beskrevs *H. undulata* (som *Funkia undulata*) av Otto & Dietrich 1833 i en tysk tidskrift, och i England fäste olika auktorer, i ädel tävlan om att hedra introduktören, hans namn

vid två olika arter: dels den vi nu kalla *H. sieboldiana* (först publicerad, fast utan beskrivning, av Loddiges 1832 som *Hemerocallis sieboldiana*, sedan av Hooker 1839 på giltigt sätt som *Funkia sieboldiana* och samma år av Lindley som *Funkia Sieboldi*), dels den mer anspråkslösa art, som 1838 av Paxton publicerades under namnet *Hemerocallis Sieboldii* men som bör heta *Hosta albomarginata*; som *Funkia albomarginata* hade Hooker beskrivit den samma år.

Från Siebolds samlingar härstamma av allt att döma ytterligare ett par av våra mera spridda typer, nämligen den först 1940 som art beskrivna *H. crispula* och den brokbladiga *Fortunei*-form, för vilken jag ansett mig böra ta upp Miquels namn var *albopicta*, eftersom han som synonym citerar Siebolds katalognamn *Funkia viridimarginata*; under detta namn går den, åtminstone i U.S.A., alltså i plantskolorna. Däremot har jag inte kunnat finna något autentiskt exemplar därav, medan åtskilliga andra, tyvärr dock långtifrån alla, av Siebolds *Hosta*-kollektioner finnas belagda i herbarierna i Leiden och Utrecht, mestadels i form av exemplar som samlats av S. eller hans medarbetare i Japan men i en del fall med exemplar, odlade i botaniska trädgården i Utrecht. Dessa ha också i en del fall möjliggjort eller underlättat tolkningen av arterna och deras många former i den första sammanfattande bearbetningen av släktet, publicerad av Miquel 1869 i en holländsk och en fransk version men i båda fallen lika svårattfattbar. Miquel har nämligen i sin redovisning av materialet, till allra största delen hämtat från Siebolds samlingar, på ett rent mirakulöst sätt lyckats vantolka samtliga ditintills beskrivna arter. Lyckligtvis har hans framställning inte blivit mycket beaktad, men i den mån man gjort det, har det lett till ökad förvirring, eftersom man litat på hans identifieringar i stället för att låta sig ledas av de i regel goda beskrivningarna.

Senare importter.

Alla Siebolds *Hosta*-importter ha dock, så vitt man kan se, ej levat kvar i Europa, men å andra sidan är det sannolikt, eller

i varje fall möjligt, att de kunnat bidra till uppkomsten på hybrid väg av nya kulturtyper. En del av *Fortunei*-gruppens former kunna i varje fall förmodas ha uppkommit i sen tid i europeiska trädgårdar, men tyvärr är detta en mycket dunkel punkt i släktets odlingshistoria. Redan namnet *H. Fortunei*, baserat på *Funkia Fortunei* Baker 1876, är behäftat med en viss oklarhet. Jag har här använt det på samma sätt som är gängse i amerikanska trädgårdar, för en grupp m. l. m. fullständigt sterila former, vilka sannolikt utgöra hybridavkomlingar med *H. sieboldiana* som en av föräldraarterna. Man antar då, att den av Baker beskrivna växten var en sådan form, och det bevarade typexemplaret talar i varje fall ej bestämt däremot men är å andra sidan för dåligt för att ge säkert besked. Saken har emellertid komplicerats av att Regel samma år (1876) publicerade en *Funkia sieboldiana* β *Fortunei*, som av hans bild att döma inte rimligen kan vara identisk med Bakers växt utan verkligen hör till *sieboldianas* formkrets, ja högst sannolikt motsvarar den nedan beskrivna *H. sieboldiana* var. *elegans*.

Det förefaller ju sannolikt, att åtminstone någon av dessa efter Robert Fortune uppkallade typer var med bland de levande växter, den sistnämnde 1862 medförde till England från Östasien, men tyvärr har detta varit omöjligt att fastställa. Det är på det hela taget förbluffande, hur litet nytt *Hosta*-material som i senare tid införts till Europa, åtminstone om man räknar med vad som kommit ut i plantskolorna och handeln. Ett par sådana äro väl de i England tydligen något spridda *H. rectifolia* (hos oss blott odlad, i en avvikande form, i de botaniska trädgårdarna i Uppsala och Göteborg) och *H. tardiflora*, den sistnämnda även odlad i U.S.A. Den enda med säkerhet moderna *Hosta*-import som även hos oss fått någon — om ock ej stor — betydelse för trädgårdarna är den art, som Bailey 1930 beskrev under namnet *H. decorata*, med hänsyftning väl närmast på dess vitkantade blad.

Brokbladighet.

Vitbrokiga blad är ett inom släktet *Hosta* påfallande vanligt fenomen, som kan uppträda i olika former. Antingen är, så-

som hos *H. undulata*, bladskivans mittparti utbildat som ett m. l. m. smalt och skarpt markerat band eller ett bredare, m. l. m. diffust (gul)vitt bälte, varvid skivan också blir starkt vågig (och ofta även stjälken vit), eller också är skivan rent grön med smalare eller bredare, rent vit, åtminstone i huvudsak skarpt markerad kant — så hos *H. decorata*, *albomarginata* och *crispula*. Att brokigheten varit det avgörande momentet för dessa formers upptagande i kultur eller åtminstone den viktigaste orsaken till deras popularitet framgår redan av att samtliga de tre sistnämnda arterna först uppställdes på grundval av dessa "variegata"-former; den "normalgröna" formen, som m. l. m. ofta framkommer ur den brokbladiga som "sport", har ännu blott beskrivits hos *H. decorata* men har ofta iakttagits av mig hos *H. albomarginata* och ett par gånger hos *H. crispula*. Samma sak gäller *H. undulata*, men här har den gröna formen blivit ett självständigt odlingsobjekt, och ett viktigt sådant, nämligen den av Stearn som egen art beskrivna *H. erromena*. Även denna framkommer som "sport" ur den brokbladiga typen, men säreget nog är den i våra plantskolor och trädgårdar spridda *erromena* — liksom fallet, enligt upplysning av Stearn, är även i England — ytterst enhetlig, medan den typiska, brokbladiga *undulata* hos oss förekommer i en mångfald typer. Uppenbarligen har *erromena*, som i likhet med typisk *undulata* är fullständigt honsteril, uppförökats vegetativt i form av en enda klon.

Detta är sannolikt fallet också med den redan nämnda *H. Fortunei* var. *albopicta*, fastän denna på olika ståndorter och i växlande ålder kan förefalla tämligen variabel, särskilt med hänsyn till brokbladigheten, som är av en något annan typ än den hos de nyss beskrivna, i det att bladskivan har en rent grön kant men därinnanför (särskilt på våren) är något flammigt gul- eller vitgrön. Jag bortser då från att ur denna typ tydligen, liksom hos nyssnämnda brokbladigar, framkommit en rent grönbladig form (som i trädgårdarna tycks ha fått en viss egen spridning) men dessutom en variant av motsatt slag med enfärgade men starkt gulaktiga eller som unga rentav benvita blad. Däremot representeras den mycket närstående *H. Fortunei* var. *stenantha* tydligen

av flera kloner, likaså förekommer den art, jag kallat *H. elata*, hos oss i flera kloner, som skilja sig ganska avsevärt, särskilt i bladens form och även något i blomningstiden.

Blomningstid. Morfologiska kännetecken.

Blomningen sträcker sig, om man ser till släktet, sådant det finns företrätt hos oss, över en ganska avsevärd tidrymd. Den börjar i tidig högsommar med *H. sieboldiana* och slutar sent på hösten med *H. plantaginea*, som även i Skåne blommar först i september. För de övriga är blomningsföljden i Uppsala i normala fall ungefär följande: *sieboldiana* med var. *elegans* (samt vissa *elata*-typer); *elata*; *Fortunei* var. *stenantha*, *Fortunei* var. *albopicta*, *undulata* med var. *erromena*; *Fortunei* var. *rugosa*; *crispula* och *Fortunei* var. *hyacinthina*; *decorata*; *ventricosa*; *albomarginata*; *lancifolia*. Senare än alla dessa är den förutnämnda, med *H. lancifolia* nära besläktade *H. tardiflora*, som i England blommar först i början av oktober; om dess möjligheter här i landet vet man ännu intet, då det enda exemplar av arten, som finns här, är en liten planta i mina försök, erhållen från Kew först i förfjöl.

Blomningstiden är alltså en systematisk karaktär av en viss betydelse. De viktigaste morfologiska kännetecknen för åtskiljande av arterna (och hybridgrupperna) äro: växtsätt (tydligt tuvat eller ej), bladskivans form, ställning, konsistens och nervighet, förekomst eller avsaknad av dagg (pruina), stjälkens relativa höjd, blomställningstypen, blomstödbladens (braktéernas) form och konsistens, kalkens byggnad (form, konsistens och färg), fertiliteten (pollen regelbundet eller ej, frukt utvecklad eller ej), frönas form och storlek. Därtill kommer bladskaftets byggnad, närmare bestämt formen av dess tvärsnitt — en karaktär som givetvis endast kan bedömas på levande eller i vätska bevarat material. Eftersom även åtskilliga av de övriga karaktärerna ej kunna iakttagas ens på väl pressat material, som f. ö. på grund av slemrikedomen särskilt hos de större arterna är svårt att åstadkomma och endast föreligger helt sparsamt, äro fotografier av levande plantor mycket viktiga för bestämningen. Jag har därför försökt att dels från olika håll inom och utom landet samman-

bringa en samling sådana fotografier, dels få mina egna odlingar fotografiskt arkiverade. Det är huvudsakligen ur detta senare arkiv jag här återger en del bilder av de viktigare formgrupperna till komplettering av mitt examinationsschema (vilket ersätter det preliminära i min bok 1948) och de efterföljande beskrivningarna. Till andra bilder hänvisar jag endast i ringa utsträckning, liksom jag i fråga om synonym endast nämner de viktigaste — i båda fallen får jag hänvisa den mera vetgirige till det större arbete, som jag hoppas kunna inom närmaste tiden publicera på annat håll. I likhet med denna kortare översikt baserar sig detta i första hand på mina egna iakttagelser på det material, jag haft i odling under flera år i Uppsala botaniska trädgård. Stommen till denna samling utgöres av en mycket rikhaltig kollektion, som jag 1945 erhöll från Fil. lic. Olov Gelin, Weibullsholm, men den har senare utbyggts med åtskilligt material, som jag själv anskaffat från olika trädgårdar inom landet, så att den allt som allt omfattat c. 90 nummer, representerande samtliga i landets plantskolor och kommunala eller privata trädgårdar mig veterligt odlade typer.

Om man bortser från tillfälligt uppträdande klorofyllvarianter av det slag, som ovan omnämndes, kunna dessa typer fördelas på 16 grupper, var och en bestående av en eller flera kloner och i sin tur möjliga att sammanhålla i form av 10 arter eller därmed jämförbara hybridgrupper.

Släktet som sådant är ej svårt att vare sig avgränsa eller karakterisera — det har inga nära släktingar. Som redan framskymtat, blevo en del av dess arter ursprungligen beskrivna som *Hemerocallis*, och alltjämt ställs *Hosta* i handböckerna intill detta släkte, t. o. m. i samma underavdelning (tribus *Hemerocallideae*) av fam. *Liliaceae*, fastän det enda egentligen gemensamma är, att de båda äro fleråriga liliacéer med rotstock, m. l. m. sambladig kalk och flerfröig kapsel. Olikskheterna äro desto flera, som framgår av nedanstående tabell, genom vilken också släktet *Hostas* viktigaste karaktärer framgå; tilläggas bör endast, att flertalet mellanblad (eller alla) äro samlade vid basen av stjälken och att kalken från en smal pip vidgas till en klocklik eller trattlik, ungefär till hälften flikad övre del.

Hemerocallis.

Rötter spolformigt förtjockade.

Blad tvåradigt ställda, i knopp hopvikta, gräslika (d. v. s. oskafade och utan avsatt skiva).

Blomställning bestående av två el. flera (hos några arter huvudlikt hopträngda) skruvknippen.

Kalk (blekt — mörkt) gul el. brunröd.

Frön klotrunda — kantiga, glänsande, ovingade.

Kromosomer i multipler av 11 (grundtal 11).

Hosta.

Rötter ej spolformigt förtjockade.

Blad spiralställda, i knopp inrullade, med m. l. m. rännformigt skaft, som upptill m. l. m. plötsligt övergår i en tydligt breddad skiva.

Blomställning en enkel (ytterst sällan grenig) klase.

Kalk vit el. vanligen m. l. m. starkt violett.

Frön starkt plattade, mycket tunna, vingade.

Kromosomer i multipler av 15 (grundtal troligen 30).

Examinationsschema för de i svenska trädgårdar förekommande

Hosta-formerna.

(Ingen hänsyn har i detta schema tagits till sådana klorofyllvarianter, som ej förekomma i handeln men stundom uppträda i form av enstaka skott i bestånd av den vanliga typen, nämligen *f. marginata* av *H. Fortunei* var. [2e] samt de rent grönbladiga formerna av *H. crispula*, *albomarginata* och *decorata*, ej heller till den helt gulbladiga formen av *H. Fortunei* var. *albopicta*.)

- A. Blommor rakt utstående eller något uppåtriktade, väluktande, med rent vit, c. 1 dm lång kalk; ståndarsträngar vid basen sammanväxta med kalken; bladskiva hjärtlik, glänsande och hjärt (— gulaktigt) grön **plantaginea** 10.
- AA. Blommor m. l. m. lutande, luktlösa, med m. l. m. violett (mycket sällan rent vit), högst c. 6 cm lång kalk; ståndarsträngar helt fria
- B. Bladskiva med vit kant, f. ö. rent grön (även undertill)
- C. Bladskiva långspetsad, starkt vågkantad, med 7—9 par sidonerver; kalk enfärgat ljusviolett; blomstödblad (braktéer) utspärrade, blekt gulgröna, mycket beständiga **crispula** 4.
- CC. Bladskiva kortspetsad — trubbig, plan, med 3—5 par sidonerver; kalk tämligen mörkt violett, strimmig; braktéer starkt kupiga, gröna, snart vissnande
- D. Bladskiva trubbigt äggrund, brett nedlöpande; kalk något klocklikt vidgad med snett uppåtriktade flikar; braktéer mycket breda, mycket rundtrubbiga **decorata** 8.
- DD. Bladskiva m. l. m. brett — äggrund lansettlik, föga nedlöpande; kalk trattlik med starkt utsvängda, smala flikar; braktéer tämligen smala **albomarginata** 7.
- BB. Bladskiva ej vitkantad (men hos vissa typer med m. l. m. vitt — gulaktigt mittfält)
- C. Kalk rent vit, med smala, starkt utböjda flikar; bladskiva m. l. m. lansettlik, mattgrön; liten, späd **albomarginata** var. *alba* 7b.
- CC. Kalk m. l. m. violett (endast hos *H. sieboldiana* var. *elegans* ofta nästan vit men mycket bredflikig)
- D. Kalk ovan pipröret plötsligt klocklikt vidgad, mörkviolett; blomstödblad (braktéer) mycket förgängliga, nedtill vitaktiga; bladskiva rundat hjärtlik, glänsande mörkgrön, även på undersidan utan dagg **ventricosa** 9.
- DD. Kalk trattlik med jämn övergång mellan pipens nedre och övre del; bladskiva av annan typ

- E. Bladskiva även på undersidan glänsande och utan dagg, aldrig hjärtlik; stjälk vanligen med flera (ofta stora) blad, som m. l. m. jämnt övergå i braktéer; blomställning lång och gles; frukt utvecklas ej
- F. Bladskiva med vitt mittparti, starkt vågig **undulata** 5.
- FF. Bladskiva rent grön
- G. Bladskiva smalt — äggrunt lansettlik; braktéer smala, spetsiga, mycket beständiga; stjälk c. 30—40 cm hög; höstblommande **lancifolia** 6.
- GG. Bladskiva bredare; braktéer trubbiga, mycket ovaraktiga; kalk ljusviolett, enfärgad; stjälk vanligen 70—100 cm hög; blomning högsommaren **undulata** var. *erromena* 5b.
- EE. Bladskiva åtm. på undersidan tydligt daggig, åtm. på rosettens mellersta blad med m. l. m. hjärtlik bas
- F. Braktéer tidigt (redan i knopp) med utstående, m. l. m. nedböjd spets, vid blomningen utspärrade och nedom spetsen nästan plana, blekt gulgröna, mycket beständiga; blomställning lång, vid blomningen tämligen gles, långt uppskjutande över bladen; dessa med långspetsad, tydligt vågkantad, ovan slutligen nästan daggfri, mörkgrön skiva; frukt m. l. m. regelbundet utvecklad **elata** 3.
- FF. Braktéer åtm. som unga starkt kupiga, m. l. m. (röd)grå el. åtm. i knopp starkt violettanlupna; bladskiva kortspetsad, ej vågkantad
- G. Tidigblommande med mycket blek (— nästan vit) kalk av tjock textur och med breda flikar; bladskiva mycket stor med starkt hjärtlik bas, ovan mattgrå med (åtm. som ung) stark dagg, vanligen med 12 par sidonerver; ståndarknappar ljusa med gott pollen; fruktsättning riklig (*sieboldiana* 1.)
- H. Kalk c. 5,5 cm lång, jämnt trattlik med icke utböjda flikar, ljust rödviolett med något mörkare rör; stift långt utskjutande; bladskiva (på de mellersta basalbladen) tämligen smalt hjärtlik, nästan slät, på hoptryckt skaft med helt smal ränna **sieboldiana** typ. 1.
- HH. Kalk intill (sällan något över) 5 cm lång med tydligt utböjda flikar, blekviolett — nästan vit med gråaktigt rör; stift knappt utskjutande; bladskiva brett hjärtlik, starkt rynkig, på skaft med bred ränna **sieboldiana** var. *elegans* 1b.

- GG. Blomning tämligen sen (högsommar — höst); kalk starkare rödviolett, smalflikig; bladskiva vanligen med svagt hjärtlik — rundad bas, ovan föga daggig — daggfri, vanligen med 8—10 par sidonerver; ståndarknappar mörkvioletta med mycket dåligt pollen; frukt förkrympt eller outvecklad (Fortunei 2.)
- H. Bladskiva ovan med mörkgrön kant, därinnanför ljus gulgrön el. (som ung) gulvit Fortunei var. *albopicta* 2b.
- HH. Bladskiva enfärgad
- I. Bladskiva ovan (slutligen) rent grön — nästan gulgrön och (nästan) daggfri
- J. Braktéer i regel mycket ovaraktiga, vissnande omedelbart efter blomningen; stjäлк föga daggig, vanligen endast med själva blomställningen nående över bladen
- K. Kalkflikar raka Fortunei var. *stenantha* 2a.
- KK. Kalkflikar starkt utsvängda Fortunei var. *albopicta* foliis viridibus 2b.
- JJ. Braktéer efter blomningen en tid kvarsittande friska, utspärrade; stjäлк starkt daggig, nående långt ovan bladen; bladskiva ovan mörkgrön och något glänsande Fortunei var. 2e.
- II. Bladskiva ovan m. l. m. starkt gråaktig med tunn dagg; stjäлк starkt daggig
- J. Bladskiva starkt rynkig; kalk ljus rödviolett Fortunei var. *rugosa* 2c.
- JJ. Bladskiva ej rynkig; kalk kraftigt violett Fortunei var. *hyacinthina* 2d.

1. *H. sieboldiana* (Hook.) Engl. — D a g g f u n k i a.

Den av gammalt odlade form, som jag uppfattar som den typiska *H. sieboldiana*, kan beskrivas på följande sätt.

Storväxt, småningom bildande vidsträckta bestånd; bladskäft tydligt hoptryckt från sidorna (särskilt på de inre bladen), med djup, påfallande trång ränna men ej (eller obetydligt) vingat; bladskiva stor (intill 30×20 cm, stundom ännu större), som ung på båda sidor starkt daggig, ovan slutligen (särskilt i skugga) föga daggig men likväl även där starkt grå, matt, mycket tjock och fast, ej vågig ens i kanten och föga tvärrynkig mellan de djupt insänkta och i skivans yttre del starkt bågböjda c. 12 paren sidonerver, hjärtlik med tämligen lång, ej tvärt avsatt spets eller på de yttersta bladen m. l. m. brett — rundat hjärtlik; stjäлк ej eller föga nående över bladen, grov, daggig, vanligen utan något väl utvecklat blad nedom blomställningen; denna upptill tät men med blommorna regelbundet ordnade, ej monströst hopträngda, längst ned med glest sittande blommor;

braktéer breda, i knopp kronärtskockslikt hopade och kupiga, vid blomningen starkt daggiga och ofta något violettanlupna, då mycket fasta men efter blomningen snart vissnande, de nedersta starkt förlängda, spetsiga, konstant rännformiga, de övriga småningom avtagande i storlek uppåt och mera trubbiga, i blomställningens övre del under blomningen ofta m. l. m. plattat utstående och småningom ganska bleka; kalk lång (vanligen c. 5,5 cm med 2—2,2 cm långt rör), med snett utstående flikar (de inre brett äggrunda men ej rundtrubbiga, de yttre smalt elliptiskt äggrunda) och därigenom smalt trattlik, enfärgat ljusviolett; stift och ståndarsträngar långt utskjutande; ståndarknappar gulvita med regelbundet pollen; frukt rikligt utvecklad, tjock, m. l. m. daggig; frön 10—13 mm långa; blomning mycket tidig (början av högsommaren).

Namnet *H. sieboldiana*, som grundar sig på *Funkia sieboldiana* Hooker, har länge varit och är alltjämt i trädgårdarna gängse benämning på ovan beskrivna växt. 1931 föreslog emellertid Stearn att ersätta detta med den av honom nybildade kombinationen *H. glauca* (Miq.) Stearn, och detta förslag följde jag i min preliminära sammanställning 1948. Enligt Stearn skulle Hookers originalbild — det enda material som står till buds för att bedöma hans växt — ej kunna vara identisk med den ovan beskrivna utan skulle vara en annan art, som sedan helt försvunnit ur trädgårdarna. Detta förefaller i och för sig egendomligt, särskilt som inte något som helst spår av en sådan heller finns i något herbarium, medan den ovanstående typen finns ganska väl belagd med exemplar ända från 1840-talet. Och sedan jag bättre lärt känna den ovan beskrivna växten och haft tillfälle att grundligt jämföra Hookers bild med både levande och pressat material av denna och med bilderna hos Loddiges och Lindley av resp. *Hemerocallis sieboldiana* och *Funkia Sieboldi*, förefaller mig den förstnämnda tillsammans med dessa senare bilda en rätt jämn serie av bilder, där den snarare bättre återger ovan beskrivna typ än Lindleys bild, som man dock på grund av herbariematerial vet höra hit. De av Stearn påpekade egendomligheterna synas mig åtminstone delvis kunna förklaras på samma sätt som liknande avvikelser på en del gamla *ventricosa*-bilder, nämligen av att exemplaren i fråga odlats inomhus. Jag har därför återupptagit namnet *H. sieboldiana*, vilket f. ö. även Maekawa använder.

Från Sverige finns ett exemplar av denna samlat redan 1849 av G. Wahlenberg, väl i Uppsala botaniska trädgård, fast detta ej angivits på hans etikett, som bär namnet »*Funkia glaucophylla* s. *alba cærulescens*» med en senare tillskrift: *Sieboldtii*. Alltjämt är denna typ mycket spridd i kultur hos oss, särskilt i Skåne, där den (liksom i Danmark) rentav synes vara den allmännaste *Hosta*-typen över huvud taget. Själv har jag dock vid mina försök endast erhållit

Hosta sieboldiana, den typiska formen. Blomställning. — Stockholm, Centralbadet. Fot. T. Nitzelius.

den från ett par firmor (Weibulls som *sieboldiana*, Skogsholm som *Fortunei glauca*) men dessutom från Stockholms stad. Där liksom i Göteborg finns den flerstädes i planteringarna (min bild är från entrén till Centralbadets trädgård), i Uppsala finns den i en rabatt vid Musicum men knappt alls för övrigt. Här odlas i stället en annan, till *sieboldiana*-komplexet hörande, ännu mera parant typ, som i plantskolorna nu synes vara mera spridd och som jag — efter mycken tvekan om dess systematiska och nomenklatoriska behandling — beslutat ställa som en varietet under *H. sieboldiana* med namnet var. *elegans*. Beskrivningen följer här.

1b. *H. sieboldiana* (Hook.) Engl. var. *elegans* Hyl.

Avviker från den ovan beskrivna, typiska *sieboldiana* genom de även på de inre bladen mera brett — rundat hjärtlika, kortspetsade, ännu starkare grådaggiga, mellan nerverna tydligt rynkiga bladskivorna på ovan något bredare urholkat skaft; braktéer kortare och bredare, först ljst grå-

Hosta sieboldiana var. *elegans*. Blomställning. — Uppsala, Akademi-kvarn. Fot. P. Sandberg.

gröna, sedan m. l. m. blekgröna, även vid och efter blomningen skovel-
lika, den nedersta (vanligen) mellanbladslikt förstorad eller också nedom
blomställningen ett blomlost blad av samma typ, längre ned på stälken
vanligen ett m. l. m. långskaftat, välutvecklat blad med m. l. m. elliptisk,
intill 1 dm lång skiva; blommor mycket tätsittande, på kraftiga exemplar
ofta h. o. d. abnormt hopade; kalk med gröngrått (ej violett eller blåak-
tigt) rör, f. ö. helt svagt violett eller vanligen nästan vit, vanligen 4,7—5
(—5,2) cm lång, med tjocka, trubbiga flikar (de inre rundat äggrunda,
de yttre m. l. m. äggrunda), mera tvärt utstående än hos typisk *sieboldiana*;
ståndarknappar exponerade i eller omedelbart innanför pipmynningen,
med gråaktig kant; stift endast nätt och jämnt utskjutande; frön 9—12 mm
långa.

Ur prydnadssynpunkt är denna typ synnerligen framstående
på grund av de intensivt daggiga, oömma bladen men även på grund
av de mycket ljusa, tätt samlade blommorna, och planterad på något
fuktig och skuggig men näringsrik jord, där den kan få breda ut sig
fritt, kan den göra ett magnifikt intryck. För plantering vid damm-
kanter torde den vara ätm. en av de allra bästa — jag skulle f. ö.

Hosta sieboldiana var. *elegans*. Blommande grupp. I förgrunden blad av *H. albomarginata*. — Uppsala, Stadsträdgården. Fot. P. Sandberg.

gärna vilja opponera mot den mycket spridda tron, att detta skulle vara någon idealisk placering av funkior; enligt min erfarenhet tycka dessa i n t e särskilt bra om att konstant vara våta om fötterna utan bli i sådant läge svaga eller missfärgade. Halvskugga i god, mullrik jord kan som allmän regel anges som lämpligast för hela släktet, med de variationer som anföres under de olika arterna nedan.

Beskrivningen är grundad på vad jag sett i stadsplanteringar i Uppsala och Göteborg och på mitt eget odlade material därifrån och från åtskilliga plantskolor. Huruvida alla dessa kollektorer tillhöra en och samma klon, vill jag ännu lämna osagt. I mitt odlade material har jag trots mig kunna märka en viss variation i fråga om bladskivans rynkighet, ev. också dess form, men om denna varit mer än tillfällig, har ännu ej kunnat avgöras. Dessa inbördes olikheter äro i

varje fall så små och å andra sidan de gemensamma skiljaktigheterna gentemot den typiska *sieboldiana* så stora, att det synes mig berättigat, för att inte säga nödvändigt, att sammanhålla dessa kollektioner som en särskild varietet. Som en egen art har jag ej velat skilja ut den, så länge dess genetiska relationer till den typiska *sieboldiana* ännu äro oklara — några korsningsförsök ha ej företagits — men även med hänsyn till att gränsen dem emellan rent morfologiskt ej tycks vara så skarp, när man tar hänsyn till de andra former av gruppen som Maekawa, i form av varieteter under *H. sieboldiana*, meddelar från Japan.

Om denna typs odlingshistoria har för övrigt intet stått att utröna med säkerhet, men uppenbarligen finns den utom på den europeiska kontinenten även i U.S.A. I Sverige torde den nu vara ganska vanlig; i stadsplanteringar har jag utom i Uppsala sett den flerstädes Göteborg.

2. *H. Fortunei* (Bak.) Bailey. — Bl o m s t e r f u n k i a.

För den grupp av troligen hybridogena kulturtyper, som jag av redan angivna skäl sammanfattat under namnet *H. Fortunei*, kan följande gemensamma beskrivning ges, genom vilken det är möjligt att skilja gruppen från övriga arter och hybridgrupper men som jag med avsikt hållit kort för att i stället kunna ge tämligen ingående beskrivningar rörande vissa detaljer för de enskilda undergrupperna, här behandlade som varieteter.

Storväxt, småningom bildande vidsträckt bestånd; bladskaff djupt fårat men tydligt vingat; bladskiva stor och fast, i kanten slät, m. l. m. hjärtlik, på undersidan tydligt och förblivande daggig, ovan utan eller med svagare dagg och rent grön — matt grågrön, på var sida om mittnerven vanligen med 8—10 sidonerver, de yttre starkt svängda; stjälk föga — långt uppskjutande över bladen, grov, m. l. m. daggig, nedom blomställningen vanligen med ett — flera m. l. m. väl utvecklade (ofta nedtill starkt inrullade) blad; blomställning tämligen kort, tät och rikblommig; braktéer starkt violettanlupna, f. ö. gröna eller m. l. m. dagg-grå, starkt kupiga och i knopp nästan kottelikt hoppliggande, trubbiga, efter blomningen en tid kvarsittande friska eller vanligen snabbt vissnande, de nedersta ofta m. l. m. mellanbladsliska; kalk smalflikig, ej (tydligt) strimmig, tämligen starkt (ofta påfallande rödaktigt) violett; ståndarknappar m. l. m. blåaktiga med dåligt pollen; frukt utvecklas ej (sällan någon enstaka m. l. m. förkrympt); blomning tämligen sen.

Det material av denna grupp, jag från svenska plantskolor och trädgårdar fått i kultur, har jag efter ingående studier funnit möjligt att fördela på fem grupper (»varieteter») med synbarligen

Hosta Fortunei var. *stenantha*. Stor grupp i begynnande blomning. — Uppsala, Stadsträdgården. Fot. P. Sandberg.

mycket olika frekvens i trädgårdarna och sannolikt av olika ålder. Denna är dock mycket svår att utröna: endast en av dem, var. *albo-picta*, har jag ansett mig med säkerhet kunna identifiera med en förut beskriven form. De fem »varieteterna» har jag nedan försökt ordna i en naturlig serie efter deras inbördes likhet; hur de äro släkt sinsemellan — om de alls ha samma föräldrar — vet man emellertid ännu intet om, då experimentella undersökningar saknas.

2a. *H. Fortunei* (Bak.) Bailey var. *stenantha* Hyl.

Bladskiva hjärtligt äggrund — äggrundt elliptisk, under matt gråaktig och tydligt men tunt pruinös, ovan som ung svagt daggig, slutligen rent (i sol bjärt — gulaktigt) grön med matt eller i skugga något glänsande yta, som ung ofta tämligen rynkig, kortspetsad, med 8—11 (vanligen 9—10) par sidonerver; stjälk något daggig, med själva blomställningen exponerad något ovanför bladen, i regel med ett eller annat nedhalkat, m. l. m. förlängt stödblåd men f. ö. vanligen bladlös; braktéer efter blomningen mycket snabbt vissnande, länge (tämligen löst) inböjt hopstående över den out-

vecklade blomställningen; kalk påfallande smalt trattlik med vanligen föga (ofta något oregelbundet) utsvängda flikar, dessa tydligt ljusare än pip och knopp med liksom dessa ovanligt rödaktigt violett färg; kalk inuti något strimmig, 4,7—5,5 cm lång; stift långt utskjutande; ståndare tydligt kortare än kalken.

Förefaller vara ganska vanlig i svenska trädgårdar och plantskolor. Bland de gelinska kollekterna ingick den med tre nummer, nämligen som resp. *coerulea* från Skogsholm, som *ventricosa* från Hässelby och som *spathulifolia* fol. varieg. från Experimentalfältet. Dessutom har jag fått den från Stockholms stad, från Uppsala stad och från Bergianska trädgården och har sett den odlad i Uppsala läns trädskola i Uppsala. Denna samling består uppenbarligen av flera kloner, vilka dock ej skilja sig nog mycket för att särskiljas med olika namn; detta är knappast heller nödvändigt ur praktisk synpunkt, då deras kulturvärde synes lika. Det är f. ö. ganska stort, särskilt på grund av det friska bladverket och en tämligen stor fördragsamhet i fråga om belysning — alltför stark solexposition bör dock undvikas, då den medför en ful gulaktig färg. Bäst används den för att bilda stora fristående grupper i halvskugga. Som hos *Fortunei*-gruppens övriga typer är här även blommen ganska dekorativ. Om skillnaderna gentemot den ytterst lika grönbladiga formen av var. *albopicta* se nedan.

2b. H. *Fortunei* (Bak.) Bailey var. *albopicta* (Miq.) Hyl.

Står var. *stenantha* mycket nära men kan, även i grönbladiga former, skiljas från denna genom de tydligt utsvängda kalkflikarna och har som regel ett eller några få tämligen stora, gröna stjälkblad nedom blomställningen; den vanliga (typiska) trädgårdsformen dessutom skild genom brokbladigheten: bladskivan ovan med rent mörkgrön kant, därinnanför (i slit på de första bladen) m. l. m. gulvit (genom tvärnerverna något nätmönstrad) eller gröngul (särskilt på frodiga skuggexemplar slutligen blekgrön), på de förstnämnda bladen ofta starkt krusig, långt nedlöpande, m. l. m. äggrunt lansettlik och långspetsad, på de övriga slätare och mera kortspetsad, äggrunt lansettlik — smalt hjärtligt äggrund, med 7—9 par sidonerver, även hos rent grönbladiga exemplar något smalare och mindre än hos flertalet typer av *stenantha*; blommar samtidigt med den sistnämnda.

Den brokbladiga, typiska formen synes förekomma i de flesta svenska plantskolor. I Malmö och Uppsala finns den flerstädes i stadsplanteringarna, i Göteborg har jag sett den vid Hagaplatsen och i Kungsparken, på båda ställena (1949) tillsammans med den helgröna formen, som väl i dessa fall får anses ha uppstått på platsen

Hosta Fortunei var. *albopicta*. Frodigt exemplar i blom. — Uppsala, Stads-trädgården. Fot. P. Sandberg.

som sport ur den brokbladiga. Eljest synes även den någon gång finnas i handeln, då den i de gelinska kollekterna förekom dels som *sieboldiana* (från Cedergrens), dels som *coerulea* (från Weibulls). Denna kan ur odlingssynpunkt jämföras med var. *stenantha*, om den också är något svagvuxnare, däremot ger den ju inte samma utbyte för den som önskar ha var. *albopicta* för dess brokbladighet. Mig synes den sistnämnda snarast tolerabel på grund av att brokbladigheten, ätm. i fetare jord och nog skugga, frampå sommaren blir nått och jämnt märkbar; klorofyllbristen är nämligen i mina ögon av den där »halvdana» typen, som verkar mera sjuklig än skön.

Dess stora spridning sammanhänger givetvis med att var. *albopicta* i Europa är gammal som trädgårdsväxt, närmare bestämt en av Siebolds importer. Att döma av bilder finns den i tyska trädgårdar,

Hosta Fortunei var. *rugosa*. Tämlichen ungt exemplar i blom. — Uppsala, Botaniska trädgården. Fot. P. Sandberg.

och jag har sett både bilder och herbarieexemplar från U.S.A. Högst säregen är den variant, som säljes av Alnarps trädgårdar under namnet *H. coerulea* fol. *luteis* och som utmärks av slutligen blekt grön-gula men som unga ljusgula (mot kanten nästan vita) bladskivor. Den skulle, om man önskar en systematisk beteckning därför, kunna kallas *H. Fortunei* var. *albopicta* f. *lutescens*, liksom den rent gröna formen var. *albopicta* f. *viridis*. Om den förras uppkomst kan jag tyvärr intet meddela; möjligen kan den vara identisk med en av Wehrhahn från tyska trädgårdar omnämnd »*H. glauca* var. *lutea*».

2c. *H. Fortunei* (Bak.) Bailey var. *rugosa* Hyl.

Lik var. *stenantha* och var. *hyacinthina* (se nedan) men bladskiva starkt tvärryngig mellan nerverna (i sht på de yttre bladen); bladskiva mindre än hos var. *stenantha*, med 8—9 par sidonerver, matt, ovan tämligen starkt blådaggig (dock ej så starkt som hos var. *hyacinthina*), på de yttre bladen m. l. m. brett hjärtlik, kortspetsad, på de inre från tvär eller m. l. m. rundad bas m. l. m. brett elliptisk eller smalt äggrunt avlång, på

alla med (nästan) sluten bas; stjälk nedom den fritt exponerade blomställningen med några glesa, högbladslika eller stundom bättre utvecklade blad, som i senare fallet ha ett tydligt, smalt rännformigt (men ej fullt inrullat) skaft och ofta välutvecklad skiva; braktéer ung. intermediära mellan dem hos var. *stenantha* och var. *hyacinthina*; kalk till färgen lik den hos var. *stenantha* men yttre flikar med något mera markerad mörk kant; stift något utskjutande; ståndare något inneslutna, något oliklånga.

I mina kulturer har jag (ur den geliska samlingen) fått denna typ från två håll, båda som *ovata*, nämligen från Stensborg och från Landsbergs. Därutöver har jag inte sett något med säkerhet hithörande material, och den torde ej vara vanlig i svenska trädgårdar. Någon bild av den har jag ej heller sett vare sig i svensk eller utländsk litteratur, och dess ursprung är således dunkelt. Ur kultursynpunkt kan den närmast jämföras med var. *stenantha*, som dock blommar något tidigare.

2d. H. Fortunei (Bak.) Bailey var. *hyacinthina* Hyl.

Bladskiva ovan tämligen starkt och mörkt grågrön med tydlig dagg, under nästan vitdaggig, mycket fast och seg med påfallande markerad, vitaktig kantlinje, med m. l. m. sned, öppen eller m. l. m. hopknipen (men ej alldeles tillsluten) bas, brett äggrunt hjärtlik — äggrunt (eller avlångt) elliptisk, knappast rynkig men med djupt insänkta sidonerver; dessa vanligen (8—)9 par; stjälk tydligt (vanligen rätt högt) överskjutande bladen, starkt (nästan vitaktigt) pruinös, mot och i sht i blomställningen m. l. m. violettanlupen, nedom den egentliga blomställningen med flera glest ställda blad; dessa (åtm. de nedersta) m. l. m. mellanbladslika, de övriga utdraget högbladslika med nästan rörformigt inrullad nedre del och m. l. m. öppen och rudimentär »skiva», vid basen m. l. m. violetta, f. ö. daggigt grågröna, styvt snett utåtriktade; blomställning f. ö. tät (ofta mycket tät) och blomrik, med påfallande stora och breda, styva, starkt kupiga, efter blomningen ej omedelbart vissnande, daggigt gråvioletta braktéer, som i knopp ligga tätt sammanpressade, så att den utvecklade blomställningen bildar en tät, brett äggrund klump; kalk kraftigt violett, ovan pipen jämmt trattlikt vidgad men med tydligt utsvängda flikar, vanligen c. 5 (stundom ända till 5,7) cm lång; stift utskjutande; ståndare nästan jämnlånga med kalken eller vanligen något kortare.

Av alla hos oss odlade violettblommiga funkior synes mig denna jämte *H. ventricosa* i fråga om blommorna vara den mest paranta. Även de vegetativa delarna äro på grund av den starka daggigheten dekorativa. Den bör därför ha en god framtid hos oss; än så länge synes den föga spridd. Jag har sett den odlad på ett par platser i Göteborg (Hagaplatsen, Vasaplatsen) och har material i odling där-

Hosta Fortunei var. *hyacinthina*. Tämligen ungt exemplar i början av blomningen. — Uppsala, Botaniska trädgården. Fot. P. Sandberg.

ifrån liksom från Stockholms stad och från Experimentalfältet och en plantskola i Uppsala, där den uppgavs som inköpt från Holland. Någonting om dess härkomst har jag f. ö. ej kunna utröna; utöver mina egna samlingar har jag ej sett något herbariematerial därav, ej heller någon bild. Möjligen ha de av mig hit förda kollekterna olika härkomst; Göteborgsmaterialet synes, av herbarieexemplar att döma, avvika något från de övriga kollekterna genom längre kvarsittande brakteer, men om egenheten är konstant har ännu ej kunnat fastställas. Ej heller ha de övriga kollekterna nått tillräcklig ålder för att medge ett säkert omdöme, om de inbördes äro alldeles lika.

Utöver dessa varieteter vill jag också nämna en femte, om vars förekomst och systematik jag dock vet så litet, att jag t. v. föredrar att lämna den namnlös:

2e. *H. Fortunei* (Bak.) Bailey var. nova?

Liknar mycket var. *stenantha* och var. *hyacinthina*; från den förstnämnda skild genom de kortare skaftade, ovan mörkgröna och mera glänsande, bredare hjärtlika bladskivorna, genom de karaktéristiska kvarsittande braktéerna och den mera mörkvioletta blomfärgen. Från var. *hyacinthina*, med vilken den har gemensamt den starkt daggiga stjärken, de karaktéristiska förstora och nedtill inrullade nedre stödbloden och blomfärgen, avviker den genom de beständigare braktéerna och framför allt genom de ovan helt daggfria, rent mörkgröna (ej gråaktiga), mer utbredda och rent hjärtlika bladskivorna.

Denna typ visar åtskilliga av de särdrag — bl. a. de beständiga braktéerna — som anges av Wehrhahn för hans nybeskrivna *H. bella*, men i brist på autentiskt material av denna har jag ej säkert kunnat identifiera den därmed. Jag har endast påträffat den en gång, nämligen i en rabatt vid ett hyreshus i Uppsala (Vasagatan 5A), varifrån jag planterat in den i mina kulturer. Här har den visat sig klart skild från alla övriga *Fortunei*-typer framför allt genom de rent mörkgröna, något glansiga, nästan vågrätt utbredda bladskivorna, vilka synas mig göra den till den (jämte *hyacinthina*) kulturvärdaste av alla *Fortunei*-typer och en av de dekorativaste av alla funkior på det hela taget. Detta gäller också om en egendomlig sport som uppträdde i form av ett enda skott i nämnda rabatt och utmärktes av bladskivor med en ganska bred, blek, snarast gräddgul kant; den har hållit sig konstant, sedan jag kunnat rädda in den i mina kulturer. Troligen är denna den ursprungligen odlade formen, ur vilken den normalgröna framkommit på samma sätt som motsvarande former hos *crispula*, *albo-marginata* och *crispula* eller som *erromena* ur *undulata*. Detta synes mig desto troligare, sedan jag helt nyligen i Hamburg sett en odling av just denna gulkantade form, saluförd som *H. japonica* var. *aurea-marginata*. Om den någonsin fått ett korrekt namn, vet jag ännu ej.

3. *H. elata* Hyl. — T u v f u n k i a.

Storväxt, tät tuvad, småningom bildande stora, mycket täta grupper; bladskäft långt, något daggigt, högst upp med smal vingkant av den nedlöpande skivan; denna vid basen invikt över skaftet, ovan rent mörkgrön och slutligen något glänsande, som ung med tydlig, slutligen mestadels blott i nervveckan och mot basen kvarliggande, svag dagg, under matt och gråaktig med lätt men m. l. m. fullständigt förblivande dagg, tydligt vågräddad med kort, m. l. m. tvärt avsatt eller m. l. m. långt utdragen, smal, m. l. m. vriden — nedböjd spets, från m. l. m. osymmetrisk, hjärtlik — rundad bas m. l. m. utdraget (sällan brett) hjärtlik — äggrunt elliptisk, med (8—)11 par kraftigt nedsänkta sidonerver, de yttre starkt båg böjda, f. ö. (i sht på de första bladen) ofta tämligen starkt tvärrynkig, intill 30 cm lång och 18 cm bred; stjälk nående långt över bladen, intill 90 cm hög, tämligen

Hosta Fortunei var. *albopicta* (t. v.) och *H. elata* (t. h.). Tämmligen unga exemplar, den senare med snart utslående blomknoppar. — Uppsala, Botaniska trädgården. Fot. P. Sandberg.

spenslig, något daggig, utan mellanblad men ofta långt ned med ett isolerat stödblåd (vanligen med en väl utvecklad blomma); blomställning lång; braktéer mycket beständiga, vid blomningen m. l. m. ljus gulgröna och endast svagt gråviolett anlupna, vid de nedersta 1—3, långt åtskilda blomorna utdragna och m. l. m. rännformiga, vid de övriga, mera fättsittande blommorna m. l. m. äggrunt — triangulärt elliptiska, starkt utstående, nästan plana men med redan i knopp tydligt utåt- till nedåtsvängd spets; kalk ovan pipen jämnt trattlikt vidgad med snett utstående, föga utsvängda flikar, 5—6 cm lång, ljus och tämligen blåaktigt violett; stift utskjutande ur kalcken; ståndare ej eller knappt utskjutande; ståndarknappar ljusa; pollen gott; frukt m. l. m. regelbundet utvecklad, smalt cylindrisk, mörkgrön utan dagg; frön 10—13 mm långa; blomning tidig (hos de tidigaste typerna samtidigt med *H. sieboldiana*, hos andra något efter denna).

Arten härstammar från Japan (Hokkaido, Honsyu) och beskrevs 1940 härifrån av Maekawa som *H. montana*, varunder han emellertid — i form av ett par varieteter — också synes ha fört in en del material, som sannolikt ej hör arten till. Som synonym under en av dessa nämner han också *H. bella* Wehrh., och även om denna hans identifiering med all sannolikhet är oriktig, måste Maekawas namngivning enligt reglerna anses som inkorrekt, eftersom Wehrhahns namn vid en sådan avgränsning skulle ha gällt för Maekawas hela art. Jag har därför måst ersätta namnet *H. montana* med ett nytt, vilket valts med tanke på den påfallande långa stjärken. Om artens odlingshistoria

Hosta elata (t. v.) och *H. Fortunei* var. *albopicta* (t. h.). Blomställningar av exemplar från Uppsala botaniska trädgård. — Fot. P. Sandberg.

har jag intet kunnat utröna — något äldre herbariematerial, som med säkerhet kunnat identifieras med *H. elata*, har ej funnits i någon av de samlingar jag gått igenom. Den är dock tydligen mycket spridd

Hosta elata. Närbild av blommande exemplar. — Nederländerna, Zundert.
Fot. P. Lombarts.

som trädgårdsväxt, både i Europa och i Amerika. Bailey beskrev och avbildade den i sin översikt 1930 under det av honom tidigare bildade namnet *H. Fortunei* var. *gigantea*; det som synonym anförda *Funkia gigantea* torde dock ej höra dit. Under Baileys namn finns arten numera spridd i amerikanska trädgårdar och plantskolor. I franska trädgårdar har den tydligen länge funnits, om jag ej oriktigt tolkat en bild i ett par uppsatser om franska *Hosta* i *Revue Horticole* 1897 och 1905 under namnet *Funkia japonica*; bilden tycks emanera från Voss' upplaga (1896) av Vilmorins Blumengärtnerei, där den står som *Hostia japonica*. Stearn nämner den 1931 under Baileys namn men säger ingenting om dess förekomst i England. Som särskild art blev den först urskild av Wehrhahn (i *Gartenflora* 1936) från Tyskland. Han gav den dock ej något nytt namn utan benämnde den *H. latifolia* (Miq.) Matsumura; namnet *Funkia latifolia* Miq., varpå detta grundar sig, hör emellertid inte alls hit utan till *H. ventricosa*.

Hosta elata. Blommande exemplar av en bredbladig form.
— U. S. A., Winchester, Mass. Fot. Frances R. Williams.

I Sverige synes arten, ehuru synnerligen odlingsvärd, ej vara särskilt allmän i kultur; jag har dock sett den i parker i Malmö, Lund och Stockholm, och jag har erhållit material därav från flera plantskolor (Alnarp, Sävedalen, Skogsholm). Den är på grund av sitt växtsätt bättre som solitär, även i stark skugga, än som kantväxt; den växer tämligen långsamt men bildar slutligen mycket stora men även då helt täta grupper.

4. *H. crispula* Maek. — G r a v f u n k i a.

Till växtsätt och habitus lik *H. elata* men något spädare; bladskaff tämligen kort, trubbkölat, på de yttre bladen brett plattat och bredkantat, på de inre smalt, smalkantat och rännformigt; bladskiva daggfri, under

Hosta crispula. Ungt exemplar i blom. — Uppsala, Botaniska trädgården. Fot. P. Sandberg.

rent och glänsande grön, ovan rent men matt mörkgrön med m. l. m. flikig, rent vit bård, från vilken gråaktiga strimmor ofta gå ned genom skivan, med (7—)9 par föga nedsänkta sidonerver, i kanten kraftigt vågkrusig,

Hosta crispula. Stort exemplar mot slutet av blomningen. —
U. S. A., Winchester, Mass. Fot. Frances R. Williams.

med utdragen, smal, m. l. m. vriden spets, från öppen, m. l. m. nedlöpande (eller på de yttersta rosettbladen något hjärtlik) bas m. l. m. utdraget ägg-rund — äggrunt lansettlik eller m. l. m. elliptisk; stjälk tämligen spenslig, långt uppskjutande över bladmassan, rent grön utan dagg, stundom med ett m. l. m. förlängt höglblad nedom blomställningen; denna lång och gles med de nedersta blommorna långt åtskilda; braktéer redan tidigt utspärade (utom de nedersta, m. l. m. förlängda), nästan plana, små och korta, blekt gulgröna, m. l. m. äggrunt avlånga; kalk utanpå tydligt glansig, ej strimmig, ljusviolett, jämnt men tämligen brett trattlikt vidgad med tämligen starkt, jämnt utåtsvängda flikar, vanligen 4,5—5 cm lång; stift och ståndare nästan jämlånga, utskjutande; ståndarknappar småningom mörknande; pollen gott; frukt som hos *H. elata*; frön 8—10 mm långa; blomning tämligen sen.

Även denna art härstammar från Japan, varifrån den under ovanstående namn beskrevs av Maekawa 1940 och där den torde vara ganska vanlig, åtm. som odlad, att döma bl. a. av de ovanligt talrika

exemplar från Siebold och hans samlare, som finnas därav i herbarierna i Leiden och Utrecht. Den infördes till Europa av Siebold, i vars katalog den gick under namnet *Funkia marginata*; som *F. sieboldiana* α *marginata* blev den första gången beskriven av Miquel 1869. Senare fördes den än till *F. ovata* (d. v. s. *ventricosa*), såsom på den äldsta bild jag funnit av arten, nämligen i Gartenflora 1881, än till *Fortunei*, det sistnämnda i amerikanska trädgårdar, väl på Baileys auktoritet. Denne beskrev den nämligen 1930 som *H. Fortunei* var. *marginato-alba* utan att dock ägna den mer än en rad; under detta namn går den också, likaså utan närmare kommentarer, igen hos Stearn 1931. Den hos oss förekommande typen är mycket enhetlig, bortsett från att någon gång, som redan nämnts, rent grönbladiga skott kunna förekomma i normalbrokiga bestånd.

Genom kontrasten mellan den tämligen breda, ovanligt rent vita bladkanten och bladskivans rent och vackert mörkgröna inre i förening med det tätuvade växtsättet blir arten mycket dekorativ och synes mig synnerligen odlingsvärd, helst som den ovanligt väl fördrar även ganska soligt läge och därför lämpar sig som gravprydnad. Som sådan ser man den också ej sällan, och över huvud taget förefaller arten ganska allmän i odling i Sverige (särskilt i de södra landskapen, liksom i Danmark). Jag har i mina försök odlat sju kollektorer därav, erhållna under mycket skiftande namn; hithörande plantskolenamn ha varit: *Fortunei marginata alba* (Weibulls), *lancifolia alba* el. *lancifolia fol. albomarginatis* (Alnarp), *lancifolia albomarginata* (Läcks), *lancifolia marginata* (Landsbergs), *ovata albo-marginata* (d:o). Den har alltså mestadels förblandats med den nedan beskrivna *H. albomarginata*, till vilken namnet *H. lancifolia* var. *albomarginata* ursprungligen hör, ehuru även den är artskild från *H. lancifolia*.

5. *H. undulata* (O. & D.) Bailey.

Den av Otto & Dietrich 1833 beskrivna *Funkia undulata* — av Bailey 1930 överförd till *Hosta* — har sitt namn av bladskivornas starka vågighet, som sammanhänger med att de, så när som på en ganska smal grön kant, sakna klorofyll och ha en m. l. m. benvit färg, vilken ofta utmärker också stjälken. Hos andra former, vanligen mera storväxta och med mindre vågiga blad, är det vita partiet på bladskivan mindre men skarpare avgränsat i form av ett ganska smalt mittbånd; dessa former motsvara vad Miquel beskrev som *Funkia sieboldiana* *lulus* α *univittata*, och med sistnämnda beteckning skulle de kanske kunna särskiljas som en — alltjämt kollektiv — varietet under *H. un-*

Hosta undulata. Blommande exemplar av storväxt typ («var. *univittata*»). — Uppsala, Botaniska trädgården. Fot. P. Sandberg.

dulata, om man av praktiska skäl vill särskilja denna formgrupp från de mindre kulturvärda svagvuxnare, typiska formerna.

Det kan tyckas märkvärdigt, att sådana former sammanförts med *H. sieboldiana*, men förklaringen är att Miquel med detta namn ej alls avsåg den art, som gemenligen kallats så och som ovan beskrivits, utan av obegriplig anledning den växt, som Stearn 1932 pub-

licerade under namnet *H. erromena* och som skiljer sig från *H. undulata* genom rent gröna, nästan alldeles släta blad (och från flertalet *undulata*-former genom högre stjälk) men eljes helt stämmer överens med denna. Det kan nog heller inte vara någon tvekan om att Stearns art i själva verket måste betraktas som en normalgrön form av *H. undulata*, från början väl uppkommen som en knoppmutation (sport), som blivit omhändertagen och uppförökad vegetativt. Sådana gröna skott har jag iakttagit hos ett par *undulata*-typer både i mina odlingar och annorstädes, men först sedan man funnit och isolerat dylika skott hos alla former av brokbladig *undulata*, är det möjligt att systematiskt ordna dessa och att definitivt inordna *erromena* på dess rätta plats. Då den sistnämnda är ett viktigt odlingsobjekt, är den likväl redan nu i behov av ett namn, och i samråd med Stearn har jag då föredragit att markera dess sammanhang med *undulata* genom att — som redan Maekawa gjort — låta den sortera under denna som en varietet. Här nedan skola beskrivningar lämnas, först av *undulata* i egentlig mening (de brokiga formerna), sedan av denna grönbbladiga var. *erromena*.

H. undulata (O. & D.) Bailey. — B r o k f u n k i a.

Tämligen småbladig, helt daggfri; bladskaft djupt urholkat, m. l. m. vingat, nedtill liksom stjälkbasen rödprickigt; bladskiva m. l. m. (avlångt — rundat) elliptisk, m. l. m. starkt vågig, något (undertill starkt) glänsande, med m. l. m. brett bandlikt eller mera diffust, vitt mittparti innanför en m. l. m. bred, rent grön kant, med intill 10 par sidonerver; stjälk nående högt över bladen men av olika höjd (ofta benvit och då ej sällan svagt utvecklad), tämligen spenslig och böjlig, med flera välutvecklade, i skivans mitt m. l. m. vita blad, som m. l. m. jämnt övergå i braktéer; (övre) braktéer smala, båtlika, efter blomningen hastigt vissnande; kalk med något utsvängda flikar, tämligen ljusst violett, något strimmig; ståndarknappar violetta med dåligt pollen; frukt utvecklas ej.

H. undulata är endast känd i kultur. Den odlas allmänt i Japan, där den väl uppstått på hybridogen väg och där redan Thunberg fann den; härifrån kom den till europeiska trädgårdar genom Siebold och är sedan dess både i Europa och Amerika en av de mest odlade *Hosta*-typerna, använd även som krukväxt men särskilt som kantväxt på kalljord. Detta gäller även Sverige, där talrika kloner salubjudas, av vilka en del svagvuxna med starkt krusiga, nästan helt vita blad synas mig föga odlingsvärda, medan en del *univittata*-typer äro ganska dekorativa. En vacker färgbild av en ganska god typ ges i Söderbergs bok Trädgårdsblommor.

Hosta undulata var. *erromena*. Del av rabatt med exemplar efter blomningen, visande den helt felsläende fruktsättningen. — Stockholm, Kungsträdgården. Fot. T. Nitzelius.

5b. *H. undulata* (O. & D.) Bailey var. *erromena* (Stearn)
Maek. — Julifunkia.

Skild från typisk *undulata* genom rent gröna, ej märkbart vågiga blad; störväxt med intill 1 m hög stjälk, försedd med flera välutvecklade mellanblad; bladskiva särskilt undertill starkt glänsande, vanligen brett (— äggrunt) elliptisk; klase lång och blomrik men ej efterlämnande minsta spår till frukt. — Blommar samtidigt med typisk *undulata* men mycket mera regelbundet.

Hosta undulata var. *erromena*. Blommande rabatt. — Skåne, Dösjöbro.
Fot. E. Sjöbeck.

Dekorativ genom sin rena grönska och rikliga blomning är denna typ särskilt kulturvärd på grund av sin relativa okänslighet i fråga om exposition; den kan användas väl som kantväxt även i ganska öppet läge men vill givetvis lika litet som andra funkior svältas. Den är också, även hos oss, mycket spridd i trädgårdarna och förs i talrika plantskolor; så ingick den i de gelinska samlingarna med ej mindre än nio kollektioner — under sex olika namn, alla felaktiga. Detta är ej förvånansvärt, då den ju först 1932 blev urskild från de former med vilka den tidigare förväxlats, bl. a. *H. lancifolia*. Fastän väl skild från denna genom sin kraftigare växt, bredare blad, ljusare kalk och tidigare blomning, blev den likväl av Bailey sammanförd med denna i hans 1930 nyuppställda *H. japonica* var. *fortis*, och under namnet *H. lancifolia* var. *fortis* togs den därför upp av Stearn 1931. Följande år publicerade han den dock (i en uppsats av Bailey) som en skild art, *H. erromena*, sedan Bailey upplyst, att det ej var denna växt, som han i första hand avsett med sin var. *fortis* — typen till denna är i själva verket intet annat än typisk *lancifolia*.

Maekawa anger var. *erromena* som odlad i Japan, men lika litet som typisk *undulata* tycks den vara funnen i naturen. Till Europa fördes den av Siebold, i vars katalog den upptogs under namnet *Funkia viridis*.

Hosta lancifolia. Blommande exemplar. — Uppsala, Botaniska trädgården. Fot. P. Sandberg.

6. *H. lancifolia* Engl. — H ö s t f u n k i a.

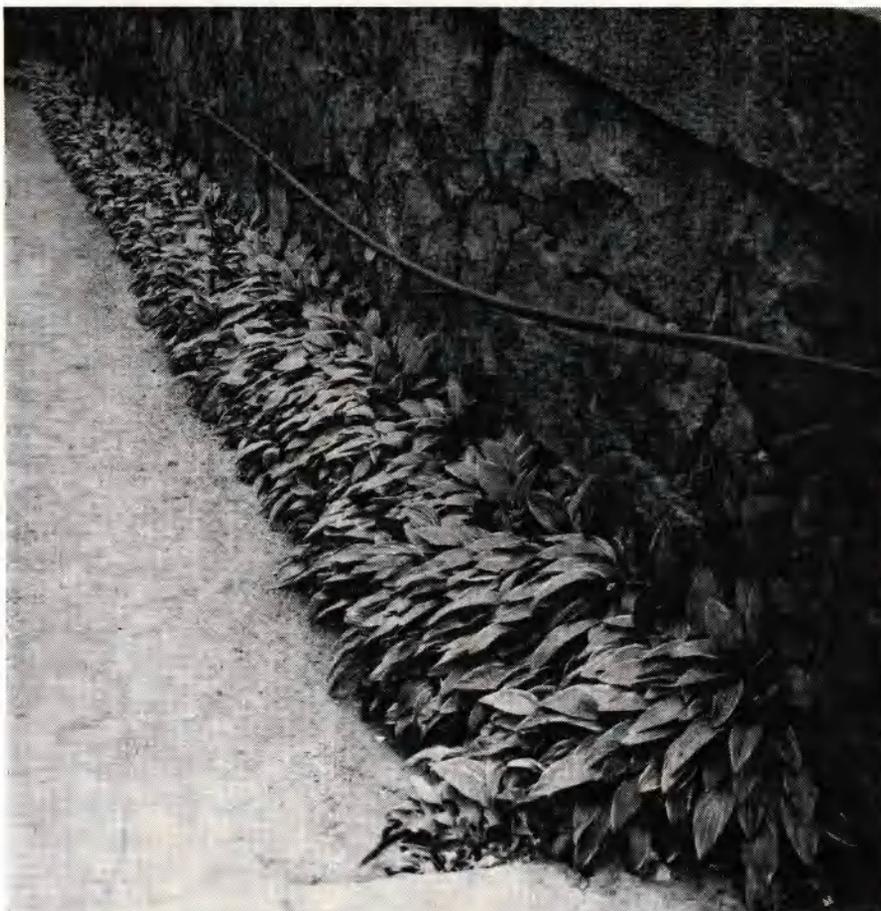
Tämligen småväxt, bildande täta, regelbundna tuvor; bladskäft smalt, med djup ränna, med starkt välvd undersida men nästan utan märkbar vingkant, vid basen liksom stjälkbasen rödprickigt; bladskiva intill 17(—18) × 6(—7) cm, m. l. m. äggrunt lansettlik — lansettlik, m. l. m. långspetsad tunn men fast, m. l. m. bågigt överhängande, med vanligen 4 par sidonerver, liksom växten i övrigt utan dagg, på båda sidor rent och glänsande grön; stjälk högt uppskjutande över bladen, späd men fast och mera böjlig än hos de föregående, vanligen 30—40 cm hög, ofta m. l. m. bågböjd, m. l. m. brunaktig, nedom blomställningen vanligen med några gröna, mellanbladslika eller helt små blad, i förra fallet ofta jämnt övergående i braktéer (genom att de nedersta blommornas braktéer äro mellanbladslikt förstorade); normala braktéer (så alltid de övre) rent och glänsade gröna, helt örtartade och fasta, smala och spetsiga, båtlika, i knopp utstående (ej tätt inböjda över varandra som hos *H. albomarginata*); kalk tydligt strimmig, tämligen mörkt violett, ung. 4 cm lång med mycket smala och spetsiga, starkt utsvängda flikar; ståndarknappar violetta med dåligt pollen; frukt helt fellsläende; blomning sen.

Fastän redan Kaempfer och senare Thunberg, som ovan nämndes, lärde känna denna växt i Japan, synes det svårt att få klarhet i om den där förekommer i vilt tillstånd och om den över huvud skall betraktas som en i naturen förekommande art och ej som en, i naturen eller i japanska trädgårdar uppkommen, hybrid. Dess fullständiga sterilitet tyder på det senare. Besvärlig är även dess nomenklatur. Mest är den kanske känd som *Hosta japonica*, men detta namn, som går tillbaka på det i inledningen nämnda Thunbergska *Aletris japonica*, kan ej användas, av skäl som äro för invecklade för att här närmare redovisas. Yttersta grunden är emellertid, att Thunberg, som 1784 flyttade arten till *Hemerocallis*, i ett senare arbete (1794) begagnade namnet *Hemerocallis japonica* för en helt annan art och döpte om den ursprungliga (i den mån han avsåg växten i sitt herbarium) till *Hemerocallis lancifolia*. Under *Hosta* begagnades det sistnämnda art-epitetet för höstfunkian först av Engler 1888, och enligt reglernas bestämmelse skall denna namnkombination gälla, trots att Thunbergs nyssnämnda åtgärd enligt nutida bestämmelser var otillåtlig.

Dessa tidigare förblandningar lika väl som de redan (under *undulata*) nämnda av senare datum synas ganska onödiga, då höstfunkian är en särdeles karakteristisk typ genom sina smala, spetsiga, glänsande blad, de fasta, spetsiga braktéerna, sin sena blomning och den felsläende frukten. I svenska trädgårdar brukar den heller aldrig vara förväxlad med andra arter. Den är hos oss en av de mest odlade av alla *Hosta*, allmänt använd som kantväxt på grund av sin hårdighet även i öppna lägen och sin rika blomning i förening med vackert bladverk. Som redan nämnts, är det omöjligt att i det odlade materialet urskilja olika typer. Den understundom förekommande egendomligheten, att de nedre braktéerna äro mellanbladslikt förstorade (vilket exemplifieras redan av Houttuyns bild), tycks vara en alldeles tillfällig avvikelse. Höstfunkian torde vara allmän även i det övriga Europa liksom i Amerika och har ju också en ganska lång hortikulturhistoria. Den hör som redan nämnts till Siebolds importer och avbildades första gången (som *Hemerocallis lancifolia*) av Loddiges i Botanical Cabinet 1831. Den finns också ovanligt rikt belagd i herbarierna — väl delvis beroende på att den är relativt lätt att pressa. Äldsta svenska belägg, jag sett, är ett ark i Uppsala-herbariet från Uppsala botaniska trädgård 1852.

7. *H. albomarginata* (Hook.) Hyl. — S p ä d f u n k i a.

Habitueellt ganska lik *H. lancifolia* men med lösare växtsätt, med hjälp av en något utlöpande jordstam snart bildande vidsträckta bestånd, ej täta tuvor; bladskafft smalt, tydligt vingat, med bred fåra och hög rygg,

Hosta albomarginata. Kantlist, ännu ej i blom. — Uppsala, S:t Eriks källa. Fot. P. Sandberg.

nedtill ej rödprickigt; bladskiva liten (intill 14×6 cm), m. l. m. smalt elliptisk — lansettlik eller på de yttre bladen m. l. m. äggrunt elliptisk, mycket kortspetsad, med 3—4 par tydligt nedsänkta nerver, f. ö. nästan slät, tunn och vek, liksom växten i övrigt daggfri, på båda sidor rent grön men hos den vanliga formen med helt smal, ofta något flikig vit kant, ovan matt; stjälk späd men styv och spröd, högt uppskjutande över bladen, vanligen med ett par små (hos huvudformen helt smalt vitkantade) rundtrubbiga, m. l. m. (spatellikt) ovala blad; blomställning relativt lång och gles; brakteer gröna, trubbiga, smalt — lineärt avlånga, (tämligen) små och mjuka, efter blomningen raskt vissnande, i knopp inböjda över varandra; kalk c. 5(—5,7) cm lång, ovan röret jämnt trattlikt vidgad med starkt utsvängda smala och spetsiga, vitkantade, starkt mörkstrimmiga flikar, även i övrigt mörkviolett; ståndarknappar ljusa, med gott pollen; frukt väl utvecklad, liten, nästan cylindrisk; frön c. 7—8 mm långa; blomning tämligen sen.

Arten är med säkerhet hemma i Japan, varifrån den som nämnts infördes av Siebold till Holland; till England kom den snabbt, och därifrån beskrevs den 1838. Där finns den alltjämt men till synes sällsynt, medan den tidigare måtte ha åtnjutit rätt stor popularitet, då den ovanligt ofta finns avbildad i 1800-talets engelska trädgårdslitteratur. Likaså finns den rätt väl företrädd i herbarierna med gamla trädgårdsexemplar, så t. ex. (i Uppsala-herbariet) från Uppsala botaniska trädgård, samlade av G. Wahlenberg och E. Fries resp. 1849 och 1854. Numera förefaller den hos oss att vara en »gammaldags» prydnadsväxt, som endast sällan förekommer i handeln (jag har dock fått den från Cedergrens i Råå, under namnet *coerulea marginata*) men särskilt i städerna ej sällan anträffas odlad — så i Göteborg och Uppsala, där den förekommer flerstädes, bl. a. i form av en lång list nedanför S:t Eriks pump. Den ägnar sig bl. a. på grund av sitt växtsätt också väl som en anspråkslös kantväxt i tämligen skuggiga lägen, där dess bladverk kommer till sin rätt, medan blomningen alltid är ganska sparsam och av föga intresse ur dekorativ synpunkt. För öppna, m. l. m. soliga lägen lämpar den sig ej, då bladskivorna äro mycket sköra och i sol därjämte anta en gulaktig, oskön färgton.

Genom växtsättet och bladskivornas färg, form och konsistens är den — bortsett från den vita bladkanten — lätt att skilja från *H. lancifolia*, under vilken den dock länge — så även hos Bailey 1930 och Stearn 1931 — fördes som varietet; andra olikheter mot denna äro framför allt de trubbiga, ovaraktiga, i knopp hopliggande brak-téerna och den rikt utvecklade frukten. Mycket närbesläktad är däremot närmast följande art, och till samma grupp hör också den redan nämnda *H. rectifolia*, likaså en egendomlig, ytterst smalbladig form, som synes ha funnits (och kanske alltjämt finns) i kontinentens trädgårdar, dit den kommit från Siebolds samlingar och som kallats *H. lancifolia* var. *angustifolia* men som torde höra till den från Japan beskrivna *H. longissima* Honda. Till själva arten *H. albomarginata* synes mig emellertid höra en form, som avviker från alla våra andra *Hosta* av gruppen *Gibosi* genom rent vita blommor, nämligen

7b. *H. albomarginata* (Hook.) Hyl. var. *alba* (Irv.) Hyl.

Denna form, i handeln gående under namnet *H. minor alba*, har jag erhållit från Slottsskogens plantskola i Göteborg, och jag har sett bilder och herbarieexemplar därav från U.S.A. och England. Där fanns den åtminstone på 1870-talet men måtte nu vara mycket sällsynt, då den ej alls nämns hos Stearn. Genom de renvita (endast på pressat material svagt blånande) blommorna synes den odlingsvärd för att

Hosta albomarginata (t. v.) och *H. decorata* (t. h.). Blomställningar av exemplar från Uppsala botaniska trädgård. — Fot. P. Sandberg.

fylla någon måttligt skuggig fläck i en täppa eller ett stenparti. Den är emellertid, enligt mina erfarenheter, ganska trögvoxen och betydligt svagare än den typiska *H. albomarginata*. Den kan ej gärna vara enbart en albino-typ av dennas normalgröna form utan måste härstamma från en hos oss ej odlad ras av arten; själva bladformen avviker nämligen något från typisk *albomarginata*.

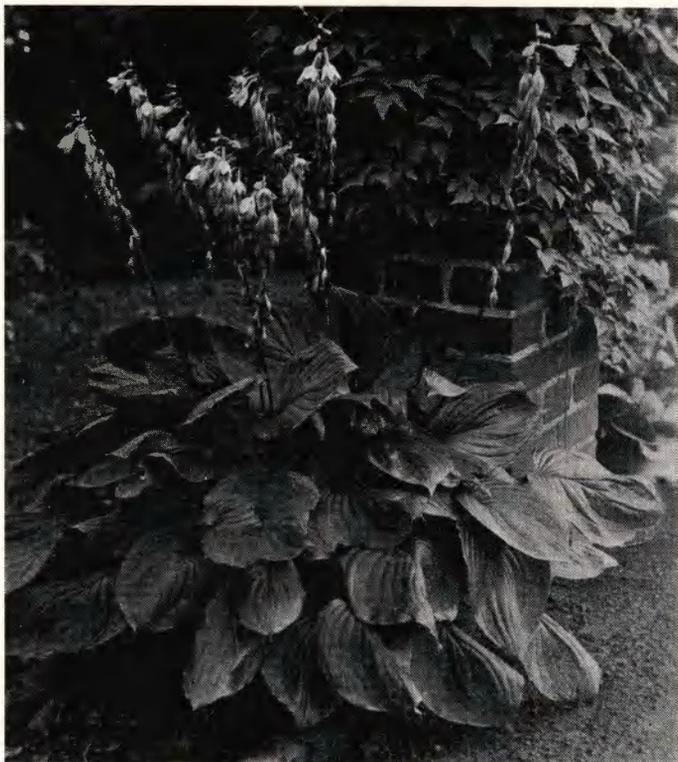
8. *H. decorata* Bailey. — K a n t f u n k i a.

Närstående *H. albomarginata* och till storlek och växtsätt lik denna men bladskaff med grund, bred fåra, på de yttre bladen brett vingat, på de inre med smalare vingar och högre ryggparti, på de yttre bladen uppåt tämligen jämnt övergående i skivan; denna (hos den vanliga typen smalt vitkantad) med 4—5 par sidonerver, på de yttre bladen brett äggrund och rundtrubbig, på de övriga brett — elliptiskt avlång och trubbig eller med en mycket kort spets; stjälk bladlös eller med ett eller några få, hos huvudformen smalt vitkantade, rundtrubbiga, m. l. m. elliptiskt spatellika blad; braktéer mörkt olivgröna, starkt skovellika, m. l. m. brett avlångt elliptiska; kalk 4—5 cm lång, ovan det ljusa röret tämligen hastigt och något klocklikt vidgad, här liksom på de något utsvängda, tämligen spetsiga flikarna tämligen mörkt violett (ungefär som hos *H. albomarginata* men flikar ej fullt så mörkspetsade), på flikarna starkt strimmig; ståndarknappar ljusgula med välutvecklat pollen; kapsel 2—2,5 cm lång, något klubblikt cylindrisk; frön 7,5—9 mm långa, påfallande breda.

Bailey, som 1930 beskrev denna art, säger att dess ursprung är honom obekant, men eftersom den gängse trädgårdsbenämningen var *Funkia* Thos. Hogg, antog han, att den införts av Thomas Hogg, "som under förra seklet hade en plantskola i New York City och skaffade talrika växter från Japan, där han varit bosatt." Enligt Maekawa skall den rent grönbladiga formen vara funnen vildväxande på Honsyu, där den vitbrokiga typen finns odlad. I Sverige torde arten vara ovanlig: jag har sett den i Göteborgs botaniska trädgård men har endast fått den (genom de gelinska samlingarna) från en enda plantskola, firma Landsberg (under namnet »hybr. Thos. Hogg»).

9. *H. ventricosa* Stearn. — K l o c k f u n k i a.

Tämligen storväxt men relativt glest växande art, helt utan dagg; bladskivor tämligen kortskaftade, m. l. m. horisontalt utbredda, stora, brett ägg-runda — rundat hjärtlika med kort men tydlig, smal spets, på båda sidor mörkgröna, ovan svagt, under starkt glänsande, med 7—9 par sidonerver, förbundna med ovanligt tydliga tvärnerver; stjälkar grova och mycket stadiga, intill meterhöga, långt uppskjutande ovan bladen, nedom blomställningen utan blad; blomställning lång och gles med trubbiga, breda, mycket

Hosta ventricosa. Blommande exemplar. — Tyskland, Berlin. Fot. R. Maatsch.

tunna, gröna men mot basen vita, redan under blomningen vissnande braktéer; kalk c. 5 cm lång, ovan det smala röret plötsligt klocklikt vidgad med nästan framåtriktade flikar, mörkviolett; ståndarknappar mörkvioletta men med gott pollen; frukt rikligt utbildad, mycket stor och tjock, före mognaden med gröna kanter men f. ö. nästan vit; frön stora (vanligen 11—14 mm långa), med bred topp; blomning tämligen sen.

I de flesta avseenden — i fråga om bladens, braktéernas, kalkens och fruktens byggnad — avviker denna art skarpt från alla våra övriga *Hosta*-typer. Den förekommer också nästan alltid rätt bestämd i plantskolorna ehuru oftast under något av sina andra namn. I fråga om nomenklaturen är nämligen denna lättigenkännliga art nästan lika besvärlig som *H. lancifolia*. Det äldsta namnet är *Hemerocallis coerulea*, men den därpå grundade, ofta använda kombinationen *Hosta coerulea* duger ej på grund av ett äldre homonym inom verbenacésläktet *Hosta*. Ogiltigt är också det länge använda, av Sprengel på »okynne» bildade namnet *Funkia ovata*, liksom Salisburys namn *Bryocles ventricosa*.

Egendomligt nog fanns ännu 1931 intet regelrätt namn för arten under *Hosta*, och Stearn hade därför rätt att begagna epitetet *ventricosa*; den så bildade kombinationen *Hosta ventricosa* skall dock ej, som Stearn gjorde, förbindas med Salisburys namn.

Till Europa kom denna art, som nämnts, så tidigt som på 1790-talet från Kina, där den har stor spridning. Från Sverige finnas herbarieexemplar samlade redan 1815 i Uppsala bot. trädgård och 1822 i Bergianska trädgården. Hos oss synes den numera ej vara vanlig i kultur, fast den i avseende på blommorna avgjort är den mest dekorativa — på grund av både riklig blomning och kalkens färg och storlek — av alla i undersläktet och även bladverket är mycket prydligt. Båda förtjänsterna utvecklas också, i motsats till hos flertalet *Hosta*, utmärkt i öppet, soligt läge, så som framgår av en synnerligen vacker list kring en damm framför K. Biblioteket i Stockholm. Efter vattning eller regn kan den emellertid i stark sol lätt få brännfläckar på de tunna bladen.

10. *H. plantaginea* (Lam.) Asch. — D o f t f u n k i a.

Storbladig, mycket senblommig art utan dagg; bladskaft smalt, djupt rännformigt med kullrig, jämntjock rygg, som mot sidorna tvärt övergår i en tydlig, tunn vingkant; bladskivan tunn, starkt glänsande, bjärt (nästan gulaktigt) grön, m. l. m. utdraget (äggrunt) hjärtlik, m. l. m. kortspetsad, med 7—9 par sidonerver; stjälk kraftig, nående över bladen, nedom blomställningen vanligen med ett — flera m. l. m. välutvecklade blad, som uppåt bli mer och mer stödbladslika; braktéer stora, skovellika, nästan grönvita, de nedersta oftast starkt förlängda, som torra tydligt nätnerviga; blommor vid basen vanligen med 2 stödblåd, horisontala — något uppåtriktade, väluktande, i en även vid blomningen hopträngd klase; kalk rent vit, av mycket fast konsistens, 10 cm lång eller något längre; ståndarsträngar vid basen ett stycke sammanväxta med kalkpipan (hos alla föregående helt fria); kapsel 6,5—7,5 cm lång.

I Europa förekomma i kultur av denna art två olika typer, av vilka den ena ursprungligen beskrevs och avbildades (i *Flore des Serres* 1846) under namnet *Funkia grandiflora* men reducerades till varietet (under *Funkia subcordata*) av Miquel 1869 och till form (under *H. plantaginea*) av Ascherson & Graebner 1905. Skillnaden gentemot typisk *plantaginea* ligger dock knappast i kalkens storlek utan i dess form — flikarna äro smalare och spetsigare än hos denna, och därjämte är bladskivan längre och mera utdraget hjärtlik. Hos Mae-kawa anförs *grandiflora* endast som synonym under artens huvudtyp, vilket är egendomligt, eftersom den måste vara identisk med den avvikande typ, M. själv tillsammans med Kikuti något tidigare beskrivit

Hosta plantaginea (den typiska formen). I förgrunden *H. albomarginata* var. *alba*. — U. S. A., Winchester, Mass. Fot. Frances R. Williams.

under det nya namnet var. *japonica* och som enligt Maekawa skall vara allmänt spridd i japanska trädgårdar — antagligen hade väl var. *grandiflora* (vilket är det korrekta namnet) därifrån införts till Europa kort tid före publiceringen i *Flore des Serres*. Maekawa anser den ej inhemska i Japan utan säkert från början införd från Kina; namnet *japonica* motiveras av att den dock funnits i Japan i kultur åtminstone sedan början av 1800-talet, medan den typiska *plantaginea* införts till Japan först helt nyligen — från Europa! Även denna hör säkerligen hemma i Kina, varifrån den infördes till Frankrike c. 1780, men Maekawa säger sig ej känna några vilda exemplar.

Namnet *H. plantaginea* — vilket blir begripligare, om man med Stearn antar, att det åsyftar likheten med *Alisma plantago-aquatica*, ej en art av släktet *Plantago* — är det giltiga men alltså ej det mest

Hosta plantaginea (den typiska formen). Blomställningar i närbild.
— Tyskland, Überlingen vid Bodensjön. Fot. T. Nitzelius.

gängse. Även här har ett spregelskt okynnesnamn, *Funkia subcordata*, varit det vanligaste, men dessutom figurerade arten länge som *Hemerocallis* eller *Hosta japonica*. Detta berodde på att man — så länge endast *H. plantaginea* och *H. ventricosa* förekommo odlade i Europa — i den förra trodde sig se Kaempfers *Joksan*, vulgo *Gibboosi*, som man kände från den av Banks publicerade bilden. Kuriöst är också förvisso, att fast denna utan tvivel hör till en helt annan art (*Sieboldiana* coll.), så är namnet *Joksan* en korrumperad form av det kinesiska namnet på just *H. plantaginea*! Ännu ett namn är *Hemero-*

callis alba, det äldsta efter *plantaginea* och givet av Andrews på den första bilden av arten (i Botan. Repository 1801).

I alla länder med lång höst är doftfunkian — i båda sina former — en härlig blomma med sina liljelika kalkar och klargröna blad. Hur länge den odlats hos oss och hur mycket den nu förekommer, är mig obekant. Herbarieexemplar föreligga från »varmaste kasten» i Uppsala botaniska trädgård 1842, utomhus känner jag den som odlad i Skåne, där den torde vara rätt vanlig. I mina kulturer har jag ett par småexemplar, som visserligen nått och jämnt överlevat några vintrar på kalljord men knappast visa någon tillväxt; om de någonsin komma att blomma, är väl mycket tvivelaktigt. Det har inte varit möjligt att utröna till vilken av artens former det svenska trädgårdsmaterialet hör eller om ev. båda förekomma. E. L[indgren]. 1873 anger, att den »ofta nog odlas hos oss i kruka», men så har jag aldrig sett den; den enda *Hosta*, jag sett som krukväxt, är *H. undulata*.

Viktigare litteratur

- BAILEY, L. H. 1930: *Hosta: the Plantain Lilies*. — *Gentes Herbarum* (Ithaca, N. Y.) 2:3.
— 1932: Addenda in Vol. II, particularly in relation to nomenclature. — *Ib.* 2:8.
- E. L[INDGREN]. 1873: *Funkiaslägtet*. — *Tidn. för trädgårdsodlare* (Stockholm) 12:12.
- HYLANDER, N. 1948: *Våra prydnadsväxters namn på svenska och latin*. — Stockholm.
- MAEKAWA, F. 1940: *The genus Hosta*. — *Journ. Fac. Science Imp. Univ. Tokyo, Sect. III Botany*, 5:4.
- MIQUEL, F. A. W. 1867: *Prolusio Florae Iaponicae V*. — *Ann. Mus. Bot. Lugduno-Batavi* 3.
— 1869: *Bijdragen tot de Flora van Japan. I. Funkia Spr.* — *Versl. en mededeel. d. Koninkl. Akad. Wetensch. (Amsterdam), Afd. Natuurk.* 2 reeks, 3. — *Fransk version: Contributions à la Flore du Japon*. — *Arch. Néerl. d. Sciences Exactes et Natur. (La Haye)* 4.
- NASH, G. K. 1911: *The Funkias or Day-Lilies*. — *Torreyia* (New York) 11:1.
- REGEL, E. 1876: *Die Funkia-Arten der Gärten und deren Formen*. — *Gartenflora* (Stuttgart) 25.
- STEARNS, W. T. 1931: *The Hostas or Funkias*. — *Gard. Chron. (London)* ser. 3, 90.
— 1951: *Hosta rectifolia*. — *Curtis's Bot. Mag. (London & Dunstable)* 168.
- THUNBERG, C. P. 1780: *Kaempferus Illustratus [I]*. — *N. Acta Soc. Scient. Upsal.* 3.
- WEHRHAHN, H. R. 1934: *Die Funkien unserer Gärten*. — *Gartenschönheit* (Berlin-Westen) 15.
— 1935: *Zwei übersehene Hosta-Arten*. — *Gartenflora* (Berlin) 85.
- WHERRY, E. T. 1946: *A Key to the Cultivated Hostas*. — *Nation. Hortic. Mag. (Baltimore, Md.)* 25:3.

NILS SYLVÉN

ARBORETUM EKEBYHOF

Mälarområdet med sitt för fruktträdsodling gynnsamma klimat har redan tidigare lockat svenska dendrologer att här göra kulturförsök med främmande träd och buskar. Rester av dylika planteringar kunna ännu alltjämt skönjas flerstädes i de minnesrika Mälar-slottens parker och planteringar. Nutidens allt större svårigheter att underhålla och ytterligare förkovra dyrbara parkanläggningar ha i flertalet fall medfört omläggning — förenkling och rationalisering — av de gamla parkerna. Ekebyhof å Ekerön i Mälaren är dock ännu alltjämt ett dendrologiskt paradiset med väl vidmakthållna parkanläggningar och i fortgående utveckling stadda planteringar.

Då Föreningen för dendrologi och parkvård hösten 1925 förlade sin sjätte exkursion till Stockholms-trakten, var helt naturligt Ekebyhof en av huvudpunkterna på exkursionsprogrammet. Ekebyhof och Bergianska trädgården svarade den gången i första hand för det dendrologiska utbytet. I den sistnämnda mötte det största artantalet, så gott som undantagslöst i form av solitärer, i Ekebyhofs-anläggningarna var huvudvikten lagd vid skogsträd i grupper eller smärre bestånd. På lyckligaste sätt kompletterade härvid de båda anläggningarna varandra.

I 1925 års årgång av Dendrologföreningens årsskrift »Lustgården» ingick en särskild redogörelse för Ekebyhof och dess dendrologiska planteringar. Av de härvid meddelade namnlistorna framgår, att tills dato ej mindre än 37 olika barrträd, 41 lövträd och 29 lövbuskar prövats vid Ekebyhof. Av de ekonomiskt viktigaste skogsträdsarterna hade ett flertal uppdragits i redan då vackra och väl utvecklade grupper eller bestånd. 1925 års högintressanta Arboretum Ekebyhof har under det senaste kvartssekklet nått en fortsatt lyckosam utveckling.

Chamaecyparis nootkatensis (t. v.) och *Thuja occidentalis* (t. h.).
— Ekebyhof 27. 10. 1945. Fot. N. Sylvén.

Då Ekebyhofs arboretum nu efter 27 år göres till föremål för förnyat omnämnande, tilldrager sig de olika främmande lignosernas efter 1939—42 års rekordstränga vintrar konstaterade olika vinterhärdighet sitt alldeles särskilda intresse. Redan 1925 hade de i Arboretum Ekebyhof ingående arternas härdighetsförhållanden prövats under det då senast gångna decenniets osedvanligt stränga vintrar, och de flesta av de försökta såväl barrträden som lövträden och lövbuskarna hade väl uthärdat Ekebyhofs-klimatet. Ömtåligare arter sådana som *Thuja orientalis*, *Cedrus atlantica*, *Pinus flexilis*, *Morus alba*, *Quercus cerris*, *ilicifolia* och *palustris* hade gått ut, vilket ju dock endast var vad man kunde vänta sig. Mera oväntat var, att en del i Stockholms planteringar mer eller mindre köldömma arter vid Ekebyhof visat sig till synes fullt härdiga. Såsom sådana nämndes 1925 särskilt *Abies nobilis*, *Picea orientalis* och *sitchensis*, *Thuja plicata* (gigantea) och *Castanea vesca*. Vid tiden för de stränga vintrarna före 1920 torde dock dessa arter vid Ekebyhof ej ha nått sådan utveckling (höjd ovan det skyddande snötäcket), att deras härdighet år 1925 kunde slutgiltigt bedömas. Under de extremt stränga vintrarna 1939—40, 1940—41 och 1941—42 ha dock även dessa liksom alla i vårt land över huvud taget odlade främmande träd och buskar fått genom-

gå det verkligt avgörande härdighetsprovet. Resultatet har vid Ekebyhof i stort sett blivit över förväntan gott. För flera av våra redan i Sydsverige 1939—42 svårt vinterskadade främmande barrträd är i denna dag Ekebyhof rent av att beteckna såsom en av deras viktigaste härdighetsförekomster!

I en uppsats om »härdigheten hos barrträden i våra parker och planteringar» har undertecknad i »Lustgården» 1944—45 sökt göra en sammanfattning av våra under de rekordstränga vintrarna 1939—42 vunna erfarenheter angående våra främmande barrträds olika härdighetsförhållanden på olika svensk breddgrad. Såsom under prövade svenska förhållanden i stort sett härdiga arter upptagas härvid av i Ekebyhofs-planteringarna ingående arter: *Abies arizonica*, *bal-samea*, *concolor*, *lasiocarpa* (= subalpina) och *sibirica*, *Chamaecyparis nootkatensis*, *Laxis decidua* (= europaea), *leptolepis* och *sibirica*, *Picea Engelmannii*, *glauca* (= alba) och *pungens* (olika former), *Pinus Banksiana*, *cembra*, *contorta* v. *latifolia* (= Murrayana), *nigra* (= laricio), *mugo* (olika varieteter), *strobis* samt *Thuja occidentalis* och *plicata* (= gigantea). För dessa ha väl ej heller vid Ekebyhof några egentliga vinterskador kunnat påvisas.

I en år 1945 uppgiven grupp av mera allmänt odlade barrträd, som under 1939—42 års stränga vintrar visat sig i s t o r u t s t r ä c k n i n g ö m t å l i g a r e, än vad tidigare erfarenheter givit vid handen, ha bl. a. upptagits de jämväl vid Ekebyhof representerade arterna: *Abies alba* (= pectinata), *grandis* och *Nordmanniana*, *Chamaecyparis Lawsoniana*, *Picea sitchensis*, *Pseudotsuga taxifolia* (= Douglasii) och *Taxus baccata*. Anmärkningsvärt nog har av dessa vid Ekebyhof allenast den sistnämnda allmänt framvisat mera allvarliga köldskador. Av samtliga de övriga ha här i regel ett flertal individ förblivit mer eller mindre fullständigt oskadade. För *Abies alba* har särskilt framhållits »verkliga plusvarianter i härdighet» vid bl. a. »Ekebyhof i Mälaren» och för *Abies grandis* »plusvarianter i härdighet framför allt — — — vid Ekebyhof i Mälaren»; för *Chamaecyparis Lawsoniana* och *Pseudotsuga taxifolia* har Ekebyhof angivits som en av de efter 1939—42 års vintrar »viktigare härdighetsförekomsterna».

I en tredje härdighetsgrupp ha 1945 upptagits barrträdsarter, som redan tidigare visat sig mer eller mindre ömtåliga och under 1939—42 års vintrar fått sin b r i s t a n d e h ä r d i g h e t än ytterligare accentuerad. I Ekebyhofs-planteringarna ingå av dessa enligt 1925 års redogörelse *Abies cephalonica* och *pinsapo* samt *Picea orientalis*. Av dessa gick *Abies pinsapo* helt ut, *Picea orientalis* kvarlever i ett alltjämt livskraftigt individ och *Abies cephalonica* representeras allt

Abies grandis. — Ekebyhof 27. 10. 1945. Fot. N. Sylvén.

fortfarande av ett flertal yngre—medelålders, även efter 1941—42 års vinter oskadade individ. Förutom vid Ekebyhof ha av sistnämnda köldömma ädelgran efter 1942 oskadade individ i vårt land antecknats endast från Stureholm i Skåne och Göteborgs botaniska trädgård.

Konstaterandet av förekomster av verkliga plusvarianter i härdighet hos ömtåligare, i våra parker och planteringar tidigare högt skattade prydsträd och i vissa fall även på grund av sin höga massaavkastning ekonomiskt värdefulla främmande träd bör för framtida svensk hortikultur och svenskt skogsbruk bliva av största värde. Med utgångspunkt från dessa blir det oss i flera fall möjligt att skapa fram ett nytt och värdefullare odlingsmaterial av ett flertal av olika anledning eftertraktade främmande lignoser. Från de efter 1941—42 års vinter oskadade individen av arterna ifråga ha vi nu att hämta frö och annat förökningsmaterial för uppförökning i erforderlig omfattning av nya, vinterhårdiga raser. Det blir hortikultörernas

och plantskolornas sak att taga hand om det tack vare de stränga vint-rarnas naturliga urval nu föreliggande värdefulla nya utgångsmate-riale. Arboretum Ekebyhof har härvid ett förnämligt material att bjuda på. Föreningen för växtförädling av skogsträd har också redan tidigt i skogsträdsförädlingssyfte med markägarens benägna tillstånd från de skogligt viktigaste plusträden vid Ekebyhof hämtat ett värde- fullt material för uppförökning och framtida korsning av extremt vin- terhärdiga individ av bl. a. de på grund av sin höga massaproduktion i svenskt skogsbruk eftertraktade *Abies grandis* och *Pseudotsuga taxi- folia*.

Arboretum Ekebyhof har sedan 1925 undergått en storartad utveckling. Ungbeståndens tillväxt har i många fall varit rent av frap- perande. Särskilt gäller detta silvergran (*Abies alba*), en del andra ädelgranar (främst *Abies grandis*) och douglasgran. Blomning och frösättning har redan tidigt börjat inträda, och samtidigt därmed har en ofta frapperande riklig självföryngring ägt rum. Vackra och växt- liga ungplantor av särskilt silvergran förekomma nu över stora ytor snart sagt allestädes i närheten av de rikt frösättande moderträden. Även douglasgran har börjat visa en allt rikare självsädd. Frapperan- de tillväxt och i flera fall självföryngring är också att anteckna för de olika lärkarterna. Sannskyldiga plusträd i såväl tillväxt som stam- form äro härvid särskilt att omnämna för den japanska lärken, *Larix leptolepis*.

Ekebyhofs lövträd erbjuda sitt särskilda intresse. Ekjättarna vid Gällstaö ha redan 1925 blivit vederbörligen omnämnda. Den största av dessa är Upplands och därmed också Svealands största: »denna är ett av landets allra ståtligaste träd med en höjd av 22 m och en kron- diameter på 25 m samt en rak, lång stam med en omkrets vid bröst- höjd av 925 cm» (Dahlbeck i »Lustgården» 1939, sid. 106). Det om- kring år 1800 i parken vid Ekebyhof planterade bokbeståndet har ock- så 1925 omnämnts såsom synnerligen anmärkningsvärt. Alldeles sär- skilt gäller detta den rikliga och vackra bokföryngringen. Från Eke- byhofs förnämliga plantskola saluhållna bokplantor, härstammande från Ekebyhofs-beståndet, måste ur härdighetssynpunkt anses fram- för andra värdefulla vid plantering av bok på mera nordlig bredd- grad. Ekebyhofs boken representerar oförtydbart en även rent skog- ligt sett förnämlig proveniens. Förekomsten av talrika raka och väl kvistrensade individ med genomgående stam tyda på god ras. Stam- mar med ända till 365 cm:s stamomkrets vid 150 års ålder angiva en aktning svärd tillväxtstyrka. En 1925 omnämnd och avbildad, nu ca 100-årig blodbok har sistlidna vinter uppmätts till 251 cm i stamom-

Rakstammig *Larix leptolepis*. — Ekebyhof 11. 3. 1948.
Fot. G. Bergeås.

krets vid brösthöjd. Den likaledes 1925 omnämnda och avbildade, jättelika vårdträdsboken på gårdsplanen har tyvärr gått ut och borttagits; hösten 1925 »uppmättes dess stamomkrets vid brösthöjd till 3,68 m och dess största och minsta krondiameter till resp. 21. och 19 m».

Ett i 1925 års meddelande ej särskilt omnämnt lövträd av särskilt intresse är den i den gamla hagmarken synbarligen relativt tidigt inplanterade korkalmen, *Ulmus carpiniifolia* f. *suberosa* (= *U. campestris suberosa*). Liksom boken visar denna en anmärkningsvärt riklig självföryngring, och vackert korkbarkiga almplantor i olika åldrar växa nu i mängd kring de ursprungligen inplanterade moderalmarna.

Av 1925 års lövträd och lövbuskar ha de flesta väl bestått härdighetsprovet under de senaste stränga vintrarna. Att arter sådana som *Castanea sativa* (= *vesca*) och *Juglans regia* gått ut även vid Ekebyhof var ju ingalunda oväntat. En hel del andra ömtåligare arter ha givetvis här som annorstädes 1939—42 varit utsatta för mer eller mindre omfattande köldskador. Sålunda ha några av de 1925 som kvarstående rester från den gamla parkanläggningen omnämnda gamla hästkastanjerna blivit rätt så illa åtgångna av de nämnda årens rekordkyla. Den största av dessa, nu 480 cm i stamomkrets, har dock ännu alltjämt en vackert grönskande krona; då dess stamomkrets nu uppgår till 480 cm, tävlar densamma i storlek med vårt lands kanske mäktigaste hästkastanj å Lundagård i Lund, av Waldemar Bülow (»Gamla träd i Skåne», »Skånes Natur» 1921) uppgiven till 483 cm i omfång vid brösthöjd. En hästkastanj med 5 meters stamomkrets vid brösthöjd omnämnes av Otto Gertz i »Skånes Natur» 1932 från Kåseholms gård, Tomelilla, och hästkastanjer om ända till över 500 cm i omkrets omtalas av Dahlbeck, »Inventering av svenska trädjättar», Lustgården 1939.

Artantalet i Arboretum Ekebyhof har sedan 1925 väsentligen utökats. I 1952 års »Prislista» från »Ekebyhofs Trädskolor» ingå ej mindre än 158 lövträd och lövbuskar (fruktträd och bärbuskar ej inräknade) och 7 barrträd, som ej ingå i 1925 års lignoslistor från Ekebyhof. De flesta av dessa ha också efter 1925 utplanterats på olika håll i Ekebyhofs park- och trädgårdsanläggningar. I stenbergsartade nyanordningar i den gamla hagmarken Ö. om utfartsvägen bilda nu en mängd olika arter av såväl lignoser som perenner ett vackert och färgstarkt inslag i parkvegetationen. Olika *Berberis*-arter, *Chaenomeles japonica*, olika *Cornus alba*-former, en mångfald *Cotoneaster*, rikblommande *Cytisus*-arter, *Daphne cneorum* och *mezereum*, olika arter och former av *Deutzia*, *Elaeagnus*, *Evonymus* och *Forsythia*, *Hydrangea arborescens* och *paniculata*, *Kerria japonica*, *Lonicera*-arter, *Lycium halimifolium*, *Malus purpurea* v. *Eleyi*, *Philadelphus*-arter, *Potentilla fruticosa* och *Veitchii*, *Prunus*-arter, *Rhododendron*, *Ribes*-arter, olika *Rosa*-arter och -former, *Rubus odoratus*, *Salix*-arter, *Sambucus racemosa*, *Sorbaria sorbifolia*, olika spireor och syrener,

Weigela- och *Viburnum*-arter äro här särskilt att nämna. Av år 1925 ej upptagna »barrväxter» märkas *Juniperus communis* v. *hibernica* och v. *suecica*, *J. sabina* och *J. squamata* v. *Meyeri*, *Taxus cuspidata*, *Thuja occidentalis* v. *fastigiata* samt *Tsuga canadensis*. Såsom förut ej uppgivna lövträd kunna här slutligen antecknas *Acer ginnala*, *Betula verrucosa* f. *dalecarlica*, *Populus berolinensis*, *laurifolia*, *nigra* v. *italica*, *robusta*, *Simonii* v. *fastigiata* och *trichocarpa*, *Tilia vulgaris* och *Ulmus glabra* f. *exoniensis*.

NILS HYLANDER

SVENSKA TRÄD- OCH BUSKNAMN

Ett supplement

I Lustgården 1944—45 publicerades en på uppdrag av Föreningen för dendrologi och parkvård utarbetad förteckning »Svenska namn på i Sverige odlade träd och buskar» — resultatet av arbetet inom en kommitté, som bestod av professorerna R. E. Fries, T. Lagerberg och Nils Sylvén men till vilken jag adjungerades. Glädjande nog synes den där föreslagna svenska namngivningen ha blivit uppskattad och under årens lopp i stor utsträckning ha slagit igenom, exv. i plantskolornas kataloger. Det säger sig egentligen själv, att en sådan lista emellertid så småningom kan behöva justeras, inte bara i fråga om den latinska nomenklaturen, där förändringarnas tid förvisso alltjämt är långt ifrån slut, utan också i fråga om enstaka svenska namn, för vilka mera träffande eller ur språklig synpunkt bättre ersättningar kunna komma fram.

Framför allt tillkommer ju emellertid under årens lopp nytt material av arter och hybrider, som vid den ursprungliga listans tillkomst voro stora sällsyntheter eller ej alls i kultur hos oss men som nu blivit nog spridda för att kräva en svensk benämning. Den lista, som nedan presenteras, är i första hand en komplettering med sådana nyheter, i någon mån också med en del avvikande former, vilka som mindre väsentliga ej medtogos i den förra förteckningen ehuru de redan funnos i kultur hos oss. Jag har också tagit med några objekt (markerade med *), som redan funnos i denna men för vilka i mitt tycke avgjort bättre namn senare blivit funna eller skapade. En del av dessa ha redan lanserats i min bok *Våra prydnadsväxters namn på svenska och latin* (Stockholm 1948), där utöver buskar och träd även inom- och utomhusörter (annuella och perenna) förtecknats på motsvarande sätt.

Däremot har jag avstått från att nu vidtaga några ändringar i den förra förteckningens latinska nomenklatur, ehuru denna i några

få fall ej torde vara korrekt enligt nuvarande regler. Jag har här hållit mig avvaktande, särskilt med hänsyn till den, som man får hoppas, snart föreliggande möjligheten att rädda vissa välbekanta men egentligen regelvidriga namn genom att förkasta särskilt besvärande äldre homonymer och synonymmer.

Den nya listan skulle inte ha kunnat bli så fullständig, om jag inte från ett par håll fått en mycket värdefull sakkunnig hjälp. Jag vill här särskilt tacka dels revisor Einar Wibom, Solna, som ur sina anteckningar om de svenska plantskolornas aktuella växtmaterial vänligen lämnat mig en fullständig förteckning över de senaste årens nytillskott, dels de båda dendrologerna Magnus Johnson och Tor Nitze- lius, som granskat min ursprungliga lista och därvid på grundval av sin stora praktiska erfarenhet både gallrat och lagt till och inte minst gett mig åtskilliga goda förslag till svenska namn, exv. i släkten som *Rhododendron*, där jag haft föga egen växtkunskap att bygga på.

Av praktiska skäl är det ej möjligt att i de enskilda fallen ange, varifrån namnen emanera. De allra flesta äro min egen uppfinning, i några fall ha de upptagits ur litteraturen, där jag speciellt skall nämna Nitzelius' bok *Blommande buskar och träd*. I den mån det varit möjligt har jag under årens lopp försökt följa med förändringarna i det odlade växtbeståndet och samtidigt åstadkomma svenska namn för nyheterna. Detta är nu emellertid en uppgift, som kräver också ett mått av konstnärlig inspiration, vilken som bekant inte kommer på befallning. Om någon därför finner urvalet av släkten och arter något nyckfullt och saknar något honom kärt objekt, så kan det bero på att det inte varit möjligt att åstadkomma ett namn, som tyckts värt att lansera. Kanske kan det lyckas senare att komma på något användbart — det skall ju ändå förr eller senare bli ett tillägg nr 2 från min hand eller någon annans.

Det arbete som nedläggs på sådan namnbildning synes väl en och annan ganska onödigt, men jag vill inte instämna däri. I själva verket har detta tillägg närmast föranletts av att en del nyinförda arter dykt upp på flera håll i katalogerna under skilda svenska namn — i och för sig ett tecken på intresset för sådana. Det är för att undvika en dylik förbistring, som jag satt mig till att sammanställa mitt material — i förhoppning att de nya förslagen skola visa sig brukbara i praktiken.

Ann.: nm. = nothomorpha (hybridform).

Acer pennsylvanicum*	strimlönn	— Fargésii	stjärnklematis
Actinídia kolomícta*	kameleontbuske	— × Jackmánli* etc.	praktklematis
— polýgama	klütteraktinidia	— macropétala	kronklematis
Andrómeda glaucophýlla	daggrösling	Clethra alnifólia	konvaljebuske
— polifólia	rosling	Comptónia asplenifólia	bräkenpors
— — v. nana	mattrosling	Córylus avellána f. contórta	ornhassel
Araucária araucána	brödgran	— — f. laciniáta	flikbladig hassel
Arundinária Muriélae	bergbambu	— — f. péndula	hänghassel
Atrapháxis frutescens	ökensilver	Cotoneúster congestus	stenoxbär
Bérberis koreána	koreansk berberis	— conspicuus v. decórus	vinteroxbär
— linearifólia	orangeberberis	— dielsiánus	rosenoxbär
— × lologénsis	uddberberis	— Franchétii	koralloxbär
— parvifólia	småbladig berberis	— moupinénsis	rynkoxbär
— polyántha	druvberberis	— nitens	grenoxbär
— sargentiána	bredbladig berberis	— rotundifólius	rundbladigt oxbär
Bétula pubéscens ×		— salicifólius	videoxbär
verrucósa nm. virgultósa (»B. urticifólia«)	nüsselbjörk	— tomentosus	ulloxbär
— verrucósa f. fastigiáta (f. pyramidalis)	pyramidbjörk	— × Wateréri	hybridoxbär
— — f. purpúrea	blodbjörk	Crataégus arnoldiána	spärr-hagtorn
— — f. Yóungii	slobbjörk	— crus-galli	sporr-hagtorn
Caragána	karagan	Cýtissus Ardoíni	försommarginst
— aurantíaca	gullkaragan	— purgans	gullginst
— jubáta	borstkaragan	— × versicolor	brokginst
— microphýlla	sandkaragan	Daphne blagayána	balkantibast
— pygmáea	dvärgkaragan	— × Burkwoodli	dofttibast
Caryópteris	skäggbuske	— caucásica	kaukasisk tibast
Ceanóthus americánus	säckbuske	Déutzia grácilis*	bruddeutzia
Cercidiphýllum magníficum	jüttekatsura	— longifólia	långbladig deutzia
Clématis alpína ssp. sibirica	sibirisk klematis	— × rósea	rosendeutzia
— dioscoreifólia v. robústa (paniculáta)	vippklematis	Émpetrum nígrum	kråkbär, kråkris
— × Durándii	violklematis	Enkiánthus campanulátus*	klockbuske
		Éphedra	efedra
		Euónymus sachalinénsis (plánipes)	körsbärsbened
		Fagus silvática f. pyramidalis	pyramidbok
		— — f. tortuósa	vresbok

<i>Forsythia europaea</i>	balkanforsythia	<i>Picea abies</i> f. <i>viminalis</i>	slokgran
<i>Genista sagittalis</i>	vingginst	— <i>breweriána*</i>	slöjgran
— <i>Villársii</i>	dalmatisk ginst	<i>Pieris</i>	buskrosling
Halimodéndron halo-déndron	saltbuske	— <i>floribúnda</i>	amerikansk buskrosling
<i>Hamamelis mollis</i>	kinesisk trollhassel	— <i>japónica</i>	japansk buskrosling
<i>Hydrangéa</i> Bretschneidéri	rosenhortensia	<i>Pinus parviflóra</i> v. <i>glauca</i>	silvertall
— <i>cinérea</i> v. <i>stérilis</i>	bollhortensia	<i>Pópulus</i> × <i>generósa</i>	engelsk poppel
— <i>sargentiana</i>	sammethortensia	— × <i>rasumowskyána</i>	furstepoppel
— <i>serrata</i>	purpurhortensia	— <i>suavéolens</i>	sibirisk poppel
<i>Hypericum galloides</i>	knapphyperikum	— <i>trémula</i> f. <i>gigas</i>	jätteasp
— <i>kalmianum</i>	kanadahyperikum	— — f. <i>péndula</i>	hängasp
<i>Ilex crenata</i>	japansk järnek	— <i>trémula</i> × <i>tremuloides</i>	hybridasp
— <i>Pérnyi</i>	kinesisk järnek	<i>Prunus</i> × <i>blireána</i>	purpurplommon
Kálmia <i>polifolia</i>	tuvkalmia	— <i>incisa</i>	dvärgkörsbär
<i>Libocedrus decurrens*</i>	cedertuja	— <i>tomentosa</i>	luddkörsbär
<i>Linnæa</i>	linnéa	<i>Pyrus ussuriensis</i>	manschuriskt päronträd
<i>Lonicera</i> × <i>americana</i>	rosenkaprifol	Rhamnus <i>davurica</i>	manschurisk getapel
— <i>dioca</i>	vårkaprifol	<i>Rhododéndron</i> <i>camtschaticum</i>	krypazalea
— × <i>Heckrottii*</i>	blomsterkaprifol	— <i>canadense</i>	vårazalea
— <i>Henryi</i>	vinterkaprifol	— <i>fastigiatum</i> v. <i>gandavense</i>	kvast-alpros
— <i>Morrówii</i>	spärtry	— × <i>hippophæoides</i>	myr-alpros
— <i>thibetica</i>	tibetanskt try	— <i>impeditum</i>	tuv-alpros
Malus <i>ioensis</i> fl. pl.	violapel	— <i>keleticum</i>	matt-alpros
— <i>prunifolia</i> v. <i>fastigiata</i> (ringo v. <i>fastigiata</i>)	pyramidapel	— × <i>kosterianum</i>	kosterazalea
— <i>Sargentii</i>	bukettapel	— × <i>laetevirens</i>	jolster-alpros
— × <i>zumii</i>	korallapel	— <i>lapponicum*</i>	lapsk alpros
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	kinesisk sekvoja	— <i>ledoides</i>	pors-alpros
Osmánthus <i>ilicifolius</i>	doftbuske	— <i>máximum</i>	sommarrododendron
Pachysándra <i>axillaris</i>	tuvgröna	— <i>minus</i> (<i>punctatum</i>)	amerikansk alpros
— <i>procumbens</i>	krypgröna	— <i>nudiflorum</i>	kaprifol-azalea
Parrótia <i>pérsica*</i>	papegojbuske	— × <i>praecox</i>	vårrododendron
Parthenocíssus <i>quinquefolia</i> (incl. <i>Engelmánnii</i>)*	klättervildvin	— <i>repens</i>	rev-alpros
Philadélfus <i>gordoniánus</i>	gordouschersmin	— <i>rufum</i>	björnrododendron
— <i>laxus</i>	hängschersmin	— <i>Schlippenbáchii</i>	koreansk azalea
		— <i>Smirnóvii</i>	vresrododendron

— Vaséyi	rosenazalea	Spiráea bulláta	krusspirea
— viscósum	klibbazalez	— decúmbens	krypspirea
Rosa arvénsis v. ayr-		— nippónica	girlandspirea
shírea	ayrshireros	— prunifólia fl. pl.	slánspirea
— Farréri	korallros	— trichocárpa	koreansk spirea
— X Harisónii	gul pimpinellros	— virgáta	fästmöspirea
— Hélenae	honungsros	Staphyléa trifólia	amerikansk pimper-
— nutkána	nutkaros		nöt
— palústris	sumpros	Stephanándra incisa*	liten stefanandra
— primula (»Ecae»)	gullvivsros	— Tanákae	stor stefanandra
— Roxbúrgii	igelkottsros	Stranváesia davidiana	lagermispel
— setígera	prárieros	Symphoricárpos X	
— setípoda	glandelros	Chenáultii	hybrid-snöhär
— wichurána (wichu-		— orbiculátus	petersbuske
ralána)	krypros	Syrínga + correláta	chlmürsyren
— xánthina v. Allár-		— microphýlla	småbladig syren
dii	gyllenros	— pérsica fol. lacin.	flikbladig persisk
Rubus X loganobáccus	loganbär		syren
Salix alba v. tristis		— X swegifléxa	plymsyren
(»vitellína pén-		— Tigerstédtii	nejlikisyren
dula»)	kaskadpil	Thymus pulegióides	
— elaeágnos (incána)	lavendelvide	(chamáedrys)	stortimjan
— magnífica*	praktvide	Tília americána (glab-	
— matsudána f. tor-		ra)	svartlind
tuósa	trollpil	— dasystýla	kaukasisk lind
— X rubens (russelliá-		— X Móltkei	stjärnlind
na, vírldis)	grönpil	Ulmus carpinifólia v.	
— X séricans (smi-		Hoershólmi	hörsholmsalm
thiána, cáprea X		— X hollándica	holländsk alm
viminális)	häckvide	— laciniáta v. nik-	
Sambúcus coerúlea	blåfläder	koénsis	flikalm
Sequóia sempérvirens	amerikansk sekvoja	— procéra	engelsk alm
X Sorbópyrus auricu-		Vibúrnum fragrans	kejsarolvon
lárís.	päronoxel	— ópulus v. nanum	dvärgolvon
Sorbus aucupária f.		— trflobum (ameri-	
péndula	hängrönn	cánum)	amerikanskt olvon
— koehneána	pärlrönn	Vitis labrúsa*	rävvin
— X dissécta	rönnoxel	— rupéstris	klippvin
— Meiníchlí*	fagerrönn	— vulpína	frostvin
Spártium júnceum	spansk ginst		

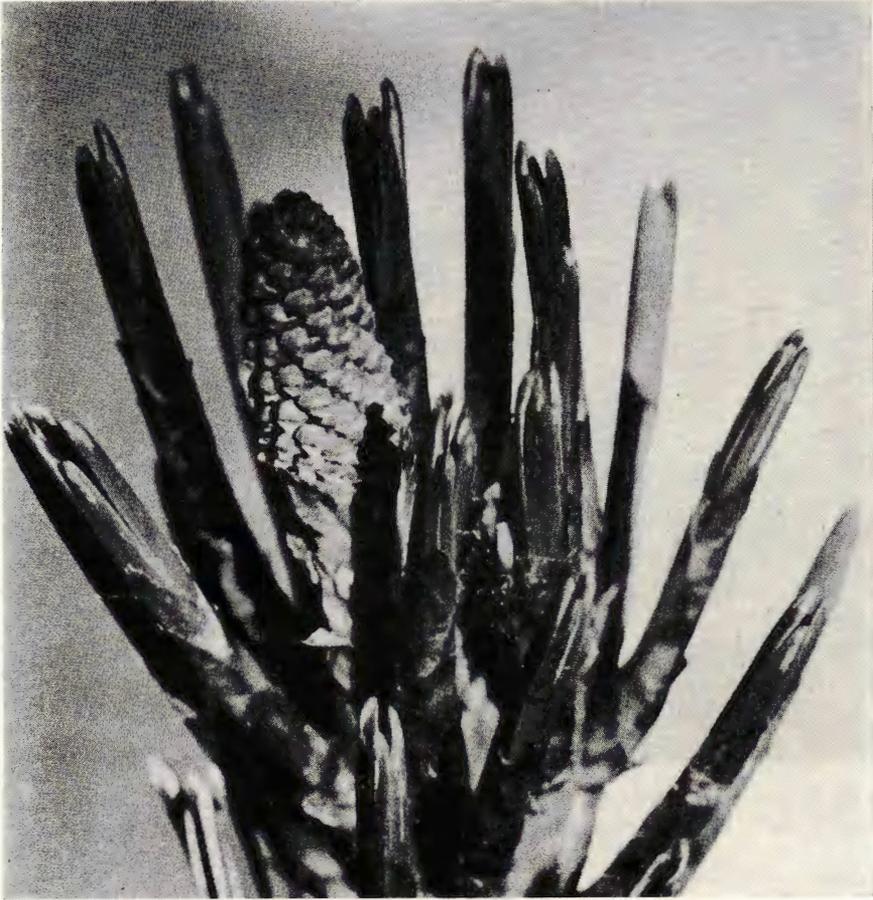
ERIK SÖDERBERG

OM PARTENOKONI OCH DIÖCI HOS SLÄKTET PINUS

Bland angiospermerna är partenokarpi, d. v. s. fruktbildning med aborterade frön eller frön utan embryoner, en rätt vanlig företeelse. Efter A. Ernst (1918) skiljer man på autonom partenokarpi, när frukterna utvecklas utan yttre inverkan, och inducerad partenokarpi, när frukterna utvecklas genom yttre inverkan, t. ex. genom pollinering eller genom angrepp av insekter. Den botaniska och dendrologiska litteraturen innehåller förvånansvärt få iakttagelser och undersökningar över denna företeelse hos gymnospermerna. Hos ett flertal barrträdsarter — främst tallar — påträffas dock rätt ofta individ, vilka bära väl utvecklade kottar med tomma, d. v. s. embryofria frön. Troligtvis måste detta fenomen oftast bero på partenokarpi. På grund av honkottarnas bildningssätt och byggnad bör dock hos barrträden termen partenokarpi utbytas mot termen *p a r t e n o k o n i*.

C. F. Gärtner (1844) torde vara den förste forskare, som konstaterade, att *Pinus*-arter bära kottar med alltigenom tomma frön. F. Delpino (1890) iakttog, att isolerade träd av *Pinus nigra* Arnold var *austriaca* (Hoess) Aschers. alltid saknade embryoner i fröna. Delpino tolkade det som självsterilitet hos denna varietet, d. v. s. de ensamstående trädens kottar och frön skulle utvecklats genom grannpollinering, geitonogami.

Ett flertal *Pinus*-arter visa en utpräglad tendens till diöcism, i det att vissa exemplar övervägande alstra hanblommor, under det att andra nästan uteslutande bära honkottar. Så är enligt C. Schröter (1904) förhållandet hos *Pinus mugo* Turra. Harlow and Harrar (1941) skriva om *Pinus rigida* Mill.: »... The production of cones begins very early, and 12-year-old trees often bear quantities of viable seeds.» och tillägga i en not »Younger trees bear cones, but the seeds are not well formed.» Odlade exemplar av *Pinus cembra* L. synas inleda sin blomning med några års honstadium enligt R. E. Fries (1919). År 1918 buro sålunda i Bergianska Trädgården fem stycken *P. cembra*-träd

Pinus Armandi. Honkotte på pollinationsstadium. 3,2/1. — Bergianska trädgården 1. 7. 1952. Fot. K. Rodhe.

(20—30 år gamla) uteslutande honkottar, under det att fyra stycken (28—35-åriga) träd buro både hanblommor och honkottar. Hos *Pinus ponderosa* Dougl. var. *scopulorum* Engelm. konstaterade Fries däremot ett utpräglat hanskede, innan honkottar och hanblommor samtidigt producerades.

Odlade exemplar av *Pinus Armandi* Franch. synes under sina första blomningsår vara nästan rent honliga. Ett i Bergianska Trädgården odlat 21-årigt exemplar av denna art blommade första gången år 1951 och bar då uteslutande honkottar, vilka mognade i november 1952. Deras frön saknade embryoner. År 1952 visade sig åter honkottar och en ensam hanblomsamling. I Curtis's Botanical Magazine

Pinus Armandi. Toppen av ett årsskott med tvenne honkottar på pollinationsstadium. 1,8/1. — Bergianska trädgården 29. 6. 1952. Fot. K. Rodhe.

(1910) skriver O. Stapf i texten till Tab. 8347, på vilken *P. Armandi* Franch. avbildas: »The material from which our illustration has mainly been prepared was derived from one group of young trees raised from seed transmitted to Kew in 1897 by Mr. A. Henry, who had collected it at Mengtze in Yunnan. These trees, which are now from 10—15 feet high, and are growing very freely, are probably the finest in Europe. Whilst several of them have borne cones, no male inflorescence has yet been produced, and the seeds are consequently infertile.» Genom det internationella fröbytet erhöill Bergianska Trädgården våren 1952 en del frön av *P. Armandi* från Jardin Botanique de Genève. Av dessa frön visade sig fem frön vara tomma. De övriga fröna såddes men grodde ej. Dessa ogrodda frön voro även tomma. Troligtvis ha även träden eller trädets i Genève, liksom träden i Kew Gardens och Bergianska Trädgården utvecklats kottar och frön på autonom partenokonisk väg.

Pinus Armandi. Utväxande årsskott med hanblommor, vilkas pollen-säckar ännu äro slutna. 2,5/1. — Bergianska trädgården 29. 6. 1952. Fot. K. Rodhe.

Enligt muntligt meddelande av professor T. Lagerberg äro på svenska torvmossar yngre exemplar av *Pinus silvestris* L. alltid honliga. Äldre exemplar bära både hanblommor och honkottar, för att slutligen som mycket gamla övergå i ett rent hanstadium. F. von Schantz och E. Runquist (1951) avbilda på fig. 16 »7-årig rikt honblommande planta från Dalarna i försök vid Ekebo, Svalöfs s:n, Skåne» och på fig. 17 »7-åriga rikt honblommande tallplantor från Hälsingland i 1944 års korsningsförsök vid Ekebo». De bägge författarna skriva i kap. »Fotoperiodism» på sid. 639: »Inte ens [läs: endast] den vegetativa utvecklingen, utan även tiden för blomningens inträdande, tycks påverkas av en förflyttning i nordlig eller sydlig

riktning. Sålunda inträder blomning vid förflyttning söderut redan hos mycket unga plantor (fig. 16, 17), medan en förflyttning mot norr tycks förhindra en tidig blomning.» Av ovan anförda litteraturuppgifter synes det, som om det finnes en tendens hos vissa *Pinus*-arter att först genomlöpa ett honligt stadium innan den fulla köns-mognaden nåtts, när respektive arters klimatologiska och edafiska betingelser radikalt förändras. *Pinus Armandi*, som växer på omkring 2000 meters höjd i Kansu och Yünnan, har ju sitt hemland på c:a 35° n.br., d. v. s. ungefär på samma polhöjd som Sicilien, s. Spanien och Nordafrika. De klimatologiska betingelser, som äro av avgörande inflytande på artens trivsel i hemlandet, och de som bjudas hos oss, äro naturligtvis mycket olika. Sålunda är regnmängden och regnens fördelning under vegetationsperioden, solskenet och dagarnas längd, ljusets styrka och våglängd på Kansus polhöjd samt lufttäteten och höjden över havet helt annorlunda än i Stockholmstrakten.

Ett fall av fakultativ partenogenes har W. T. Saxton (1909, 1909 a) trots sig kunna påvisa hos *Pinus pinaster* Soland. Några mikroskopiska snitt visa äggkärnan i delning, ehuru pollenslangen ännu ej öppnat sig och hankärnan ännu är kvar i pollenslangen. Saxtons undersökning motsäges dock av de iakttagelser, som gjorts av H. Nördlinger (1874—76). Enligt Nördlinger voro alla frön tomma, d. v. s. saknade embryoner, hos 5-åriga *P. pinaster*-plantor, vilka blommat utan hanblommor.

Det exemplar av *Pinus Armandi* Franch., hos vilket jag konstaterat fakultativ partenokoni, växer på de asiatiska fjällpartierna i Hortus Botanicus Bergianus. Det drogs upp år 1931 ur frön, vilka insamlats av dr David Hummel under hans deltagande i Sven Hedins Kinaexpedition. Frökollekten N:o 457, som innehöll *P. Armandi*-fröna, hade insamlats på en skogig bergssluttning vid Ngan-dze-liang, Minshan, i S. Kansu, den 21.10.1930. Dr Hummels herbariematerial av gymnospermerna har bearbetats av professor Rudolf Florin (1948). Två kollektioner av *Pinus Armandi* föreligga från Kansu.

Av de exemplar, som grodde i Bergianska Trädgården, utplanterades tre ungefär 10 cm höga exemplar på kalljord i september 1932. Deras höjd varierade mellan 20 och 30 cm i juni 1935. Två exemplar dogo den kalla vintern 1939—1940. Det överlevande trädet är nu 3,78 m högt och mäter 36 cm i omkrets 10 cm över marken. Det blommade första gången sommaren 1951 vid 20 års ålder och bar då uteslutande honkottar. Den 25.4.1952 mätte kottarna 3,0—3,4 cm i längd, och den 1.6 voro de 5,4—5,9 cm långa och fortfarande upprättstående. Den 23.6 hängde kottarna och mätte 7,3—7,5 cm i längd. Den 12.7 mättes två kottar, vilka voro respektive 8,5 och 8,7 cm långa. Tredje veckan i

Pinus Armandi. Fjolårskotte. 1,2/1. — Bergianska trädgården 2. 6. 1952.
Fot. K. Rodhe.

november började de 4 kvarsittande kottarna att klänga och skördades den 19.11.1952. Som förut omtalats yoro fröna tomma.

Den 1.7.1952 mätte de nya årsskotten 17—22 cm i längd, och i deras 14—16 nedersta hinnartade fjällblad saknades dvärgskott. På de 10—12 övre centimeterna på långskotten sutto 26—29 kortskott. Bar-

ren mätte då 3,8—4,5 cm i längd och omgävos av 10 stycken genomskinliga hinnaktiga knoppfjäll med ljusbruna spetsar. Från basen räknat mätte knoppfjällen 3 mm, 4 mm, 5 mm, 8 mm, 11 mm, 15 mm, 19 mm, 23 mm, 26 mm och 27 mm. Barren synas bli tre år gamla, ty de voro vid denna tid avramlade på 1949 års långskott. På en del årsskott funnos omedelbart under spetsknoppen en eller två unga honkottar i pollinationsstadium. Dessa honkottar voro omkr. 17 mm långa och 6 cm i diameter. Deras skaft mätte 18—20 mm och täcktes av 21—23 hinnaktiga fjäll med ljusbruna spetsar. Dessa fjäll nådde en längd av 6—8 mm. En ensam samling hanblommor påträffades. De 10—12 mm långa hanblommorna bestodo av 30 ståndare och 8 stycken nära 4 mm långa »hyllefjäll» vid basen.

Den 22.6 1953 funnos åter ett flertal honkottar i pollinationsstadium, men hanblomsamlingar saknades.

Bergianska Trädgårdens här skildrade exemplar av *Pinus Armandi* Franch. torde vara det enda exemplar av denna art, vilket blommat i Sverige. Enligt C. Skottsberg (1924) dogo exemplaren i Göteborgs Botaniska Trädgård efter den stränga vintern 1923—1924. Skottsberg (1941) skriver: »*Pinus Armandi* S. 1931. Utpl. Alp. 1937. Död 1949.» N. Sylvén (1945) omtalar på sid. 248, att exemplar i Lund, Alnarp och Göteborg äro döda, men att individ i Drafle ha överlevat 1940-talets stränga vintrar, men han tillägger, att arten där är »Ofullständigt prövad».

Från Arboretum National, Domaine des Barres, i Nogent-sur-Vernisson erhöll Bergianska Trädgården ett stort antal frön av *Pinus Armandi*. Dessa frön visade sig innehålla embryoner och grodde raskt. På de uppkomna groddplantorna räknades hjärtbladen. På 7 exemplar funnos 10 och på 4 ex. 11 samt på 1 ex. 12 kotyledoner.

Man vet sedan gammalt, att stärkelse saknas i fröna hos *Pinus silvestris* L. men finnes i riklig mängd i de stora fröna hos *Pinus cembra* L.—C. & E. von Tubeuf (1917) undersökte stärkelseförekomsten i fröna hos ett stort antal gymnospermer. Enligt dessa författare äro fröna stärkelsefria hos följande tallar: *Pinus palustris* Mill., *mugo* Turra, *halepensis* Mill., *Thunbergii* Parl., *rigida* Mill., *Banksiana* Lamb., *pinaster* Soland. och *silvestris* L. Stärkelsefria frön har jag dessutom funnit hos *Pinus attenuata* Lemmon, *canariensis* C. Schmidt, *densiflora* Sieb. & Zucc., *longifolia* Roxb. och *muricata* D. Don. Stärkelsefattiga frön finnas hos *Pinus Sabiniana* Dougl., *radiata* D. Don, *nigra* Arnold var. *Poiretiana* (Ant.) Asch. et Graebn., *strobilus* L., *parviflora* Sieb. et Zucc., *Griffithii* McClelland, *monticola* Lamb., *flexilis* James, *Coulteri* D. Don och *pineae* L. samt hos *pumila* Rgl, som jag undersökt. Stärkelserika frön ha *Pinus cembra* L., *Lambertiana* Dougl.,

cembroides Zucc. var. *edulis* (Engelm.) Voss, *Gerardiana* Wall., *koraiensis* Sieb. et Zucc. och *ponderosa* Dougl. ex. Laws. De frön av *Pinus Armandi* Franch., som jag undersökt, innehöllo rikligare med stärkelse än de frön av *P. koraiensis* Sieb. et Zucc., som insamlats i N. Manchuriet av professor B. V. Skvortzov, Harbin.

Utom hos Coniferae förekommer helt säkert partenokarpi (partenokoni) även inom andra gymnospermklasser. I Bergianska Trädgården finns på en särskild grupp en stor samling *Ephedra*-arter. Några arters honbuskar blommar vissa somrar, men endast under tvenne vegetationsperioder ha ett par honbuskar blommat. Ett hon-individ av *Ephedra sinica* Stapf blommar mer eller mindre rikligt varje sommar, och dess »skenfrukters» röda höglblad sticka om höstearna vackert av mot de gröna skotten. Då pollenlämnare saknas, äro de båda fröna i »frukterna» alltid utan embryoner. Hos *Ephedra sinica* Stapf föreligger sålunda tydligen »partenokarpi».

Till sist är det mig en kär plikt att tacka Professor Bergianus R. Florin för att jag fått utföra denna lilla undersökning på trädgårdens material. Trädgårdsmästare Karl Rodhe tackar jag hjärtligt för hans hjälp med fotograferingen av *Pinus Armandi*.

Bergianska Trädgården december 1952.

Tillägg i korrektur.

Ett individ av *Abies procera* Rehd. f. *glauca* (Ravenscr.) Rehd. blommade under år 1953 med 2 honkottar. En av kottarna stals. Den andra kotten skördades den 16.10.1953. Fröna syntes vara väl utvecklade, men de saknade embryoner och frövita. Då inga andra individ av denna art i år blommat i Bergianska trädgården, så föreligger här tydligen ett fall av autonom partenokoni.

Litteraturförteckning.

- DELPINO, F. 1890: Osservazione e note botaniche. — Malpighia Tom 4. Genova.
- ERNST, A. 1918: Bastardierung als Ursache der Apogamie im Pflanzenreich. — Jena.
- FLORIN, R. 1937: Enumeration of gymnosperms collected on Swedish expeditions to western and north-western China in 1930—1934. — Acta Horti Bergiani Bd 14. Uppsala.
- FRIES, R. E. 1919: Strödda iakttagelser över Bergianska trädgårdens gymnospermer. — Acta Horti Bergiani Bd 6. Stockholm.
- GÄRTNER, C. F. 1844: Versuche und Beobachtungen über die Befruchtungsorgane der vollkommeneren Gewächse. — Stuttgart.
- HARLOW, W. M. & HARRAR, E. S. 1941: Textbook of dendrology. — New York.
- NÖRDLINGER, H. 1874—1876: Deutsche Forstbotanik. — Stuttgart.
- SAXTON, W. T. 1909: Parthenogenesis in Pinus Pinaster. — Bot. Gaz. Vol. 47. Chicago.
- 1909a: Development of the embryo in Pinus Pinaster Soland. with some notes on the life history of the species in Cape Colony. — South African Journ. of Sci. Vol. 6. Bloemfontein.
- VON SCHANTZ, F. & RUNQUIST, E. 1951: Tall. — Svensk Växtförädling. Del II Trädgårdsväxterna — Skogsväxterna. Stockholm.
- SCHRÖTER, C. 1904: Das Pflanzenleben der Alpen. — Zürich.
- SKOTTSBEBG, C. 1924: Sommaren 1923 — vintern 1924 i Göteborgs botaniska trädgård. — Lustgården Årgång 5. 1924. Stockholm.
- 1942: Anteckningar rörande inverkan av vintrarna 1939—40 och 40—41 på lignoser i Göteborgs botaniska trädgård. — Lustgården Årgång 22. 1941. Stockholm.
- STAPP, O. 1910: Pinus Armandi. — Curtis's Bot. Magazine Vol. 136. London.
- SYLVÉN, N. 1945: Härdigheten hos barrträden i våra parker och planteringar. — Lustgården Årgång 25—26. 1944—45. Stockholm.
- SÖDERBERG, E. 1947: Dendrologiska data. — Lustgården Årgång 27. 1946. Stockholm.
- VON TUBEUF, C. & E. 1917: Nadelholzsamen als Nahrungsmittel. — Naturw. Zeitschrift für Forst- und Landwirtschaft. Jahrg. 15. Stuttgart.

NILS HYLANDER

ÖSTGÖTSK HERRGÅRDSTUR

Några glimtar från Föreningens sommarexkursion 16—18 juni 1950

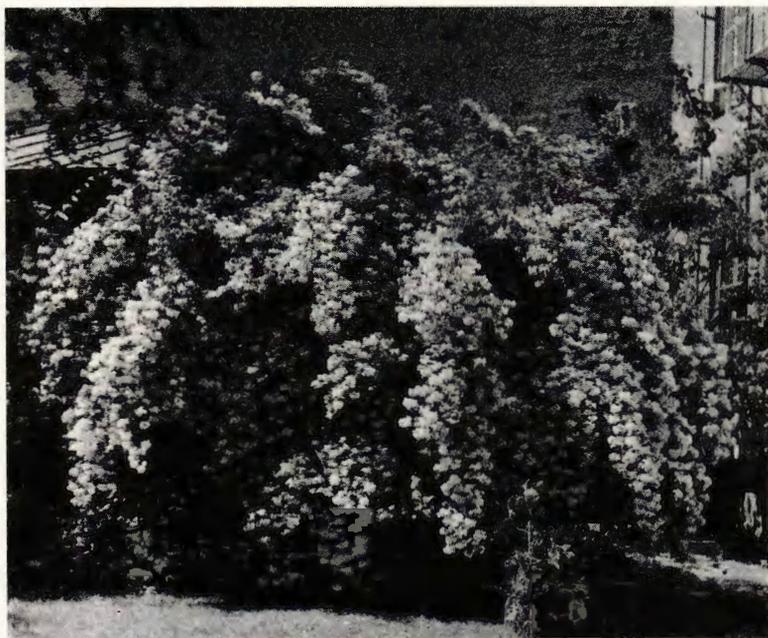
Två saker får jag försöka mobilisera till försvar för mig, som skrivit, och till tröst för dem som läsa den berättelse, som det fallit på min lott att författa om föreningens östgöta-exkursion 1950 och som här följer. Dels: nöden har ingen lag, dels: kanske kan det för en gång duga med en mager bit, till omväxling med den fylliga kost, som exkursionsberättelserna gemenligen bjuda, om den bara kryddas med de minnen i bild, som denna gång bli den väsentliga delen i anrättningen. Men det skulle också i stor utsträckning bli en överloppsgärning att ge en utförligare skildring av flertalet platser vi besågo, eftersom de redan tidigare blivit ingående beskrivna i Lustgården. Vår färd 1950 följde nämligen i mycket den väg, varpå Föreningen 1920 företog sin allra första exkursion, vilken ledde till en hel serie artiklar i Lustgårdens andra årgång; en annan del av vår färd sammanföll med ett parti av exkursionen 1932, skildrad i Lustgården sistnämnda år. Liksom dessa båda turer var vår färd 1950 först och främst en herrgårdstur, och den gav nog mer av parkvård än av dendrologi.

Själva början var dock annorlunda och i hög grad dendrologisk — den ägnades åt Trädgårdsföreningen i Linköping. Botaniskt sett är denna parkanläggning av tvåfaldigt intresse, dels för trädens skull, dels för markens skull med dess gräs och ogräs. Så var det åtminstone förr — nu finns ej mycket kvar att se av de många mer eller mindre rara gräs och örter, som alltifrån 1870-talet samlats i dess mattor, dit de förts med det utländska gräsfrö, man den tiden använde, och där de mestadels blott för kort tid utgjorde ett exotiskt inslag — de finnas alla förtecknade i min doktorsavhandling (*Die Grassameneinkömm-linge schwedischer Parke*, 1943). Detta är ett lika tidstypiskt inslag som arkitekturen hos de båda dominerande byggnaderna: helvederen och restaurangen — den förra i någon sorts italiensk stil, den senare i

någon sorts morisk — och som de rester, vilka alltså finnas kvar av den äldsta tidens trädbestånd. Parken anlades ju på den tid, då intresset var som störst för allehanda dendrologiska kuriosor i form av flikbladiga, brokbladiga o. d. former och sådana salubjödor i stor utsträckning; och alltså finnas i Trädgårdsföreningen åtskilliga av dessa kvar, en del av dem numera stora rariteter.

Så finns exv. invid Restaurangen, som omges av talrika välvuxna bohuslindor av påfallande storbladig typ, ett träd som tillhör en flikbladig form av samma art (*Tilia platyphylla*), vilken möjligen skall kallas f. *variifolia*. Det är alltså inte den finflikiga »traslinden» (*T. platyphylla* f. *laciniata*) utan en form, som står emellan denna och huvudformen, med bladskivan mer eller mindre regelbundet treflikig i breda segment och därigenom något lik ett vinlöv. Denna avvikelse har jag sett uppträda i form av ett enstaka kvistparti hos traslindor i Uppsala, på samma sätt som normaltypen brukar bryta fram (eller »slå tillbaka»), men trädet i Linköping är det enda hela individ jag sett av enbart f. *variifolia*. Strax intill denna står en präktig alm, som — när den sent omsider slagit ut — ger ett mycket säregt intryck. Det är nämligen en form av lundalm med bladen så intensivt vitbrokiga — med det vita i form av små oregelbundna men mycket talrika »stänk» — att hela trädet får ett egenartat silveraktigt skimmer. De flesta brokbladiga träd ge ett om ej sjukligt så dock mer eller mindre orent intryck; denna typ är i mitt tycke ett undantag och väl värd en plats — men så är den väl å andra sidan numera näppeligen möjlig att komma över. Jag vågar ej bestämt uppge något namn för den men skulle gissa, att den är identisk med den f. *variegata*, som nämns hos Rehder. (Vem ger oss en hanterlig sammanställning, med bestämningsnyckel, av de många mer eller mindre gammaldags almformer, som finnas att se, särskilt i stadsplanteringar som Norrköpings och Lunds?)

En välvuxen helbladig bergesk hör hemma i samma kvarter, likaså — inne på restaurangens gård — en flikbladig *Betula verrucosa* av den vackra form som oftare än den äkta f. *dalecarlica* förekommer i trädgårdarna och ofta förväxlas med den sistnämnda, den äkta ornäsbjörken, men som har mera bred- och kortflikiga blad; vad den rätteligen skall heta, är mig obekant — knappast dock f. *laciniata*, som den ibland kallas i plantskolorna. Till samma åldersklass hör väl också en i närheten stående lönn, som väl måste tillhöra *Acer campestre* fast en form med ovanligt få- och bredflikiga blad. Även av mera »normala» träd bjuder denna grupp en del sevärd ting, så en stor *Tilia petiolaris*, en *Aesculus carnea* och en vresalm jämte vanliga almar.

Linköping. Blommande praktexemplar av kolkwitZIA vid Apotekaregatan. — Fot. T. Nitzelius.

Av samma släkte finns på flera håll i det öppna parkparti, som bortom restaurangen sträcker sig mot belvederen, en i regelbunden kägelform växande typ, som tillhör *Ulmus carpinifolia* eller möjligen dess hybrid med *U. glabra* (*U. × hollandica*); det är troligen samma typ som är så karakteristisk för entrépartiet i stadsträdgården i Lund, men jag har tyvärr inte haft tillfälle att forska närmare i saken. I samma parti av trädgårdsföreningen förekommer i flera individ en synnerligen elegant form av silverlönna med ovanligt djupt och smalt flikade blad och långa fina grenar. Goda exemplar av *Acer negundo* och *Aesculus pavia* må också nämnas från detta yngre parti.

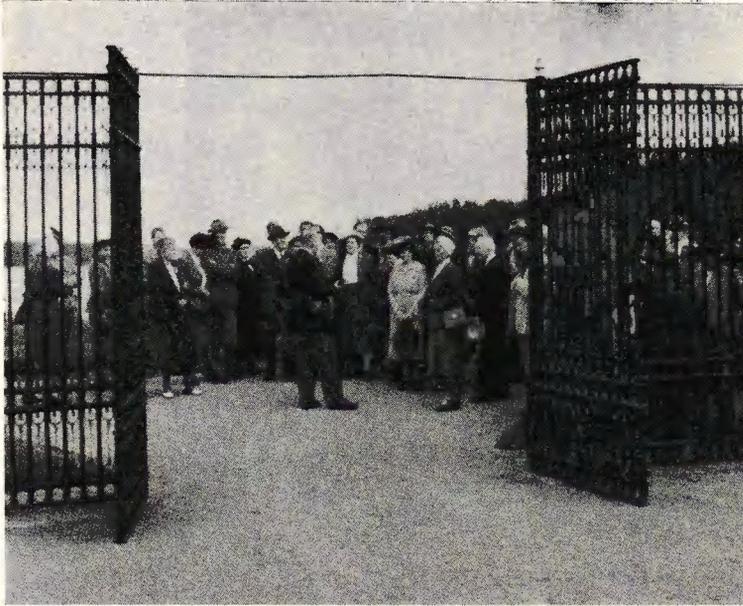
Klippan på vilken Belvederen tronar har på sina håll rätt branta stup; uppför ett av dessa strävar en icke oansenlig klätterhortensia allt vad den kan för att ta sig upp. Eljest äro här i berghyllorna allehanda örtartade klippväxter placerade jämte en del dvärgartade koniferer — här stå bl. a. flera små täta stackar bildade av kortbarrig vanlig gran. Ett par buskar av hybridolvon (*Viburnum × Burkwoodii*) trivas här gott, fast de som vanligt hos oss (åtm. lite uppåt landet) något skämmas av att höstbladen frampå våren sitta kvar mer eller mindre fullständigt svärtade och döda — den från den ena föräldraarten, *V. utile*, nedärvda vintergrönskan är inte fullständig.

Linköping. Aralia i Järnvägsparken. — Fot. T. Nitzelius.

Sådana moderniteter äro i Trädgårdsföreningen eljes företrädesvis samlade i partiet innanför huvudentrén mot Apotekaregatan, och här finns också åtskilligt av intresse. Här sågo vi exv. en vacker katsura, vidare småbladiga schersminer och vackert blommande kolkwitzia. Den var dock intet mot det sagolika exemplar av samma art — ack, att jag kunde ge den ett vackrare namn! — som samtidigt stod i praktfullaste flor gömt inne på en gård vid Apotekaregatan, dit åtskilliga av oss vallfärdade, sen ryktet därom på något sätt börjat spridas. Busken, som här avbildas, mätte säkerligen en 3 m i höjd och 5 i bredd — hur många blommor den bar, översteg vår förmåga att räkna.

Linköping tycks i avseende på träd och buskar vara en av klimatet ovanligt gynnad plats — det är ju förbluffande mycket dendrologiska märkvärdigheter som under årens lopp presenterats därifrån i Lustgården. Och det gäller inte just exotiska främlingar, som kunna hanka sig fram där med nöd och näppe, utan påfallande är hur allehanda mer eller mindre kinkiga saker i denna värmegryta växa väl och växa stort. Vi kunde också vid de små strövtåg i staden, som de inte alltför långa fristunderna gävo möjlighet till, se en del exempel på sådant — nere i Järnvägsparken exv. en synnerligen välvuxen aralia,

Sturefors. Sven Hermelin orienterar deltagarna framför stora grinden mot sjösidan. — Fot. T. Nitzelius.

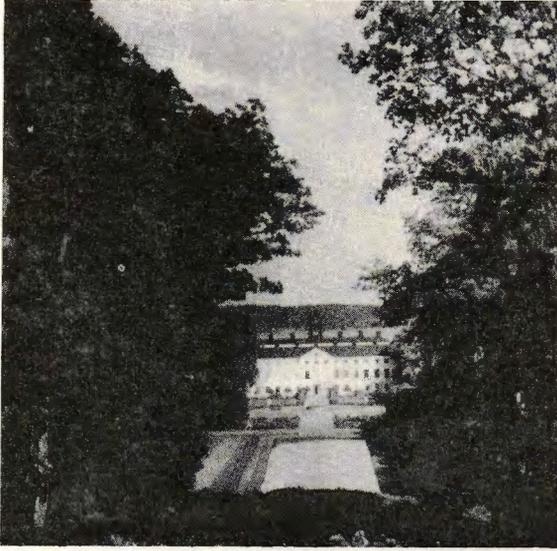
som här avbildas. Från hotellfönstren såg man här och där spiror av pyramidpopplar sticka upp ur de grönskande trädgårdar inne i de äldre kvarteren, som äro så karakteristiska för Linköping och där nu intè minst allsköns gammaldags blomster: liljor, akvilejor och många andra, glädde ögat. Alldeles inpå knutarna hade för resten de som gästade Frimurarehotellet inte bara dessa popplar utan också ett objekt som man i mitt tycke alltför sällan ser, nämligen en lång vacker list av en mörkrösa remontantros. Varför odlas dessa så litet? — de må tyckas en smula klumpiga i fasonen bredvid vår tids raffinerade pernetianor och tehybrider, men vem kan förneka de stora förtjänster de förra äga i sina långa stadiga stjälkar, som med sina rika klungor av stora, väldoftande blommor göra dem så förträffliga som rabatt- och gruppväxter?

Inspektionen av Trädgårdsföreningen avslutades med lunch på dess restaurang — och sen bar det av i bussar och bilar på väg söderut, till två ståtliga herresäten, Sturefors och Bjärka-Säby, av mycket olikartad karaktär inte minst i avseende på sina parkanläggningar — båda tidigare besökta av föreningen och så ingående beskrivna och ofta avbildade, att en ny skildring av min hand vore överflödig. Sturefors är

Sturefors. »Spanska ryttare» som parkhägnad. — Fot. Sven A. Hermelin.

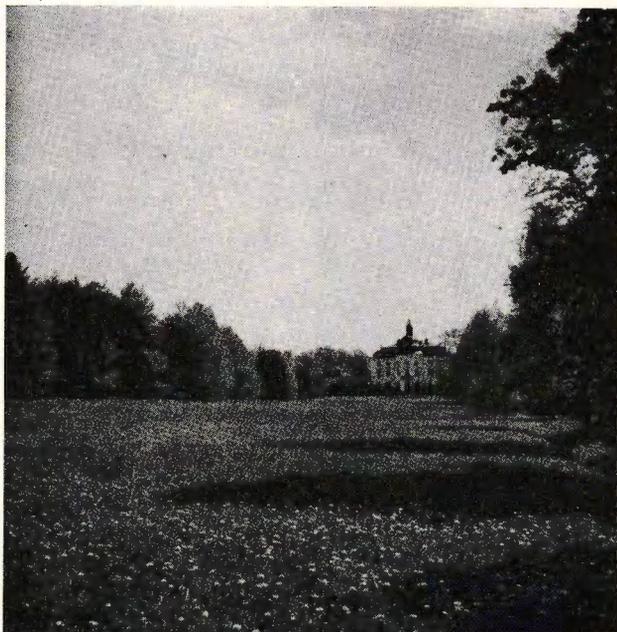
ju beundransvärt och magnifikt både från sjösidan, där man har en vid utsikt från den utbyggda terrassen ut mot Erlången, och från parksidan, där den långa manbyggnaden kan spegla sin karolinska fasad i spegeldammen, där den ligger mellan långa rader av höga lindar. Enligt Rutger Sernander, som i sin bok *Stockholm natur* (1926) utförligt diskuterat den svenska barocktidens lindar, var det genom Tessinarna, särskilt Nikodemus Tessin d. y., som dessa blevo »för långa tider moderträden framför alla andra såväl som solitärer och alléträd». Dessa till en början från Belgien importerade lindar skulle enligt Sernander genomgående ha varit parklindar, alltså hybriden *Tilia* × *vulgaris* (*T. cordata* × *platyphylla*), fastän — som han själv nämner exempel på från Malmvik på Lovön — man »någon gång också tog skogslind». Vad nu Sturefors beträffar, där lindalléerna otvivelaktigt höra med till den ursprungliga Tessinska trädgårdsplanen, så syntes mig dessa, i den mån jag hade tillfälle att se närmare på träden, utgöras inte av parklind utan av skogslind. Naturligtvis avser jag då de gamla delarna; i de nyare utsträckningarna och kompletteringarna ingå enstaka träd även av andra lindar, och i själva början av en rad närmast sjösidan fann jag till min förvåning ett par unga exemplar av en mig förut fullkomligt obekant *Tilia*, som jag vid hemkomsten kunde identifiera som kaukasisk lind, *T. dasystyla*; varifrån denna, som jag dagen därpå återfann i ett par ungefär lika gamla ex. vid Grensholm, hämtats, har jag

Sturefors. Slottet sett från tempelkullen. — Fot. Clas Herlin.

inte lyckats få reda på. Jag hoppas vid ett senare tillfälle kunna lämna en redogörelse för de i Sverige odlade *Tilia*-formerna, och jag hoppas till dess ha haft möjlighet också att något närmare studera spörsmålet om parklind och skogslind som alléträd i gammaldags parker. Sernander nämner, att man småningom började uppdraga lindar (parklindar) i de svenska trädskolorna och citerar i sammanhanget ett brev från 1725 från slottsfrun på Krusenbergs i Uppland som visar hur svårt det var att i konkurrens med hovet komma åt lindplantor. Det vore ju därför ganska rimligt i ett fall som Sturefors, om man skaffat det erforderliga plantmaterialet från traktens vildväxande bestånd av skogslind — och detta synes mig så mycket mera troligt som vi senare under exkursionen, vid Adelsnäs, passerade genom en dunge av uppenbarligen vildväxande skogslind av samma härligt högvuxna, rakstammiga typ.

Denna lindtyp träffade vi för övrigt på som ett karakteristiskt, ibland rentav dominerande inslag även i flera av de andra parker vi besökte och av vilka Bjärka-Säby kom närmast i tur. Sturefors visar ju i sin park även ett senare skede av trädgårdskonsten — det franska barockperspektivet ändrar i en höjd med ett klassiskt, runt minnestempel på krönet, där det dock skulle helt döljas av de uppväxande lövmassorna, om dessa ej då och då tuktades genom upphuggningen i kronorna av en bred gata. Vi kommo just lagom för att se på en fas i detta ganska fantastiska och äventyrliga arbete, som resulterar i ett

Bjärka-Säby. Nya slottet från parksidan. — Fot. Sven A. Hermelin.

slätt lövgolv högt uppe i luften, över vilket sikten går fri från templet ner till slottet.

Vid **Bjärka-Säby** är det ju just på den fria sikten, den vida utsikten ut över en jämn grässlätt, kring vilken höga träd bilda kuliss, som man lagt an i parken kring »nya slottet». Även här fanns samma lind — redan Sylvén nämner i sin skildring 1921 från Bjärka-Säby »inne i skogsparken . . . stolta jättelindar i grupp». De mötte också på eftermiddagsturens tredje station, sedan vi för tidens skull måst nöja oss med att blott i förbigående och på avstånd beundra något av den berömda lövängsnatur, som vi från början räknat med att studera mer i detalj — Bjärka-Säby har ju på sina ägor några nu skyddade lövängsmarker som hör till landskapets bästa och samtidigt väl äro landets mest noggrant studerade ur allmänt biologisk och bebyggelsehistorisk synpunkt.

Det tredje stället var **Lambohov** strax utanför Linköping. Upphållet här uppskattades av exkurrenterna redan därför att de i den härliga sommarvärme, som gynnade oss, plågades ganska svåra av

Lambohov. Exkurrenterna samlas på främre gårdsplanen. — Fot. Clas Herlin.

törst, som här kunde släckas. Styrkta gjorde vi en liten tur genom parken bakom herrgården. Dendrologiskt bjöd den inga märkligheter, men lindarna — som tycktes, åtminstone till en del, vara rester av gamla alléer och bersåer, där de stodo som solitärer eller små grupper — hade även här samma vackra pelarstammar, fast ofta med hål över hål: det var kajor, som här logerade på detta för en vid de ecklesiastiska Uppsala-kajorna van person rätt överraskande sätt. Men Lambohavs märkvärdighet är själva manbyggnaden, byggd av Jean Eric Rehn 1762 och inte storslagen men välproportionerad och i det inre något av det mest utsökta man i vårt land kan få se av 1700-talets inredningskonst. Vi voro godsägarparet, major Fredrik Cederbaum och hans maka, vilka vänligen visade oss sitt hem, mycken tack skyldiga för att ha fått se denna härliga interiör, ovanligt väl bevarad men ändå så levande — inte minst genom en rikedom av vackra och sällsynt välordnade blomsterdekorationer i alla rum. Vårt uppehåll blev därför ganska långt.

Så småningom kommo vi emellertid hem igen, så småningom fick man även lite mat och kröp sen ganska snart snällt till kojs. Vi skulle ju starta tämligen tidigt nästa morgon. Avfärden var bestämd till kl. 9 för turen Roxen runt, som skulle uppta vår andra dag. Alltjämt i högsommarväder styrde vi ut på den inte alltför muntra platta ängsslätten närmast Linköping, där en spov, som följde oss ett stycke, gjorde något för att bryta enformigheten. Nå, snart nog blev landska-

Lambohov. Herrgården från parksidan. — Fot. T. Nitzelius.

pet lövrikare, rätt som det var höjde sig ur gröna ekars skygd den gråa, stråva konturen av **Stjärnorps** slottsruin och dess slottskyrkas gracila lilla torn. Här stannade vi nu en liten stund och tittade oss omkring i trädgården — där ett äkta valnötsträd i skydd av slottsmuren väckte särskild uppmärksamhet — och i parken, som tar vid därbortom. En bred bäckdäld öppnar sig här ganska oväntat, fylld av ett av de mest imponerande bestånd jag sett av högväxt strutbräken.

Det egentliga målet var dock **Grensholm**, det Mannerheimska godset i Vånga med sina berömda barrträdsplanteringar. Ganska snart blir man tydligt varse, att man kommit in på dess ägor — en och annan ädelgran eller douglasgran kan väl redan dessförinnan dyka upp i en skogsdunge, men snart komma de utländska konifererna beståndsvis, och för övrigt markeras vid själva vägen, var Grensholms ägor börja, med en allé av trädenar. Själva herrgården ligger ju på norra sidan av Roxen, så det tar lite tid, innan vi äro framme och kunna köra upp för allén fram mot herrgårdsgrindarna, som föra till främre gårdsplanen, där en liten barockgrupp med lågklippt buxbom just nyordnats och slottskapellet till vänster bildar en pendang till manbyggnaden. Åt andra sidan kommer man genom dennas vackra salong ut till trädgården, som vi kunde få demonstrerad för oss av anläggaren själv, Sven Hermelin. Den domineras av en avlång spegeldamm, vid vars bortre

Lambohov. Grupp av högväxta skogslindor i parken. — Fot. T. Nitzelius.

ända två höga, smalkroniga berlinerpopplar symmetriskt omge det till en klassisk pelargavel utformade mittpartiet på den gula fasad, som arkitekten på ett särdeles listigt sätt fått fram på en sålunda »dekorativt omskapad magasinsbyggnad» för att citera Nils Sylvén, som i Lustgården 1932 på sitt vanliga grundliga sätt skildrat Grensholm i samband med föreningens besök där sistnämnda år. Han har också ett par år senare (Lustgården 1934) i minnesrunan över det moderna Grensholms skapare, frih. Johan Mannerheim, redogjort för vad som i barrträdsväg planterats och prövats på godset. Vi gjorde nu en rundvandring till flera av försöksytorna, dels uppvuxen skog med vacker fröförnyring av douglasgran, dels yngre plantager av bl. a. *Larix*-, *Abies*- och *Pinus*-arter. Av dessa minns man kanske särskilt de täta och jämna bestånden av *Pinus contorta* i en ovanligt rakstammig form, som i arkitektoniken mycket påminde om vår svenska tall fast med dystert grå bark och med nästan ända till stammens bas kvarsittande grenar; även kottarna ha förresten en särdeles förmåga att sitta kvar länge — och så intensivt att det behövs ansenligt våld för att slita loss dem från kvisten.

Stjärnorp. Valnötsträdet vid ruinväggen. Fot. Sven A. Hermelin.

Berlinerpopplar skyldrade även till avsked, sedan vi under friherreparet Brita och Augustin Mannerheims älskvärda värdskap haft en högst behaglig testund i och utanför trädgårdssalongen — utfarten upp mot Kimstadsvägen, på vilken vi nu skulle svänga in, markerades nämligen av något så rart som en $\frac{1}{2}$ km lång rak allé av strikta, höga *Populus × berlinensis*, de bästa exemplar jag sett här i landet och den största samlingen på ett ställe.

Så gick färden vidare — nya trädenar markerade, att vi lämnade Grensholms ägor, och småningom höjde sig på sin klippa vårt sista mål för dagen, Löfstads slott, över slätten. Praktfullt dominerande men otillgängligt har det förut legat; numera har det ju efter de sista ägarinnornas, systrarna Emilie Pipers och Sofie Nordenfalks, bestämelse förvandlats till museum — vilket är mindre riktigt uttryckt, eftersom dess märkvärdighet just ligger i att det *inte* förvandlats utan står, med inredning och allt, så som det tedde sig när det slutade

Grensholm. Utsikt från herrgården mot spegeldammen och det poppelomsusade templet — magasinet. — Fot. Sven A. Hermelin.

att vara privatbostad. Det ger därigenom en både pampig och lustig blick genom sekler och smaksiftningar. Efter en grundlig historik av föreståndaren, major E. Nordenfalk, följde rundvandring i slottet, och vi hade sen lite tid över även för själva parken. Denna är ju nästan helt vildpark av den typ, som är vanlig i trakterna kring Glan; den egentliga konstparken koncentrerar sig, i den romantiska tidens stil, kring den minnessten över Axel von Fersen d. y., som här restes 1813 av hans syster, Sophie Piper, och som jämte hans porträttmedaljong (av Sergel) bär den tidstypiska inskriften: I dessa nejder, der han fordom njutit vänskapen och friden, skall hans skugga mötas av väl-signelser och tårar.

Dagen avslutades med gemensam middag på Frimurarhotellet.

Så kom tredje dagen, söndagen den 18 juni. Den ägnades åt Adelsnäs. Liksom vid exkursionen 1921 gjordes först ett studieuppehåll vid trädgårdsskolan, vars anläggningar demonstrerades för oss av trädgårdsdirektör J. E. Thorssell och där vi bland träden särskilt fäste oss vid ett par korkträd med luftiga kronor och som dystert mörka kontraster vackra exemplar av serbisk gran och orientalisk gran. Den förra exkursionsrapportens ord om det rikhaltiga stenpartiet, att »det

Grensholm. Herrgården sedd från parksidan. — Fot. Sven A. Hermelin.

var också mer än en av exkursionsmedlemmarna, som nu tog tillfället i akt och med anteckningsboken i hand fördjupade sina perennkulturer» gällde även denna gång. Särskilt uppskattades den nu som allra vackrast blommande snövita *Anemone dichotoma* L. — en art som jag (i brist på lämpligt svenskt namn) tyvärr ej medtog i min namnbok 1948 men som jag här gärna gör lite reklam för.

För Adelsnäs' slottspark behövs ingen reklam, inte heller någon skildring utöver vad som redan skrivits inte minst i vår årsskrift 1921. Det är ju bara helt enkelt nödvändigt, att varje ny generation av dendrologer och parkvårdare gör ett besök där — inte ett besök, förresten, utan helst upprepade gånger går där på egen hand och studerar och njuter. Denna anläggning är ju för våra förhållanden enastående vacker inte bara genom de vida utsikterna över den lövängsartade engelska parkens fält och gläntor och den vildvuxna friska skönheten i dess välvuxna trädbestånd utan lika mycket genom det sällsynt harmoniska sätt på vilket slottsbyggnaden inpassats i miljön, där den på ena sidan höjer sig mäktigt och tungt på sin klippa, på den andra stiger liksom direkt ur den sammetsmjuka gräsmattan.

Vår stora skara mottogs och fördes kring av frih. Gösta Adelsvärd. Själv begagnade jag tillfället att ännu en gång göra en egen liten rundvandring för mina speciella intressens skull. Ty Adelsnäs-

Adelsnäs. Del av slottsparken. — Fot. Sven A. Hermelin.

parken, fastän den nu ter sig som ett så enhetligt verk, är ju en skapelse av många generationer, som var och en fått lämna åtminstone något minne kvar — och för en epok, som eljest tycks i stort sett ha varit förfallets, ha vi ovanligt påtagliga minnen fast inte bland träd och buskar eller fasta minnesmärken utan bland markens örter och gräs. Adelsnäs' park är i själva verket ett av de rikhaltigaste av våra många fyndställen för den utländska inkomplingsflora, som jag nämnde något om i samband med Linköpings trädgårdsförening. Vid Adelsnäs växa i rika bestånd *Luzula luzuloides*, *Poa Chaixii* och flera av de många fibblorna, av vilka en rentav fått namnet *Hieracium baroniae*, baroniets fibbla, och vilka en gång på 1870-talet tillsammans med de förstnämnda kommo in som inblandningar i gräsfröet, som såddes i parkens ängsartade delar; vid vårt besök lyste de praktfullt gula för den som hade ögon för deras skönhet och intresse för deras historia.

Sedan vi åter samlats innanför de ståtliga grindarna skulle vi egentligen farit raka vägen hem, men så blev det inte, ty baronens moder, friherrinnan Louise Adelswärd tog oss till fånga. D. v. s. hon sa: Ni m å s t e komma bort till mitt Slevringe. Och så g j o r d e vi det — och höllo nästan på att bosätta oss där. Ty efter något mer utsökt — får jag säga nått? — i alla detaljer charmfullt litet herresäte torde man länge få leta förgäves; allt kring och i det lilla gula huset med rosengård framför och en spröd blekskär ayrshireros klängande

Slevringe. En stilla vrå med rosor, sol och vänner. — Fot. Clas Herlin.

på baksidans vägg och fyllt med utsökta ting, allt bildade en idyllisk enhet som vi med stor svårighet slet oss ifrån.

Och så var vår sommarfärd till ända. Vi återvände till Linköping och kunde skiljas åt, belåtna efter att ha fått se prov på mycket växlande varianter av vad som ryms inom begreppet herrgårdskultur — och därjämte åtskilligt av Östergötlands vackraste natur och ganska mycket av dendrologiska sevärdheter. Och vi hade ännu en gång haft tillfälle att råkas till sällskapligt samspråk och vänskapligt tankeutbyte både om dendrologi och parkvård och väl även en del annat, som kunde vara väsentligt nog fast det inte behöver rekapituleras här.

VERA NORIN

DENDROLOGER PÅ HOLLANDSFÄRD

Vi dendrologer äro ju, var och en i sin socken, föregångsmän och idoga arbetare i Vår Herres hage. Men understundom blir stugan oss trång, och vi vilja se något nytt. Så kändes det häromåret, och vad var då naturligare än att ringa till ledningen i Stockholm och påyrka, att den år från år uppskjutna resan till Holland äntligen måtte sättas i verket. Och se — lördagen den 28 april 1951 kunde ett 70-tal av föreningens medlemmar samlas i Hälsingborg och instuvas, hälften i buss nr 1 och övriga i buss nr 2, f. v. b. Holland.

Öresund passerades utan äventyr, och sedan gällde det att »crossa» Själland fortast möjligt, motstående alla frestelser att stanna och bese slott eller herresäten, vilka här och där stucko upp sina tornspiror. Över fält, som visserligen voro färdigsådda men där säden ännu ej stuckit, genom bokskogar, som knappt slagit ut sina gulgröna bladöron, gick färden snabbt till Korsör, där passagerarna fingo fara med första färjan, medan bussarna fingo vänta ett par timmar på sin tur. Efter lunch i färjans innandöme njöto vi av överfarten i det soliga men kalla vädret. Tillfället att återknyta gamla vänskapsband från tidigare färder och att knyta nya begagnades flitigt, och så voro vi i Nyborg. I väntan på bussarna tågade vi mot slottet, numera inrett till museum, där en yndig »slottsfru» informerade oss om allt, som under seklerna tilldragit sig där — exv. hur hela slottet en gång i tre veckor uppehöll de belägrande svenskarna. Vi började småningom bli oroliga att även vi skulle bli uppehållna, om inte så länge så åtminstone länge nog för att missa bussarna, varför vi åtföljda av slottsfrun återvände till hamnen. Färden gick vidare över Odense med sina tjusiga trädgårdar och parker via den imponerande lillabältsbron på stora landsvägen till kontinenten.

I Christiansfeld, vid vars bekanta herrnhutiska skola även många svenskar på 1700-talet fingo sin uppfostran avslutad, besågo vi

den berömda kyrkogården. Området var inte stort men utomordentligt väl tillvarataget dels på höjden, med alléer av vältuktade lindar, dels på marken, där varje grav markerades endast av en minnessten, 40×40 cm stor, med ett nummer. Det hela gjorde ett sobert och imponerande men också dystert intryck — dessa nummer betonade nästan väl eftertryckligt, att vi alla i vår skröplighet äro lika inför Vår Herre. Genom mjukt kuperad terräng, genom små städer vid fjordarnas innersta del närmade vi oss i den fallande skymningen vårt nattläger i Kollund. Det serverades som engelsmannen säger »slightly iced». En riklig måltid med Aalborg och Tuborg gör visserligen vad den kan, men att helt värma upp vinterståndna rum mäktar den dock ej.

29 april.

Genom ett kolossalt slättland, som sträckte sig från kl 7 på morgonen till kl 2 på natten, gick andra dagens färd — dock med rundliga uppehåll vid alla gränser. Mellan gränserna gjorde bussarna allt, i mångas ögon allt för mycket, för att köra ifatt den förlorade tiden. Genom Schleswig, där häckar och pilevallar inramade fälten och matjorden följaktligen låg kvar där den skulle, i motsats till det överrationaliserade östra Skåne, där humus flyger omkring i luften till ringa nytta för växande grödor, över Kielkanalen och genom Hamburgs sönderbombade förstäder och industriområden gick vår färd mot Bremen, där dagens lunch skulle intagas. När vi passerat holländska gränsen hörjade det skymma, och när vi färdades under de berömda bok- och ekalléerna mot Arnhem, var det redan mörkt. De oändliga raderna av gråvita stammar verkade sövande. I Arnhem fingo bussarna vad bussarna tillkom och i Apeldoorn passagerarna vad dem tillkom (i rikligt mått). Intet under, att vi nådde dagens slutmål, Amsterdam, i sovande tillstånd. — Dagen var chaufförernas.

30 april.

Sol, myller av människor i feststämning, flaggor, men framför allt banderoller och rosetter i orange — huset Oraniens färg — mötte oss, när vi den siste april vaknade till liv och skulle begå Amsterdam, grachternas och de tjugande idyllernas stad. — Positiven stämde upp lovsånger till vårens och drottning Julianas — födelsedagsbarnets — ära. Våra värdar, de holländska dendrologerna med sekreteraren W. J. Hendriks i spetsen och F. Koppeschaar, som talade utmärkt svenska, förde oss på sightseeing genom den inre staden med dess kanaler och broar till Rijksmuseum med dess utsökta samling av gammal konst, raffinerat arrangerad i en något svulstig byggnad. Efteråt fingo vi

De nederländska dendrologernas ordförande, S. G. A. Doorenbos. — Fot. S. von Hofsten.

bussar voro smyckade med blomstergirlander, men så voro vi ju strax inne i världens centrum för blomsterlöksodling — tunnland och åter tunnland med hyacinter, tulpaner och narcisser. Trots att färgerna ofta skuro sig förfärligt mot varandra, blev intrycket överväldigande, där man gick på invallningsbankarna och skådade ned på all färgglädjen. Efter en kort blomningstid berövas plantan sina blommor, för att livskraften åter skall uppsamlas i löken. Det är dessa avplockade blommor, som användas till girlander, konstgjorda rabatter och skulpturer i reklamsyfte. Lökarna exporteras småningom till alla delar av världen. Fälten lågo c:a 3 meter under havets yta, och konstgjord dränering måste således tillgripas. Vi frågade, hur detta fungerade, och fingo till svar, att man vid för högt vattenstånd pumpade över vattnet till grannen. Grannen måste i sin tur förfara på samma sätt, och till slut fick staten åtaga sig att pumpa ut vattnet från Zuiderzee till Nordsjön. Allt är i detalj reglerat och fungerar väl. Vid torka kan ju grundvattnet ändå hållas på rätt nivå. Som namnet antyder, hade Keukenhof en gång varit köksträdgård. På 1400-talet försåg den Jacoba, en grevinna av Holland, med livets nödtorft för att på slutet av 1700-talet omformas till engelsk park, och det är denna engelska park

Doorn. Arboretum von Gimborn. Bryn framför barrträdsbestånd med krypande enar och (längst t. v.) blommande pors. — Fot. Sven A. Hermelin.

som sedan 1950 användes som utställningsområde för alla lökodlare i Holland.

2 maj.

1700-talets ostindiska handel bragte ju kompaniernas ledning och oktroj-innehavare stora rikedomar. Rikedomen å sin sida födde längtan att bo i och vara omgiven av skönhet. Man byggde sig sommarställen av slottscharaktär. Ett sådant »holländskt Gunnebo» var första målet den femte dagen. Över klena broar, längs smala kanaler, som ledde från Amsterdam till **Queekhoven**, så att transporten kunde ske sjöledes från dörr till dörr, närmade vi oss fru Matthes' sommarresidens. Längre än till stora torget i den lilla staden kunde dock ej bussarna köra. Därifrån vandrade vi på smala gator tvärs igenom holländsk vardag till det fridfulla och välbalanserade residenset vid kanalen. Flyglarna, troligen äldre än huvudbyggnaden, inramade en halvrund gårdsplan med kastanjer, och på trädgårdssidan av den eleganta huvudbyggnaden sträckte sig c:a 6 hektar park planterad på 1700-talet. En artig me-polis eskorterade oss genom Utrecht, som pas-

Doorn. Arboretum von Gimborn. Glänta bland barrträd med ljungarter, som vandra ut på sandmarken. — Fot. Sven A. Hermelin.

serades alltför fort för att efterlämna några minnesbilder. Något ljushuvud hade hoppat på, att matsedeln borde variera, och detta skulle ske på restaurant Flora i Doorn. Resultat: 1½ timmes väntan på stekt fiskfilé, en väntetid som bättre kunde ha använts till att förlänga besöket i arboretum von Gimborns arboretum, vilket stod närmast i tur efter lunchen.

Under våra många exkursioner ha vi sett åtskilliga arboretum-anläggningar, men ingen så vacker som denna. Det är inte lätt att åstadkomma en park, som tjuvar ögat, när man till övervägande del är hänvisad till att använda mer eller mindre sällsynta barrträd. Genom att föra samman närbesläktade arter i stora bestånd, sinsemellan åtskilda av gläntor och öppna stråk, har von Gimborn uppnått en effektiv växling mellan den mörka barrskogens slutenhet och hedens ljusa öppenhet. Övergången mellan barrskogsbrynet och heden förmedlas ofta raffinerat genom höga enar, låga, krypande enar och slutligen olika ljungarter, som tona över i *Acaena microphylla* eller *Cotula squalida*. Ljungen och de krypande växterna förlora sig ut i hedens sand utan markerad övergång. Där fanns inga gräsmattor och följaktligen inte heller några putsade markerade gräskanter. Det var kanske till stor del just detta, som gjorde anläggningen så helgjuten

Wageningen. En stunds vila kring Linné-bysten. — Fot. S. von Hofsten.

och riktig. Motivet: heden med den invandrande skogen var så konsekvent genomfört; det var ett harmoniskt, ett levande växtsamhälle.

Under tiden hade en del av färddeltagarna besökt Kejsar Wilhelms Doorn, och härifrån gick färden till **Wageningen**, Hollands lantbruks- och trädgårdshögskola, där professor H. J. Venema visade oss omkring och där vi upplevde det perfekta trädgårdsmässiga underhållet i motsats till v. Gimborns arboretum, där växterna fingo utveckla sig helt i frihet. Här som i Amsterdams plantskolor fanns en byst av Linné.

Vidare gick färden till **Hilversum**, där trädgårdsarkitekten och stadsträdgårdsmästaren J. H. Meijer väntade oss och ej var det minsta svår att övertala till en lättare förfriskning innan staden besågs. En hel del av våra köplystna damer störtade runt för att om möjligt göra av med några slantar, men så småningom åkte vi en tur genom staden och frapperades av dess unga skönhet. Hilversums rådhus är en imponerande skapelse i ljusgult tegel. Man blir förvånad att möta det gula — det holländska teglet är annars mycket mörkt rött med dragning åt blått. Anläggningen kring rådhuset var enkel och värdig. Några stora gamla träd stå kvar och ge byggnaden skala; utanför södra fasaden finns en stor bassäng. Byggnaden står i vattnet — vi äro ju i Holland —, i övrigt omgiven av stora gräsmattor och en del buskar och blomster, ty hr Meijer kan inte leva utan blommor. Vidare åkte vi långsamt förbi ett ålderdomshem, delvis skänkt av en förmögen

hilversumfamilj och delvis av staden. Just så skulle man önska, att även våra gamla kunde få bo — låga byggnader i kontakt med marken, skugga av stora träd och mycket blomster att glädja sig åt. Absolut ingen anstalt utan ett hem. Även här är det vår vän Meijer som varit verksam och skapat lugn, skönhet och glädje. På andra sidan en promenad ligger en skola — även den en låg vinklande byggnad under halmtak. Tjusande planteringar helt utan åverkan från alla barn, dessvärre otänkbart hos oss idag, där barnen ej få lära sig respekt för andras egendom, för blomster och planteringar.

Sedan herr Meijer avtackats fortsatte färden till Bussum där vi fingo en härlig middag på »Jan Tabak».

3 maj.

Tidigt nästa morgon startade vi för blomstermarknaden i Aalsmeer. Hela auktionsverket upplevdes, och det var mycket festligt att se alla dessa blomster, som fraktats in i hallarna direkt på kanalerna, om vi också ha litet svårt att sätta oss in i industrialismen i det hela. Det är inte blomster för blomsternas skull utan för levebrödets.

Från auktionen gick färden vidare till Hollands residensstad och till Scheveningen, där staden bjöd på lunch. I Haag besågo vi sedan stadsparken, Zuiderpark, som tillkommit under Doorenbos' ledning, och som innefattar skolträdgårdar, en av stadens plantskolor, polisens sportfält, en 7 meter djup sjö, musik, teater förutom ett rikhaltigt växtmaterial, som ordnats geografiskt. Vi promenerade igenom den japanska avdelningen, där alla *Prunus*-arter stodo i ett betagande flor, och helt berusade av skönhet startade vi för en rask tur till vårt hotell. Till en början gick det allt annat än fort, då vi mötte en aldrig sinande ström av festligt blomsterprydda bilar, som besökt Lisse. På vägen till Haag hade vi frapperats av en höjdsträckning vid horisonten — det visade sig vara dynerna. Här hade en tjusande parkplantering utförts med begränsning till tall, havtorn och ginst.

Hemfärden, 4 maj.

Första uppehållet på hemvägen gällde Alkmaar, den gamla, pittoreska staden med dess uråldriga ostmarknad. Den sista timmens körning hade visat oss ett särpräglat landskap av intensivt gröna betesmarker, omgivna av mycket smala kanaler istället för staket, och svartvit boskap. Genom det frisiska landskapet, vars lantbruk påminde om Skånes och Danmarks, gick färden över Groningen, där en avskedsschnitzel och dito soppa intogos. En typisk bondgård fick finna sig i att bli inspekterad. Bostad, lada och ladugård rymdes alla under

Alkmaar. Ost i långa banor. — Fot. S. von Hofsten.

ett tak, men där var faktiskt ganska rymligt — och mycket rent. Gårdsfolkets förtjusning att få visa sitt hem för ett 70-tal främlingar måste väl ha varit spelad, men för oss blev detta sista besök en symbol för all trevnad vi haft, all vänlighet vi mött och allt intressant och lärorikt vi fått uppleva. Tack!

Efter gränskontrollen voro vi snart inne på autostradan, som ledde till nattlägret i Bremen, dock föregånget av supé på stadens Rathauskeller (med en vinlista om 520 nummer, varav 490 voro vitt vin!).

Bremens berömda Rhododendronpark drog trots det ihållande regnet de flesta ur sängen tidigt nästa morgon. Under herr Johannes Bergs ledning vandrade vi kring där någon timme och besågo det som om några veckor skulle stå i full blom. Några tidiga sorter blommade litet försiktigt, och det var en god och stämningsrik park att promenera i med sjungande näktergalar och vidlyftiga rododendronsnår.

Resan mot norr fortsatte på kända vägar mot Hamburg, vidare mot Kiel, där en av deltagarna, fru Rosencrantz, skulle stanna på **Wulfs-hagen** hos Einar Reventlow, en lundapåg, som många kände sedan ungdomsdagar. Vi inbjödos alla att se trädgård och park. Det var en upplevelse av rang att se denna gårdsbildning av korsvirkeslängor med storkbo på halmtaket och huvudbyggnaden vit i fonden; och för att göra sagan fullständig kom en stor karavan vita gäss emot

oss. I skogen funnos dyrgripar för dendrologer, som framgår av den dendrologiska redogörelsen nedan. Wulfshagen blev en av de upplevelser, som göra en fullständigt stum inför människors verk och Vår Herres under.

Efter te och sedan vi hurrat för vårt värdfolk och önskat dem lycka efter alla svåra upplevelser, gick färden vidare. Gränsen passerades, i skymningen besökte vi Gråstens slott och foro därifrån i lugn takt för att övernatta i Fredericia.

Så var det åter söndag, och vi åkte över lillabältsbron, passerade avtagsvägen till Föreningen Nordens Hindsgavl, och foro i rask takt till färjan i Nyborg. Här fingo vi vänta en stund, och vem dök upp om ej vår »slottsfru», lika pigg och nyter som vid vår utfärd! Färden över Själland gick på kända vägar, och där såg det nu ut, som om bokarna verkligen tänkte slå ut trots det alltjämt kalla vädret. På ett ställe stannade vi och fingo av Nils Sylvén en livfull skildring av bokskogen, dess undervegetation och levnadsförhållanden. Och så åto vi till sist på Margretelunds värdshus strax intill Helsingör en tack- och avskedsmiddag, där alla tackade alla (och alla voro glada att få komma hem och sova).

NILS SYLVÉN

NÅGRA DENDROLOGISKA ANTECKNINGAR FRÅN HOLLANDS-RESAN 1951

Våren verkade sen, och de skånska bokarna hade ej ännu börjat röra på sig, då de svenska dendrologerna den 28 april på morgonen samlades i Hälsingborg för en 9 dagars exkursion per buss genom Danmark och nordvästra Tyskland till Holland, det sedan länge efterlängtdade målet för årets dendrologfärd.

Redan i Helsingör tycktes våren vara mera framskriden än på den svenska sidan om Sundet. Forsythior och rosenrips stodo här i sin rikaste blomsterskrud, så om möjligt än mera påfallande längre söderut i Roskilde och utefter vägen till Korsör liksom allestädes på Fyn. Söder om Slagelse voro t. o. m. enstaka bokar redan gröna, och marken i bokskogen lyste vackert vit av vitsippor. Även gullvivor syntes här i blom vid väggkanten. Den på *Taphrina*-häxkvastar flerstädes anmärkningsvärt rika glashjörken var på Själland ännu alltjämt på knoppstadiet, först i Odense på Fyn mötte enstaka gröna björkar och björkhängen, som — kanske mest i ögonen fallande på vårthjörkarna — vajade slaka och gula i den kalla aprilvinden. Hästkastanjerna stodo tämligen allmänt med fullt utspruckna knoppar. I Odense stodo enstaka lönnar i begynnande blomning och en lind grön och lövsprungen. — I Jylland började läplanteringarna göra sig allt mera gällande. Fritt uppväxande hagtorn dominerade i dessa, och flerstädes hade vitgran framgångsrikt kommit till användning. Fruktodlingarna voro i allmänhet skyddsplanterade med poppel.

I Flensburg sågo vi de första blommande körsbärsträden. I almälléerna i och söder om staden var vresalm (*Ulmus laevis*) ett ofta förekommande inslag. Ju längre söderut vi komma, ju mera framträder nu den begynnande vårgrönskan. Lärkträden bli allt mera gröna och rönnarna allt mera utspruckna. Flädern står allestädes fullständigt grön, hagtornsträden äro lövade liksom nu också vårtbjörken. Lönn och ask stå allestädes i blom. Men linden är allmänt utsprucken.

I de lätta schleswigska jordarna bli läplanteringar ofrånkomliga. Överallt ser man här skyddshäckar av skiftande sammansättning. Hagtorn är fortfarande det vanligaste skyddsträdet, och i hagtornsraderna eller -häckarna ha allehanda andra lövträdsarter självsått sig — fläder, sälg och vide, alm etc. Hassel i fritt växande skyddshäck är en ingalunda ovanlig företeelse. Radvis planterad gråal ger h. o. d. en tilltalande omväxling i skyddshäckslandskapet. Något längre söderut börja ask, ek, bok och avenbok flerstädes ingå m. l. m. rikligt i de alltmer omfattande läplanteringarna. Klibbal i stubbskottsform visar sig här också vara en utomordentlig skyddsväxt. I mångfalden av skyddshäckslignoser möta nu även glasbjörk — h. o. d. i tredubbla rader —, bergtall, syrén och häckspirea.

Söder om dansk-tyska gränsen börjar avenboken bli allt starkare framträdande i bokskogskanterna; boken är alltjämt i knoppstadium men avenboken allmänt lövsprungen. Genom ljunmarkerna äro vägranterna flerstädes vackert klädda med harginst, h. o. d. i begynnande blomning.

Utefter landsvägen Rendsburg—Neumünster möta nya skyddsplanterade områden. Träden i skyddshäckarna ha här relativt allmänt rothuggits och antagit flerstamform. Samtliga de i det föregående omnämnda häckträden återfinnas, och som nykomlingar förtjäna särskilt antecknas hägg — i långt framskriden lövsprickning — och asp, den sistnämnda i enkelstammig trädform. Glasbjörken står i allmänhet vackert grön och spalierpäronen ha börjat blomma. — Över stora ytor dominera magra sand- och ljunmarker, de senare ofta med torvmossinslag. Här och där antager landskapet dynlandskaraktär, och de bundna sanddynerna stå i allmänhet klädda med tallskog av skogligt skäligen mindervärdig typ.

I **Hamburg** är knoppsprickningen hos lövträden i stadens parker och planteringar märkbart mera avancerad. Japanskt körsbär (*Prunus serrulata*), blodplommon (*Prunus cerasifera* var. *Pissardii*), rosenmandel (*Prunus triloba*) och dvärgmandel (*Prunus tenella*) lysa vackert i vitt och rött, alla i rikaste blomprakt. Hästkastanjerna synas snart redo att tända sina blomsterljus. I Bremen blir våraspekten än mera i ögonen fallande. Även plommonträden ha här börjat blomma och päron-spaliererna äro allmänt översållade med lysande vita blommor. Lönnar i fullt flor och lövspruckna lindar fullkomna vårintrycket.

Då vi passerat **holländska gränsen** har våren än mera uppenbart kommit oss till mötes. En och annan enstaka utslagen bok hade vi väl sett under färden genom Tyskland, men här äro bokar i skiraste

vårgrönska ej längre någon sällsynthet, snart bli dylika h. o. d. rent av dominerande i bokbestånden. Såväl glas- som vårtbjörkar äro helt lövade, t. o. m. almarnas bladknoppar ha börjat röra på sig. I trädgårdarna prunka körsbärs- och plommonträden i full och rik blomning, och körsbärskornell (*Cornus mas*) bildar flerstädes vackra gula färgklickar i vårgrönskan. En del av svenska dendrologer efter 1939—42 års stränga vintrar särskilt högt skattade ömtåligare prydnadsträd i högönskelig välmåga i de allestädes välskötta trädgårdsanläggningarna göra det klart för oss, att vi här kommit till ett i allo gynnsammare luftstreck. Redan i Oldenzaal strax innanför Hollands-gränsen se vi från bussarna tvenne vackra och högväxta exemplar av den hos oss numera även i Skåne utgångna *Araucaria araucana* (*A. imbricata*), och under ett kort uppehåll i Arnhem få vi glädja oss åt den ståtliga anblicken av två äldre magnifika libanoncedrar (*Cedrus libani*) och en välformad yngre — medelålders atlasceder (*C. atlantica*). Under färden Arnhem—Apeldoorn passera vi igenom imponerande, stundom nära nog milslånga alléer av rakstammig, i stor utsträckning lövsprucken bok samt genom några av de vackraste av Hollands så beryktade ek-alléer. Den »holländska eken» har med all rätt städse skattats högt särskilt inom danska och svenska skogsmannakretsar på grund av sin inneboende rakstammighet och relativa snabbväxthet. De i handeln förda holländska ollonen samlas allmänt från de utvalt vackra alléekarna, hos vilka rakstammigheten tydligen är en ärftlig egenskap. Vid förflyttning norrut till Danmark och Sverige blir den ökade dagslängden orsak till en här påtagligt ökad tillväxtstyrka.

Amsterdam.

I Amsterdam dominerade alm-alléer i gatuplanteringarna. Efter allt vad man hört om den i Holland förödande almdöden, hade man näp- peligen väntat sig detta. På de nu allmänt knoppskjutande träden, till största delen vanlig skogsalm (*Ulmus glabra*), kunde man ej förmärka några sjukdomssymptom, och några luckor efter borttagna alléträd kunde man ej upptäcka. Enligt vad de holländska dendrologerna senare upplyst, hade också almarna i Amsterdam gått relativt fria från angrepp, under det att annorstädes, exempelvis i Haag, ett ofta stort procenttal alléalmar dukat under för den oroväckande almdöden; för 50 år sedan funnos i Haag 1800 almar, nu blott 800! Som alléträd förekom h. o. d. en från den vanliga almen helt avvikande almart, ännu alltjämt på slutet knoppstadium med små knoppar och glän- sande bruna fjolårsskott, sannolikt en form av *Ulmus pumila*. Till färg och habitus erinrade denna om sumpcypress (*Taxodium distich-*

um), som också med fördel hade kommit till användning som alléträd här och där utefter gatornas kanaler.

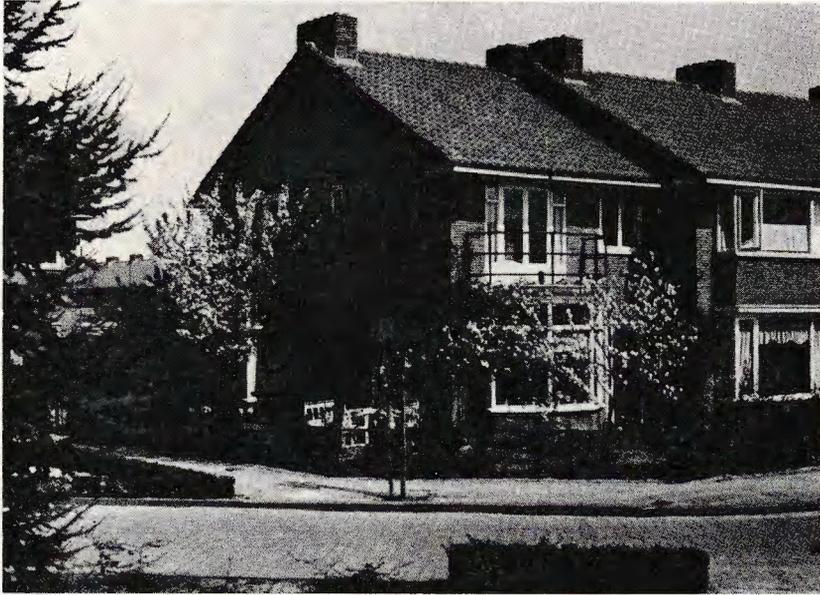
Amsterdams stadsträdgård med tillhörande plantskolor — »Municipal Nurseries» i Holländska Dendrologföreningens engelska exkursionsprogram — blev en sannskyldig dendrologisk upplevelse. Det omfattande växtmaterialet, som älskvärt och sakkunnigt demonstrerades för oss av chefdirektören J. R. Koning, imponerade ej blott genom sin utomordentliga art- och formriktighet utan även på grund av individens ofta frapperande utvecklingsstyrka. En kraftig, 5—6 m hög ginkgo i begynnande knoppsprickning och en underbart vacker *Hedera colchica erecta* gävo oss redan vid entrén till trädgården en första aning om vad som här skulle följa. En ovanligt välformad vitoxel — en mellaneuropeisk form av denna mångformiga kollektivart — med elegant nedhängande nedre grenar hade sitt alldeles särskilda skönhetsvärde. En välhållen bokhäck med varierande knoppsprickning gav en god provkarta på detta trädslags enastående mångformighet i lövsprickningshänseende och blev föremål för särskild demonstration. En tilltalande nyhet för oss alla var säkerligen den från Himalaja stammade *Aesculus indica* med sirliga, ovalt lancettlika, finsågade småblad, tyvärr av allt att döma för ömtålig för svensk odling. Allmänt intresse väckte den likaledes mera värmekrävande, chilenska *Nothofagus antarctica* med sina små karakteristiskt krenulerade blad. Av trädgårdens snart sagt otaliga arter och former lignoser av olika slag må här ytterligare några i korthet särskilt omnämnas. Av japansk lönn (*Acer palmatum*) fick man se en utomordentlig provkarta på denna dekorativa arts intressanta mångformighet. Släktet *Betula* representerades av bl. a. *B. nigra*, *B. papyrifera* och *B. pubescens fastigiata*, alla i vackra och välformade exemplar. Ett jätteträd av vanlig bok mätte över 4 m i stamomkrets vid brösthöjd. Den japanska trollhasselns (*Hamamelis japonica*) var här, som man av den tidigare utvecklingen i allmänhet i Holland ju kunde vänta, fullständigt överblommad. *Ilex*-arter och -former förekommo i legio, och den vanliga järneken (*I. aquifolium*) hade med framgång använts som häckväxt. I det rika *Magnolia*-sortimentet lade man särskilt märke till *M. stellata* i rikaste blom, *M. Soulangeana* i begynnande blomning och den ännu allenast knoppskjutande *M. hypoleuca*. Kejsarträdet (*Paulownia tomentosa*) lämnade i växtkraft intet övrigt att önska. En *Prunus persica* översållad med stora fyllda blommor var ett av trädgårdens praktnummer! Den hos oss även i Skåne ömtåliga och osäkra *Quercus pseudoturneri* — förmodad hybrid mellan *Q. robur* och *Q. ilex* — visade inga tecken till bristande hårdighet. Av den vanliga robinian

Amsterdam. Hägerkoloni i Stadsträdgården. — Fot. S. von Hofsten.

(*Robinia pseudacacia*) förekom bl. a. den högväxande och av vridna grenar karakteriserade f. *tortuosa*, förutom av växtsättet kännetecknad av från huvudformen avvikande tidig lövsprickning, redan nu med halvutspruckna bladknoppar.

Ej minst innehållsrika voro trädgårdens omfattande busksortiment. *Amelanchier oblongifolia* i sin rika blomsterskrud var här liksom annorstädes en prydnadsbuske av utomordentligt skönhetsvärde. *Berberis Dielsiana*, redan i blomknopp, var en av de tidigaste *Berberis*-arterna. De värmekrävande *Coriaria*-arterna *C. japonica* och *C. myrtifolia*, båda med blomknoppar, syntes här fullt härdiga. De tidiga *Corylopsis*-arterna *C. sinensis* och *Veitchiana* stodo i full och vacker blomning. Den bredbladiga skvattramen (*Ledum groenlandicum*) var en tilltalande stenbergsväxt, tyvärr allt för sällan förekommande i de svenska klippträdgårdarna. — *Mahonia repens rotundifolia* intresserade med sin avvikande bladform. Den lång- och grovtorniga *Poncirus* (*Citrus*) *trifoliata*, tyvärr ömtålig i svensk odling, var på sitt sätt charmerande. Den lågväxta och småbladiga *Rhododendron obtusum*, redan nu i rikaste blomsterprakt, var ett av de mest tilltalande och färgstarkaste inslagen i stenbergsanläggningarna. Den vintergröna *Skimmia japonica* (fam. Rutaceae) var nog för oss svenskar en ny

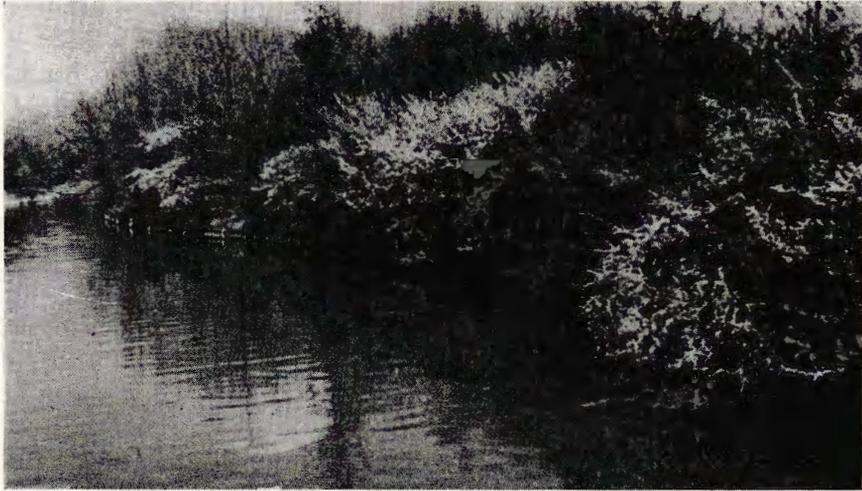
Amstelveen. Vårblom i trädgårdsstaden. — Fot. S. von Hofsten.

bekantskap; då den går till i odling i Danmark förtjänar den prövas även i Sydsverige. — Av trädgårdens barrträd förtjäna slutligen nämnas en stor och välformad atlasceder (*Cedrus atlantica glauca*), en ståtlig orientalsk gran (*Picea orientalis*) med stora, vackert röda handblomknoppar, ett jätteexemplar av svarttall (*Pinus nigra*), vacker *Pinus parviflora* och granna sumpcypresser (*Taxodium distichum*); ett inne i trädgården förekommande honexemplar av ginkgo företedde en för honindivider av denna art anmärkningsvärt vacker stamform. — Ett intressant och för oss svenskar oväntat inslag i trädgården var en stor hägerkoloni i de höga bokarna nära prefektbostaden. Det holländska slättlandet med sina omfattande kanalsystem erbjuder hägern utmärkta fiskevatten, och de höga parkträden i städerna bli här ofta de enda möjligheterna för fågelns kolonibildning.

I Amsterdams modernaste trädgårdsförstäder fingo vi en högt intressant inblick under exkursionens besök i Amstelveen. Parkchefen C. P. Broerse, som själv ledde vår rundvandring genom den vackra parkstaden, hade här på kort tid trollat fram en trädgårdsarkitektonisk skapelse av förnämligaste slag. Stadsträdgårdens plantskolor hade tydligen i stor utsträckning lämnat odlingsmaterialet. Av de i det föregående från stadsträdgårdens arboretum omnämnda lignoserna återfunno vi sålunda här bl. a. olika berberis-arter, atlasceder, troll-

hassel, murgröna (*Hedera colchica*), järnek av olika typ, magnolior, den $\pm$ vintergröna *Quercus pseudoturneri*, svarttall, rododendron, vitoxel etc. Särskild uppmärksamhet tilldrog sig den med kolossala hanhängen nu rikt och vackert behängda jättebjörken (*Betula Maximowicziana*), flerstädes med verklig fördel använd som prydnadsträd. Den likaledes med jättestora hanhängen försedda italienska alen (*Alnus cordata*) mötte upp ej allenast som solitärträd utan även som förträffligt alléträd. I buskage samplanterade slånbuskar, nu i rik blomning, voro en verklig ögonfröjd. De flesta i villaträdgårdarna och gatuplanteringarna ingående såväl träd som buskar voro oss välbekanta från våra egna liknande anläggningar. Av lövträd antecknades sålunda flikbladig gråal (*Alnus incana laciniata*) — rel. sällsynt i svenska planteringar —, extremt utbildade hängformer av vårtbjörk, hagtorn, havtorn (*Hippophaë rhamnoides*), pyramidpoppel, japanskt körsbär, vitbladigt päronträd (*Pyrus salicifolia*), tårpil och rönn samt av lövbuskar körsbärskornell, *Cotoneaster*-arter, japansk kvitten — i vacker blom, forsythior — m. l. m. överblommade, kolkwitziä, lavendel — i häck och hela kvarter, bredbladig och vanlig liguster, den senare i såväl klippta som fritt växande häckar, mahonia, lagerhägg — särskilt den smalbladiga var. *shipkaënsis*, rosenmandel, olika spireor, tamarisker, prakttry (*Weigela*) i olika arter och former. Av barrträd, som synbarligen ej voro särskilt eftertraktade, antecknades bl. a. enstaka *Araucaria araucana*, cypresser, kryptomeria, krypenar, sävenbom, vitgran och idegranar, de sistnämnda jämväl i pyramidform. Gator och parkanläggningar voro ofta inramade av väl hållna alléträd av varierande art; som mera anmärkningsvärda sådana antecknades klotklippt lönn, blodlönn, den redan förut omnämnda italienska alen, lågväxt hängbjörk, ask, pyramidpoppel och rönn. Längs en av stadens gator utanför Amstelveen färdades vi fram genom en väl kilometerlång allé av — ginkgo!

Amsterdamse Bos, Amsterdams nyanlagda skogspark — »a Forest Park at the Door» som det heter i den engelska broschyren »Forest Park Amsterdam» — är en i sitt slag enastående förnämlig anläggning. På sumpig och lerig öppen mark har här på 10 år över betydande områden uppdragits en lövblandskog av frapperande växtlighet. Hassel, idegran, järnek, fågelbär, fläder och en del andra buskar ha visat sig kunna trivas utmärkt, men även ett flertal träd, såsom ek, bok, lind, björk, ask, lönn, poppel och pil, ha gått förvånansvärt bra till. Redan efter fem år kunde som skyddsträd förkultiverad al borttagas, blott på mera vindexponerade platser blev det nödvändigt att hålla denna kvar som vindskydd. Under de första tio åren efter utplante-

Amsterdam. Amsterdamse Bos. Slånsnår planterade som bryn kring avvattningskanal. — Fot. S. von Hofsten.

ringen ha de flesta träden nått en höjd av nära 10 m. Ett särskilt arboretum-område har avsatts för inplantering av främmande trädslag från trakter med samma klimatförhållanden som Holland, kalltempererade områden sådana som norra USA, Canada, nordvästra Europa och mellersta Väst-Europa, Central- och Ost-Asien, Himalaya, Japan och Kina. Den principen skall härvid följas, att blott sådana arter skola inplanteras, om vilkas odlingsmöjligheter här praktiskt taget intet tvivel kan råda. »En kommande generation skall sålunda exempelvis kunna säga: 'I dag har vi varit i Kina.' Amsterdamaren av idag kan redan nu vandra fram genom Balkan och här se, hur de år 1946 planterade granarna sakta men säkert skjuta i höjden, om några få år har han här en vacker skog framför sig.» — I korta, instruktiva föredrag av hrr J. R. Koning och F. G. Breman och under en kort rundvandring genom arboretet och närgränsande skogsmark under S. G. A. Doorenbos' utomordentliga ledning informerades de svenska dendrologerna rörande Amsterdamse Bos och den imponerande anläggningen.

Lisse, Queekhoven, Utrecht.

Efter besöket i skogsparken var eftermiddagen den 1 maj helt anslagen åt Lisse-området och dess berömda blomsterlökodlingar. Den sagolika blomsterutställningen i Keukenhof blev slutpunkten på den

Lisse. Från blomsterutställningen i Keukenhof: rododendron, hyacinter, tulpaner. — Fot. S. von Hofsten.

oförglömmeliga dagens exkursionsprogram. I den vidsträckta gamla bokskogsparken vid Keukenhof voro blomsterlöksgrupper av olika slag och från en mängd olika utställare på ett mästerligt sätt inkomponerade — bättre utställningsmark kunde man ju näppeligen tänka sig! Inom en del smärre trädgårdspartier fick även den rena dendrologien här sin beskärda del. Exempelvis kan sålunda härifrån nämnas en flerstädes återkommande »monströs» form av *Cryptomeria japonica*, en lågväxt f. *crinata* med brett fascierade, ofta $\pm$ vridna skott. En extremt utbildad *Corylus avellana* var. *contorta* med starkt vridna och ögleformigt böjda grenar vid sidan av en av de monströsa kryptomerierna gjorde likaledes ett nästan trolskt intryck.

Av de holländska landsvägarnas rikedom på alléer fingo vi den 2 maj ett livligt intryck under exkursionens väg S. ut mot Utrecht. Som alléträd antecknades här skogslönn, sykomorlönn, hästkastanj, poppel, ek, vitpil — ofta hamlad —, lind och alm. I bondgårdarnas trädgårdar förekommo fruktträd och diverse prydnadsträd. Kring de större gårdarna och godsens syntes flerstädes omfattande parkanläggningar. Vårutvecklingen var påfallande längre framskriden.

Följande anteckningar från dagens besök vid **Queekhoven**, en köpmansgård från 1700-talet och nu sommarresidens för en fru Matthes,

Queekhoven. Sumpcypressen med sina andningsrötter (samt en ointresserad svan). — Fot. S. von Hofsten.

torde ge en uppfattning om de gamla holländska köpmansgårdarnas dendrologiskt ofta innehållsrika lustgårdar. Barrträd dominerade vad antalet arter beträffar: *Abies amabilis tabuliformis*, *A. nobilis*, *A. homolepis*, *A. pinsapo* och *A. Veitchii*, *Cedrus atlantica* i både grön normalform och var. *glauca*, *C. deodara*, *Cephalotaxus Fortunei*, *Cryptomeria japonica* i såväl huvudform som f. *cristata* (här ända till 7 m) och ormform: var. *dacryoides*, *Juniperus communis hibernica*, *J. squamata*, *Larix decidua albiflora*, *Picea abies virgata*, *P. ajanensis*, *P. glauca*, *P. orientalis* och *P. sitchensis*, *Pinus cembra columnaris* och *P. parviflora*, *Pseudotsuga taxifolia*, *Sciadopitys verticillata*, *Sequoiadendron giganteum* (195 cm i stamomkrets vid bröst höjd), *Taxodium distichum* (331 cm i stamomkrets vid bröst höjd och med en sannskyl dig »trollskog» av runt om och även tämligen långt bort från stammen högt uppskjutande andningsrötter), idegranar (dels solitärer — om ända till över 15 m:s krondiameter — dels i pyramidklippt häck),

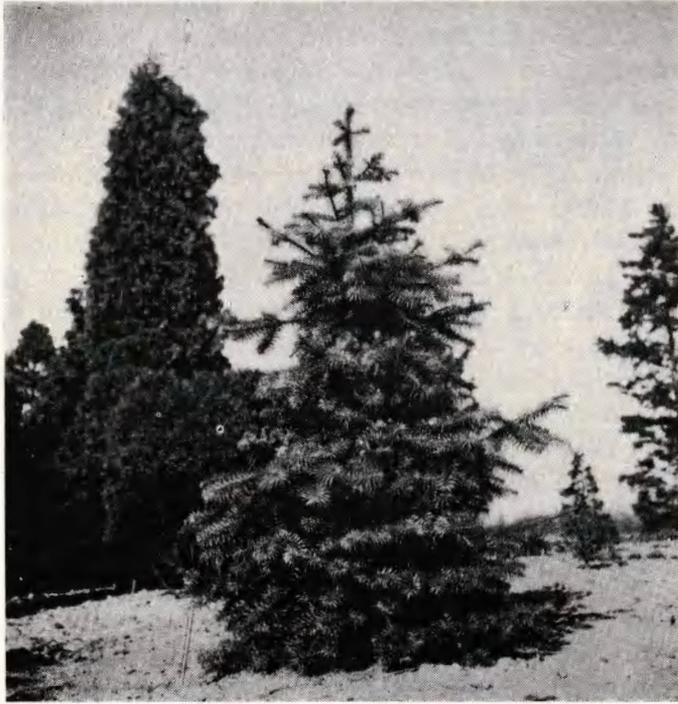
Thuja orientalis compacta och *T. plicata*, *Thujopsis dolabrata* och *Tsuga canadensis*. Av intressantare lövträd och lövbuskar antecknades: *Acer negundo variegatum* och *A. palmatum*, vacker rödblommig hästkastanj, *Alnus incana aurea*, *Buxus sempervirens arborescens* upp till 6 m:s höjd och nu i blom, ovanligt stora och vackra avenbokar (upp till över 2 m i stamomkrets) ävensom flikbladig avenbok, *Carya glabra*, trollhassel, järnek, *Juglans regia* m. fl. arter, tulpanträd i lövsprickning, lingontry (*Lonicera pileata*), *Magnolia stellata* i sista blomningsstadium, äpplespalier i blom, *Malus floribunda*, *Paulownia tomentosa* med massor av fjolårsfrukter, *Salix elegantissima*, *Sorbus torminalis*, *Syringa chinensis*, *Tilia petiolaris*, vackert pyramidformig *Ulmus carpinifolia* var. *Dampieri* samt på meterhög stam fritt växande blåregn.

I Utrecht voro lindarna i allmänhet fullt lövade, och ekens liksom allé-platanernas lövsprickning syntes också längre framskriden. Blodboken föreföll tidigare lövad än normalformen. I stadens trädgårdar stodo här och där magnolior och kamelior i underbart vacker blom. Å en och annan ask syntes massor av blomställningscecidier, framkallade av det även hos oss ej sällsynta gallkvalstret *Eriophyes fraxini*, kvarsitta sedan föregående år. Här liksom i Amsterdam och även annorstädes voro såväl vitpilar som fontänpilar (*Salix elegantissima*) ofta rikligt försedda med fjolårsgamla »viderosor», karakteristiska gallbildningar framkallade av gallmyggan *Rhabdophaga rosaria*.

Doorn, Wageningen.

Även söder om Utrecht syntes slottsparkerna ofta mer eller mindre arboretum-artade. Mängder av rododendron och idegran i grupper eller som solitärer voro härvid de kanske mest i ögonen fallande parkinslagen. Ett i parkerna vanligt träd var också robinia, alltjämt på slutet vinterknoppsstadium. Långt upp på parkträdens stammar klättrande murgröna var flerstädes en verkligt tjusande anblick. Körbärsträden stodo allestädes i vackraste blom, h. o. d. i sina kronor bemängda med *Taphrina*-häxkvastar, ofta av betydande omfattning.

Arboretum von Gimborn vid Doorn blev en extra punkt på dagens exkursionsprogram. Det var ett några och 20 år gammalt verkligt mönsterarboretum vi här fingo se och beundra, tyvärr blott som hastigast i förbifarten! Arboretet hade anlagts på sandmark med högt grundvattnet, och utvecklingen var rent frapperande god. Barrträden dominerade, och de i grupper sammanförda arterna inom de olika släktena hade i många fall nått nära nog timmerdimensioner. Släktena *Abies*, *Cedrus*, *Chamaecyparis*, *Picea*, *Pinus*, *Pseudotsuga* och *Tsuga* voro alla synnerligen rikt representerade, i några fall till synes av snart sagt alla

Wageningen. *Cunninghamia* i lantbrukshögskolans arboretum. — Fot. S. von Hofsten.

inom landet odlingsbara arter och former av släktet. Även *Cryptomeria japonica* förefanns i ett flertal olika former och *Sequoiadendron giganteum* i ett verkligt praktexemplar. Av lövträd var släktet *Betula* framför andra rikt representerat — av arter antecknades här särskilt *Ermani*, *grossa*, *lutea* och *nigra* — och av lövbuskar märktes främst berberis-arter och magnolior samt nära nog otaliga former av ericacésläktena *Calluna*, *Erica* och *Rhododendron*. En flikbladig blodbok, *Fagus sylvatica* var. *Rohanii*, tilldrog sig vår speciella uppmärksamhet. En vacker rödeks-allé ledde fram till arboretet.

Från Doorn togs vägen österut till **Wageningen**. Över stora områden dominerade här körsbär, nu i sin rikaste och vackraste blomning. En koncentrerad av landets körsbärsodlingar sades också föreligga inom området ifråga.

Lantbrukshögskolans arboretum i Wageningen var nästa punkt på dagsprogrammet. Professorerna Venema och Prakken ledde oss omkring i den innehållsrika botaniska trädgården med tillhörande im-

ponerande arboretumanläggningar. Den redan alltför långt framskridna tiden tillät tyvärr ej något mera ingående studium av allt det högtintressanta lignosmaterialet. Stolta mammutträd, cedrar — även imponerande libanoncedrar — och cypresser voro de kanske mest i ögonen fallande inslagen. Av *Cedrus atlantica* förekom bl. a. en f. *pendula* med elegant hängande grenar. Mäktiga bokar, äkta kastanjer och kejsarträd (*Paulownia tomentosa*) fäste sig särskilt i minnet, då det gäller de starkast framträdande lövträden. Av blodbok mötte här samma intressanta flikbladsform som i arboretet vid Doorn. Busktill trädformig *Sassafras officinalis* (fam. Lauraceae) samt mer eller mindre vintergröna buskexemplar av den ömtåliga violacén *Hymen-anthera crassifolia* intresserade särskilt. Av en med bär översållad, magnifik mistel på ett hagtornsträd fingo några av exkursionsdeltagarna samla in frukter för sådd i svensk miljö.

På återvägen till Amsterdam besågos under stadsträdgårdsmästare J. H. Meijers sakkunniga ledning de tilltalande anläggningarna kring Hilversums nya rådhus och företogs en rundtur per buss för be-seende av stadens föredömliga parkplanteringar och villatradgårdar. Lignosmaterialet var även här rikt med väl samkomponerade träd och buskarter. Utanför staden mötte flygsandsmark med ljung och skogskulturer. Rikt blommande *Amelanchier oblongifolia* var i dessa ett utomordentligt vackert och färgstarkt inslag.

Aalsmeer, Haag.

Blomstermarknaden i Aalsmeer och besök i Haag voro huvudpunkterna på exkursionsprogrammet den 3 maj. Rundvandringen i marknadshallarna gav oss en inblick i det oändligt myckna, som blomsterlandet Holland under högsäsong på våren har att bjuda in- och utlandet. »Blomsterlökar» dominerade givetvis, men även krukväxter av alla de slag och trädskoleplantor, av såväl träd som buskar, salubjödös en masse. Att få närvara vid själva auktionsförrättningen var ju också av alldeles särskilt intresse.

Under färden Aalsmeer—Leiden—Haag genomkorsade vi nya blomsterlöksområden, där fälten så långt man kunde se voro inrutade i olika färgade främst hyacint- och tulpankvarter och där ögat bländades av den intensiva, sprakande färgprakten. Av dendrologiskt intresse voro här som annorstädes de allestädes närvarande trädalléerna. Inne i samhällena voro liksom tidigare hästkastanj, lind och alm de allmännast förekommande alléträden, på den rena landsbygden mötte främst ek och bok, sykomorlönn och poppel med al och björk (i häck) samt silverpoppel som här och där nytillkomna trädinslag. Villor och

herrgårdar lågo omgivna av vackra trädgårdar, de senare ofta inbäddade i lummig grönska, där murgröna stundom klädde stammarna ända upp i trädtopparna.

I Haag blev vår tidigare, oförliknelige ciceron S. G. A. Doorenbos i egenskap av stadens trädgårdsdirektör åter exkursionens ledare. Han mötte redan vid »stadsgränsen» och ledde så färden genom trädgårdsförstäderna in i residensstaden. Här och där i villaträdgårdarna paraderade ståtliga araucarior, och i gatualléerna ingingo bl. a. — som nyheter — avenbok, valnöt, vitoxel; trots »almdöden» funno vi även här relativt oklanderliga alm-alléer.

Vid Fredspalatset — Internationella skiljedomstolen i Haag — gjordes ett kort uppehåll med rundvandring i dess dendrologiskt innehållsrika parkanläggningar. *Ampelopsis megalophylla*, klätterhortensia, blåregn och *Vitis Kaempferi* (= *V. Coignetiae*), *Mahonia aquifolium* × *pinnata*, *Malus spectabilis* fl. pl., *Pieris japonica*, rododendron- och ros-kvarter antecknades här som i första rummet intressanta och tjusande. — Efter lunch å Restaurant Seinpost i Scheveningen, där staden Haag stod för värdskapet, ägnades den tyvärr allt för korta tid, som på eftermiddagen stod oss till buds före återfärden till Amsterdam, åt besök i stadsparken Zuiderpark, stadsträdgårdsdirektör Doorenbos' imponerande skapelse. Efter strängt genomförda växtgeografiska gränslinjer äro här sammanförda träd och buskar från olika delar av jordklotet. Som mål för vår rundvandring hade direktör Doorenbos valt den japanska avdelningen, vars rikt blommande körsbärsträd nu stodo i sin allra grannaste färgprakt. Några uppteckningar av de otaliga arterna och formerna kunde det här ej bliva tal om — under snabbmarschen genom det sannskyldiga sagolandet gällde det att se så mycket som möjligt och att ostörd av anteckningar få lyssna till allt vad vår ledare här hade att berätta. Bättre och kunnigare dendrologciceron kunde man helt enkelt ej tänka sig! Som avslutning fingo några särskilt utvalda under prefektens ledning som hastigast bese de inom parkområdet befintliga högintressanta lignosplantskolorna.

I och med Haag-besöket var det av Holländska Dendrologföreningen genom dess sekreterare W. J. Hendriks uppgjorda exkursionsprogrammet genomgånget. Det för svenska dendrologer och parkvänner synnerligen väl upplagda programmet hade givit oss en utomordentlig inblick i föredömlig holländsk dendrologi och parkvård, och i det tack vår ordförande riktade till Holländska Dendrologföreningen och dess målsmän före avfärden från Haag instämde vi alla av fullaste och uppriktigaste hjärta.

Holländskt tulpanfält. — Fot. S. von Hofsten.

Hemfärd.

Den 4 maj togs hemvägen från Amsterdam över Alkmaar—Helder—Zuiderzeedammen—Friesland—Groningen och vidare österut till närmaste tullstation vid tyska gränsen. Norr om Nordsee-kanalen passerade vi igenom ett trävaruindustriområde med sågverk, där timret flottades i kanalerna in till fabrikerna. Alléer av olika trädslag avlöste varandra här som annorstädes. Av alléträden må särskilt omnämnas klibbal, som uppträdde i en lågväxt och mer eller mindre krokstammig, rikt kottebärande, skogligt mindervärdig ras, känd även från vårt land i vissa skånska alplanteringar.

I gränsområdena mellan betesmarker och sanddyner upp mot Alkmaar voro färgstarka blomsterlöksodlingar ånyo dominerande. I Alkmaar fingo vi bevittna den beryktade ostmarknaden och i Helder se en skymt av Hollands hit förlagda flottstation. I de vindpinade områdena utefter Nordsjön avlöstes alléerna av skyddsplanteringar, av främst björk, poppel och fläder, här och där även sykomorlönn och alm. Inom ett område upp mot Helder förekom brysselkål flerstädes i påfallande stora odlingar, på några ställen även i fröodling. I trädgårdarna kring bondgårdarna och i byarna var blekblommig rosenrips en ofta återkommande prydnadsbuske. — Den 35 km långa, nedtill 200 m och upptill 60 m breda Zuiderzeedammen var i sanning imponerande. Skrattmåsar voro här ett upplivande inslag. I Friesland avlöstes

de föregående Nordsjö-strändernas magra sandmarker av bördigare valljordar med massor av tusenskönor och maskrosor. Bortom Harlingen började rapsodlingar bli mera framträdande. Fröodlingar av rödkål och stora blomkålsodlingar under glas vittnade h. o. d. om mera intensivt jordbruk. Upp mot Leeuwarden mötte herrgårdskultur och kring herrgårdarna vackra parkanläggningar med bl. a. magnolior i rikaste blomsterskrud. Bortom staden började skyddsplanteringar göra sig allt mera gällande, och artantalet i dessa utökades avsevärt. Klibbal, gråal och pil voro huvudträdslagen, men även björk, hagtorn, ask, poppel, asp, slån, ek, fläder och rönn hade kommit till användning. Närmare Groningen mötte h. o. d. vackra ek-alléer; på långt håll synliga gallbildningar, framkallade av den även i vårt land på ek ofta förekommande gallstekeln *Biorrhiza pallida*, voro vanliga i ekkronorna. En kyrkogård bortom Groningen var vackert inramad av idel blodbogar. I en av exkursionen i förbifarten besökt bondgård dominerades trädgårdsanläggningen av ett imponerande *Catalpa*-träd.

Från gränsstationen togo vi vägen över Oldenburg till Bremen. Landskapstypen närmast Hollands-gränsen var densamma som i Ost-Friesland, huvudsakligen betesmarker med skyddsplanteringar och allékantade vägar. Längre in från kusten ökade den öppna åkerjorden allt mera, i stor utsträckning ännu osådd. Hägrar — vid överfarten av Ems —, en och annan stork — här liksom tidigare under dagen i Friesland — samt enstaka fasantuppar livade här och där upp landskapsbilden. Ungefär halvvägs till Oldenburg mötte en ståtlig ekskog med i kanten inplanterade vackra rododendron-snår. Joh. Bruns' berömda rododendron-plantskolor »Oldenburger Baumschulen» vid Bad Zwischenahn, som vi senare passerade, hade tydligen haft till följd ett inom området flerstädes märkbart intresse för rododendronodling i större skala.

Den 5 maj vaknade vi i Bremen vid ösande regn. Dagens första programpunkt gällde Bremens beryktade Rhododendron-Park och Botaniska trädgård. De flesta exkursionsdeltagarna trotsade regnet och fingo under direktör Johannes Bergs välvilliga och sakkunniga ledning göra en högtintressant rundvandring genom den underbara parken och den efter växtgeografiska och växtbiologiska linjer förnämligt anlagda, innehållsrika botaniska trädgården. Rododendronsortimenten voro överväldigande art- och formrika. En till exkursionsdeltagarna lämnad »vägledning» för besökare i parken upptog ej mindre än 574 olika arter och former, därav 113 »rododendronhybrider», 202 »azaleahybrider», 121 »rododendronarter», 14 »småbladiga rododendronhybrider» och 43 »japanska azaleor». Endast några få av de

allra tidigaste arterna och formerna stodo nu i första begynnande blomning, men vi kunde ju dock redan nu ana oss till den överväldigande blomprakt, som här senare skulle komma till utveckling. Alla förutsättningar för rododendronbuskarnas trivsel voro här förhållanden i halvskuggan av de gamla parkträden, främst ek, bok och gran. Förutom rododendron hade en hel del andra vintergröna lövträd och lövbuskar inplanterats i parkbeståndet: rikblommig *Andromeda floribunda* och högväxt *A. japonica*, bambu-arterna *Arundinaria japonica* och *nitida*, *Berberis*- och *Mahonia*-arter, buxbom i olika former, ljung, finnmyrten (*Chamaedaphne calyculata*), halvt vintergröna *Cotoneaster*-arter, *Gaultheria shallon*, murgröna, *Ilex* i olika former, olika *Kalmia*-arter, *Ledum groenlandicum* och *palustre*, *Leucothoë Catesbaei*, *Lonicera nitida* och *pileata*, *Pachysandra terminalis*, lappljung (*Phyllodoce coerulea*), lagerhägg i olika former, vintergrön ek, olika *Skimmia*-arter, *Viburnum rhytidophyllum*, vintergröna m. fl. — Den botaniska trädgården var indelad i en mängd olika avdelningar: en gift- och medicinalväxtavdelning, en växtbiologisk avdelning och en växtsociologisk-systematisk avdelning. De flesta avdelningarna voro ännu under anläggning.

Från Bremen gick färden vidare över Hamburg—Kiel, och härifrån gjorde vi en avstickare till greve Einar Reventlows **Wulfshagen**, som för oss alla blev en extra dendrologisk upplevelse. I herrgårdsparken paraderade sannskyldiga praktträd av platan — 50 år gamla —, silvergran (*Abies alba*) upp till över 40 m:s höjd, gulblommig hästkastanj (*Aesculus octandra*), äkta kastanj 5 m i stamomkrets vid brösthöjd, avenbok av bästa tänkbara stamform och turkisk hassel (*Corylus colurna*), vitgran upp till 30 m:s höjd m. fl. Till parkområdet anslöto sig mäktiga ek- och bokbestånd. Icke mindre än 14 ekar uppmättes till över 5 m i stamomkrets vid brösthöjd. Några utgallrade, nu fällda ekstammar höllo vid inmätning vardera 6—7 m³ prima stamvirke. Och eken representerades här av en skogligt högförnämlig, rakstammig och kvistren ras! Även bokrasen var förstklassig. Bok förekom här i olika åldrar upp till verkliga jättedimensioner om ända till 45 m:s stambhöjd; i undervegetationen i bokskogen ingingo murgröna och järnek. Inne i bokskogen hade en mindre kalyta planterats med nu 25-årig sitkagran och vanlig gran (av mellaneuropeisk, »tysk» typ), båda granarterna starkväxande och sitkagranen vida överlägsen den vanliga granen.

Från Wulfshagen gick färden upp genom Schleswig och in i Jylland utefter samma vägar, som vi för en vecka sedan följt söderut. Efter övernattning i Fredericia färdades vi den 6 maj över Fyn och

genom Själland tillbaka till Helsingör och med en kvällsfärja åter till Hälsingborg, där exkursionen upplöstes. I Holland och Nordväst-Tyskland var våren kommen på fullt allvar men ingalunda så i Jylland och på Fyn. Bokarna voro här i allmänhet allenast till högst 50 % lövade, ofta endast i mellanskiktet i bokskogarna fullt lövspruckna. Almen var ännu ej grön och lindarna i allmänhet blott i begynnande lövsprickning. Björkarna voro flerstädes endast halvutspruckna. Körsbär och päron voro i regel ej ännu i blom. Hagtorn, hägg, fläder och rönn voro dock allestädes mer eller mindre fullständigt lövade och vackert gröna. Anmärkningsvärt nog voro bokarna på Själland längre komna i utveckling än på Fyn. Utefter vägen Korsör—Roskilde—Helsingör stodo de mera allmänt vackert ljusgröna.

NILS HYLANDER

TÅRGRANAR

Några ord till en bild

Den 29 januari detta år innehöll Svenska Dagbladet på avdelningen I marginalen en notis om en underlig gran, »ett vidunder», som marginalfotografen upptäckt, när han kom bilande på vägen mellan Lunda och Markim i Uppland och som han beskrev sålunda: »Stammen går i spiralform och grenarna hänger nästan som vissnade intill stammen trots att trädet är helt friskt.» Den bifogade fotografien visade också en så besynnerlig uppenbarelse — enligt tidningens bildkommentator »närmast lik en förvuxen och otrinmad jättepudel» — att det syntes mig värt att försöka få den återgiven i Lustgården och så bevarad åtkomlig för eftervärlden. Genom vänlig förmedling av redaktör Tage Ekstedt, Sv. D., lyckades också detta, och bilden, som i original tedde sig synnerligen detaljrik och instruktiv, kan därför återges här i något svagare förminskning än en tidningsnotis fordrade.

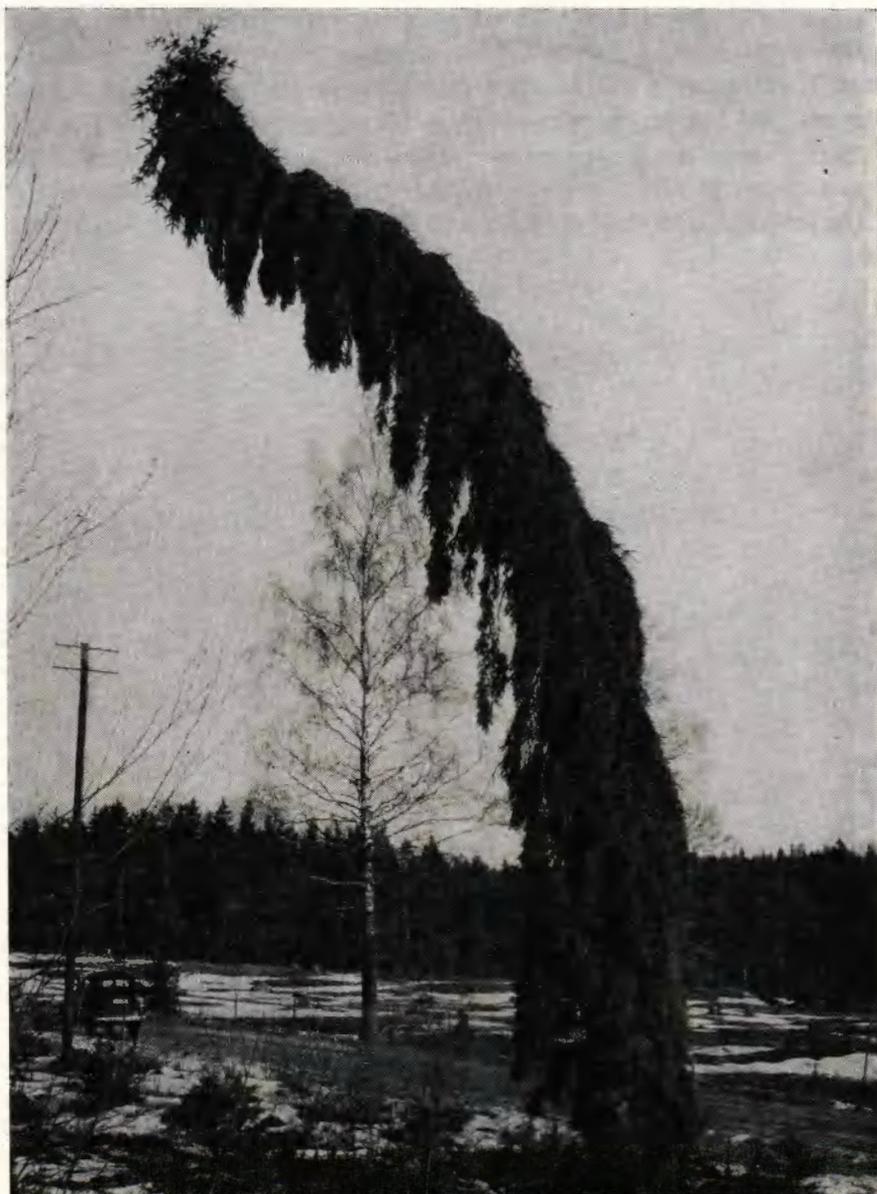
Vad är nu, botaniskt sett, denna uppländska gran, som hittills tycks ha undgått uppmärksamheten men som man nu får hoppas blir skyddad för framtiden? Ja, den kan väl knappast rubriceras som annat än en t å r g r a n, fastän exemplaret av någon ännu obekant anledning antagit en sådan kuriös, böjd och vriden form i stället för den smala, raka pelarform, som normalt utmärker tårgranen, *Picea abies* f. *pendula* (Lawson) Sylvén. Utan att ha haft tillfälle att på platsen skärskåda trädet är det ju omöjligt att mera bestämt uttala sig i frågan om orsaken till krumväxtheten varit enbart yttre åverkan eller om denna möjligen också kan ha en genetisk bakgrund, närmare bestämt genom influens av det anlag, som betingar den morfologiskt i någon mån likartade egendomlighet, man betecknar med namnet f. *reflexa* eller på svenska båggran — en form som mig veterligt ännu ej blivit funnen vildväxande i Sverige. En förmodan om något slags samspel mellan dessa anlag — vilket i så fall vore jämförligt med den upprepade gånger dokumenterade nära anknytningen mellan f. *virgata*

och f. *viminalis*, orm- och slokgranarna — kan möjligen få ett stöd genom förekomsten av den högeliigen egenartade grangrupp, »drakgranen» och dess sällskap, som avbildas och beskrivs av Erik Bäcklind i Lustgården 1933, s. 139, från Algutsboda i Småland. Dessa träd erinra något om den nu funna uppländska granen men avvika än mer från typisk *pendula* i riktning mot *reflexa*.

Tårgranen är uppenbarligen en av de sällsyntaste av granens mera påfallande avvikande former. I Schröters arbete om granen (1898) redovisas s:a 7 fynd därav från den europeiska kontinenten. I fråga om de samtidigt nämnda svenska exemplaren skulle det däremot röra sig om slokgranar, detta enligt den notis av N. Sylvén i Lustgården 1920, vari han presenterade en typisk tårgran från Edane i Värmland, enligt hans åsikt den första säkra svenska. Sylvén citerar emellertid ur sitt eget arbete De svenska skogsträden, I. Barrträden (Stockholm 1916) ett uttalande, att »några i den svenska skogsbotaniska litteraturen omnämnda avvikande granformer torde väl dock närmast vara att hänföra till tårgranar». I detta arbete avbildar S. också en »pelargran med tårgransartat hängande grenar» från Sävsjö i Småland, som av bilden att döma synes ha en del grenar något mindre slakt hängande än typisk *pendula* men som väl ändå får hänföras till denna, ehuru ej nämnd av Sylvén i hans bearbetning av barrträden i Holmbergs flora 1922. Där är alltjämt Edane-fyndet det enda, men sedan dess ha — före det nu publicerade fyndet — ytterligare två svenska tårgranar blivit kända och omtalade i Lustgården, nämligen en från Agunnaryd i Småland av A. S. Trolander (årg. 10, 1929, s. 139—140) och en från Jäla i Västergötland av N. Sylvén (årg. 23, 1942, s. 166).

I Lustgården 1946 avbildas också den mig veterligt enda bekanta norska tårgranen, den magnifika »Goliatgranen» vid Setskog i Akershus. Från Finland äro däremot flera exemplar kända, ett av dem sedan långt tillbaka — nämligen den mycket utpräglade *pendula*-gran vid Paarlampi i Ruovesi i Södra Tavastland (Ta), som under namn av *P. excelsa* lusus *pendula* beskrevs och avbildades av A. O. Kihlman redan 1904 (i Meddel. av Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 29). Senare har denna form blivit omnämnd från Padasjoki i samma provins och från Leppävirta i Norra Savolaks (Sb). Helt nyligen ha härtill så kommit ett par fynd i Nyland, meddelade i årg. 55, 1951, av tidskriften Luonnon Tutkija, nämligen av L. Korhonen från Mäntsälä och av Kari Lagerspetz från Esbo. Från förekomsten vid Mäntsälä meddelas en bild, som visar ett ytterst typiskt exemplar men dessutom intill detta 1—2 träd med m. l. m. tydlig dragning åt tårgranstyp.

Vad beträffar tårgranens latinska namn, så tycks den efter nuvarande regler korrekta beteckningen, *Picea abies* f. *pendula*, före-

Den underbara granen vid vägen mellan Lunda och Markim i Uppland. —
Fot. Svenska Dagbladet. Copyright by Pressens Bild.

komma först i Sylvéns nyss citerade arbete 1916, och Sylvén bör alltså citeras som »kombinator» för detta formnamn, så som ovan skett. Detta gäller tydligen också för tre andra formbeteckningar, som ur-

sprungligen gjorts under annat artnamn men först hos Sylvén 1916 ställts upp för namnet *Picea abies*, nämligen f. *viminalis*, f. *monstrosa* och f. *columnaris*. Jag nämner detta, därför att arbetet i fråga tycks ha undgått Rehder, som i sin stora Bibliography of Trees and Shrubs (1949) anför ifrågavarande kombinationer från senare datum. För ormgranen gjordes emellertid den regelrätta benämningen redan av Rehder 1907; den skall alltså citeras *P. abies* f. *virgata* (Jacques) Rehd.

SVEN A. HERMELIN

VILTVÅRD, LANDSKAPSVÅRD, PARKVÅRD

Aldrig glömmmer jag den betagande syn, som mötte oss dendrologer vid vårt besök i Burton Park under englandsresan 1935. I det härligt gröna parklandskapet betade spridda flockar av graciösa dovhjortar, som skänkte liv åt parkbilden och gav den en säregen pastoral stämning. Det vilade en sällsamt paradisisk frid över landskapet.

Ett måhända ännu starkare minne har jag av den viltrika Woburn Park, där The Duke of Bedford i sin öppna Rolls Royce rullade fram över parkens kortklippta gräsvägar, medan gracila rådjur och ståtliga hjortar lugnt betade på de öppna parkslätterna. Här och var stodo några aristokratiska lamadjur med sträckta halsar och sågo lika förnäma ut som hertigen själv.

Men vi behöver inte resa till England för att njuta sådana syner: Köpenhamnarna har sin oförlikneliga Dyrehave. Vi har vackra hjortbestånd inte bara på de skånska storgodsen, utan även i Västergötland och ända upp i Mälardalen, där vi kan uppleva dem i en mera äktsvensk, något kärvare miljö.

Gemensamt för alla de trakter, där hjortarna trivs, är det leende parklandskapet: grönskande beteshagar och ängar omväxlande med bördiga fält med enstaka fristående skuggträd. Ofta är det resterna av det gamla ängs- och beteslandskapet — en alltmer försvinnande landskapstyp, ett leende kulturlandskap, där de flesta av oss trivs lika bra som det vilda.

Kan vi i vår rationaliserade tid hålla kvar något av detta eller t. o. m. hjälpa till att skapa nya skönhetsvärden av liknande art? Går det att förena med den moderna maskindriftens krav på stora öppna fält med obegränsat svängrum för traktorer och skördetröskor? — Kring detta problem cirklade mina tankar, när jag i somras bilade ner genom växlande landskapstyper till Västgötaslätten för att tillsammans med den initiativrike jaktvårdskonsulenten C. A. Frändén ägna några dagar åt slättbygdens speciella problem.

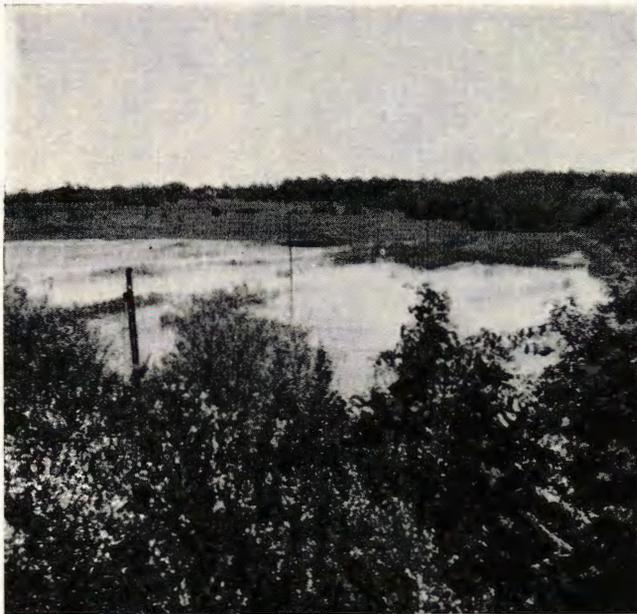
Hjortar i det leende engelska parklandskapet. Worburn Park. — Fot. Sven A. Hermelin 1939.

Det vilda behöver föda och skydd.

Problemställningen vi hade att lösa var i korta drag följande. Det vilda behöver föda och skydd. Den öppna bördiga slätten är ett rikt dukat bord, så länge det är barmark. Men om vintern, när skaren ligger hård över fälten, blir det hungersnöd för raphöns, fasaner och harar. Det är bara rådjur och hjortar, som genom skaren kan sparka sig ned till den gröna vinterbrodden.

Med skyddet? — Så länge fälten inte är skördade, kan småviltet alltid få skydd. Om hösten är det sämre ställt, och om vintern sticker raphönsen, fasanerna och hararna markerat av mot den vita snön. För den jagande höken eller övervintrande örnen är det då bara att ta för sig på de viltrika slättreviren. Ute på den nakna jordbruks-slätten har det vilda ingen annan utväg än att söka sig in i trädgårdarna. Endast där finns det föda och skydd. Där finns det gullregn och fruktträd, brysselkål och annat gott att äta och täta buskar att krypa in i. Av förklarliga skäl är den invasionen inte särskilt populär bland plantskolemän, fruktodlare och trädgårdsmästare.

Det gällde för oss att söka finna utvägar för att ge det vilda existensmöjligheter ute på slätten — att skapa verkliga viltparker.

Ett gammalt lertag, som blivit fågelsjö och viltparadis.
Skåne, Lomma. — Fot. Sven A. Hermelin 1946.

Helst skulle de göras så trivsamma, att det vilda hellre drog sig dit än till trädgårdarna. — Vad säger då markägarna om detta? Vill de släppa till mark? Ja, det var det vi skulle diskutera med några jaktvårdsintresserade jordbrukare. Uppdraget hade vi fått av Skaraborgs läns jaktvårdsförening enligt överenskommelser med jägarnas riksorganisation, Svenska Jägareförbundet.

Mark går att få.

Efter några dagars intensivt arbete ute i landskapet kunde vi summera ihop våra erfarenheter. Visst finns det mark, som utan svårighet kan avstås. Mark som ligger till ingen nytta utan t. o. m. är till skada för det rationella jordbruket. Den moderna traktordriften kan inte utnyttja de små ytorna. Man vinner på att räta ut fältens konturer och runda av alla spetsiga hörn. På ett rektangulärt fält finns det fyra svårbrukade hörn, som bör rundas av, och där fyra skiften möts, bildar de fyra hörnen tillsammans ett ruter äss. Alla småbitar blir ogräshärdar, om man bara låter dem ligga, men planterar man dem tätt med buskar eller träd, håller man ogräset borta.

Det idealiska brynet med nypon och slån framför de gamla hagtornsträden. Skåne, Österlen. — Fot. Sven A. Hermelin 1950.

Också gärdesbackarnas figurer kan rundas av, och utmed bäckravinerna finns ofta svårbrukade gärdesuddar, som man kan kapa av och plantera.

Några exempel.

Efter planteringen kommer ett gammalt lertag mitt ute på den nakna slätten att bli ett det vildas paradis. Botten blir betesmark, slänterna planteras med snårvegetation, en grandunge ger gott vinterskydd, och både kreatur och viltbråd kan släcka törsten i dammen, som bildats i ena änden. — På en gård kommer lantbrukaren att plantera ett båtformat, tätt buskparti kring varje kraftledningsstolpe ute på fälten för att slippa ogräsbältet där. — På en annan gård, där jorden är lätt och flygbenägen under vårbruket, kommer täta vindskyddande lövträdsbälten att göra gott, både som läplantering och som tillhåll för det vilda.

Exemplen kan varieras i oändlighet. Det visade sig, att den moderne jordbrukaren inte bara kan tolerera utan ofta t. o. m. kräver, att vissa områden »plomberas» med snårvegetation. Obrukad kulturjord föder kulturogräs, men tistel och kvickrot, maskros, molla och surkulla kan inte klara sig i skuggan under träd och buskar.

Genom att omsorgsfullt ta till vara alla dessa möjligheter kan kulturstämpan göras trivsamt både för växter, djur och människor. Även om den inte kan få parklandskapets livfulla växling mellan åker och äng, bete och skog, kan likväl slättens horisontallinjer här och var brytas av andra vertikaler än kraftledningsstolparnas. Trädgångar och buskbryn blir vilopunkter för blicken och — för att återgå till utgångspunkten — det vilda kan få ett eget hem ute på slätten. Ett hem dit det kan dra sig undan, när fälten är nakna eller täckta av snö. Och det hemmet bör göras minst lika trivsamt som trädgårdarna kring gårdarna.

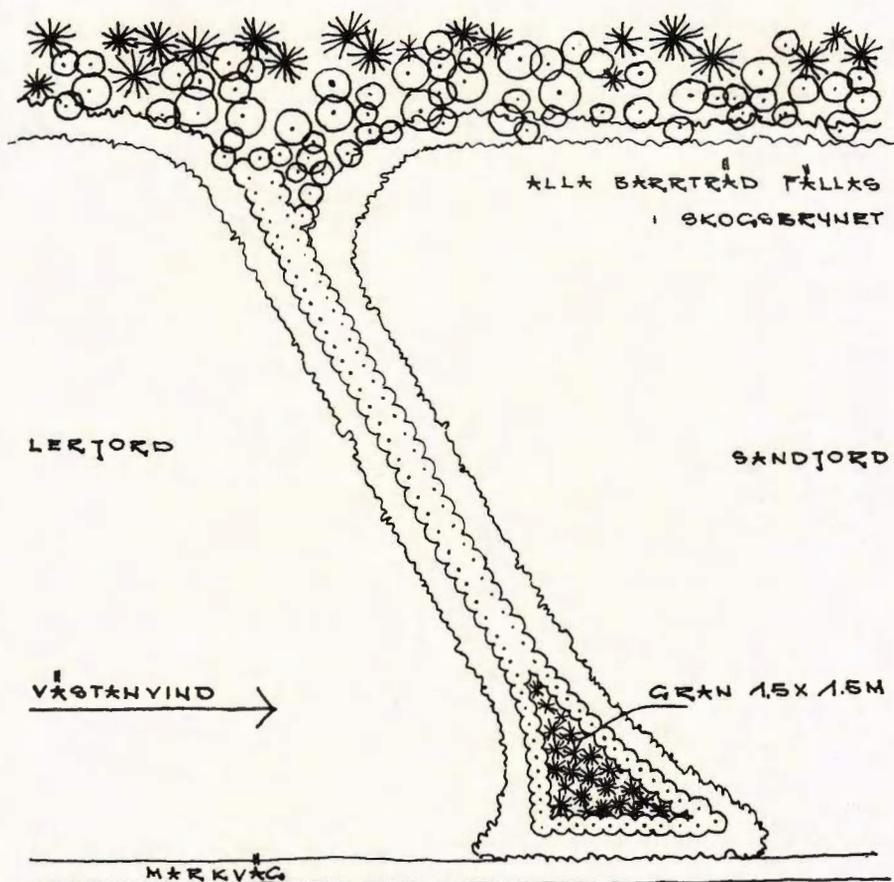
Träd som både föder, skyddar och pryder.

Det gäller därför att välja sådana växter som lockar det vilda till sig. I första hand skall de ge skydd mot både väder och vind och luftskydd mot rovfåglarna. Men det är inte bara för att få skydd, som det vilda drar sig till trädgårdar och parker, det är också för att söka föda. Därför bör också växtvalet ske med tanke på att det skall kunna rädda livet på både rapphöns, fasan och hare, när nöden är som störst. För landskapsvårdare är det också självklart, att man söker undvika växter som te sig främmande i miljön och helst använder sådana som funnits där men »rationaliserats bort».

Även om barrträden är främmande ute i kulturbygden, bör man här och var plantera grandungar, som håller marken inunder snöfri, och i vilka fasanerna kan söka nattkvist. Här myllar man också ner slösäd bland agnar och boss när födan tryter under de hårda vintrarna. Men kring grandungarna sätter man bryn av lövträd och snår av buskar för att slippa se de mörka granklungorna.

Bland träden har eken en säregen förmåga att dra det vilda till sig — ollonen är livligt uppskattade inte minst under vintern, när de sparkas fram ur snön. Aspdungarna är förträffliga. I dem fäller man då och då några grova träd, så att haren kan gnaga barken av grenarna. Hararna gnager gärna oxelns bark, och fåglarna äter bären.

Bäst bland träden är nog ändå **aplarna** — både vilda och ädla äppelträd. På vårvintern, när snön smälter undan, samlas det vilda under de gamla aplarna för att äta upp de övervintrade små vildäpplena, som ofta klarar sig bra under snötäcket, men livligast är nog hararnas intresse för barken på grenar och unga stammar. Särskilt gäller detta vissa ädla sorter. För att de nyplanterade träden — vare sig det är vildstammar eller plantskolornas förädlade äppelträd — skall klara sig undan hararna de första åren, måste man hägna apeldungen effektivt. Det torde vara klokt att skära ner alla äppelträd

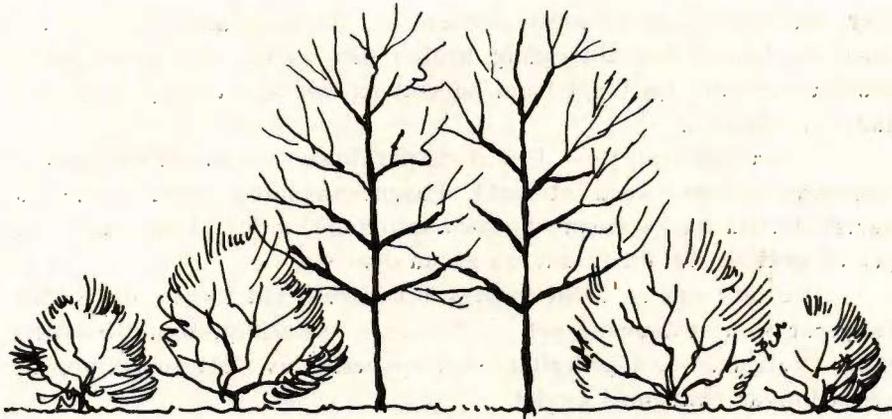

Förslag till skyddsplantering. Västergötland, Hålltorps gård vid Vinninga.
— Utarbetat av Sven A. Hermelin & Inger Wedborn.

hårt ett år efter planteringen, så att de buskar sig nere vid marken. Om hararna — sedan nätet tagits bort — skulle gå hårt åt dem, blir de bara nertoppade till snötäcket och buskar sig nästa år ännu starkare. Stamträd kan däremot bli ringbarkade till döds. Ur harens synpunkt är de nertoppade och buskformade exemplaren givetvis värdefullare än de höga stamexemplaren. Alla grenar och kvistar från beskärningen av trädgårdens äppelträd bör läggas hit ut på vintern som ett extra tillskott.

Brynens buskar.

Till brynen, som betyder så mycket både för det vildas trivsel och för landskapets karaktär, finns det knappast något, som över-

+	2.0	+	2.0	+	2.0	+	2.0	+	2.0	+
+										+
+		+						+		+
+				+		+			1.50	
+		+				2.0			+	1.50
+				+		+			1.50	
+		+							+	+

Förslag till skyddsplantering. Västergötland, Hålltorps gård vid Vinninga.
— Utarbetat av Sven A. Hermelin & Inger Wedborn.

träffar **hagtorn**. Den tål skugga och kan därför planteras in bland lövträden; med en höjd av 4—5 m bildar den en fin övergång mellan träden och de lägre buskarna och när den blommar är den en fröjd för ögat. Frukterna håller sig långt in på vintern, när oxel- och rönnbär tagit slut. Lyckligtvis klarar sig hagtorn också bra på slättens ofta ganska styva lerjordar.

Söderbrynens allra yttersta bälte kan gärna göras av **vildrosor** och **slån**. Bäst bland nypon är nog de vilda *Rosa canina* eller *Rosa rubiginosa*. Båda har hållbara nypon och trivs på lerjord. Genom beskärning kan man få dem att buska till sig och bli ganska täta. Bara på rena sandjordar kan det vara befogat att byta ut dem mot den så populära *Rosa rugosa*, som till sin typ dock är främmande i svenskt landskap och vars nypon ofta ruttnar på buskarna, när kölden kom-

mer. Slånbusken är svår att plantera in. Många plantor brukar dö. Men har den väl kommit i gång, brukar den sprida sig med utlöpare. Slånbären håller sig långt fram på vintern och är då livligt uppskattade av fåglarna.

I ren kulturmiljö — t. ex. i ett parkbryn — kan snöbärbusken (*Symphoricarpos*) vara utmärkt. Fasanerna sätter stort värde på bären. Också häckspirean (*Spiraea salicifolia*) bildar täta snår, som ger ett gott skydd, dit fasanerna gärna drar sig.

De täta snåren är det vildas skyddsrum vid flyganfall. Fälten fungerar som restaurang och — tyvärr — samtidigt som BB-avdelning. Otaliga är de fågelkullar, som spolierats av slättermaskinernas vassa knivar runt om i landet.

Gläntorna.

Lugnare och mera obemärkta kläckningsplatser blir det, om man planterar bryn kring solöppna backar och gläntor med rik örtflora, som inte slås. Små åkerlappar, som det i dag inte längre lönar sig att odla, är utmärkta för ändamålet. De kan också användas som viltåkrar med fodermärgkål, jordärtskockor, hampa eller mid-sommarråg — allt livligt uppskattat under vintern.

Med stöd från Svenska Jägareförbundet kommer skaraborgarna nu att göra ett brett lagt försök på flera olika slättgårdar. Man vill hellre offra arbete och pengar på att genom plantering göra landskapet trivsamt för det vilda, än på att plantera ut vilt i ett landskap, där det inte trivs. Och det märkliga är, att i ett sådant landskap trivs också människan bättre.

Det visar sig, att även här den regeln gäller, att nästan alla ekonomiska och praktiska problem kan lösas på ett sätt, som också är vackert. — Att samordna alla de intressen, som speciellt rör slättbygden, är en stor och ansvarsfull uppgift för våra aktiva landskapsvårdare. Där vill den framsynte jordbrukaren plantera vindskyddsbälten, särskilt på den torra sandjorden, där vill trafikens män plantera snöskydd längs landsvägar och järnvägar, och där vill viltvårdaren göra sina planteringar.

Om var och en planterar oberoende av den andre — och därvid följer sina schabloner och normalbestämmelser — frågar man sig med bävan, hur resultatet kommer att bli. Det behövs en samordnande hand, som ser slättbygdens problem i stort, inte bara som en ekvation, som skall lösas med hjälp av räknesticka och tabeller, utan som ett stycke levande landskap, där människor, djur och växter skall trivas — en hembygd, värd att älska och vårda.

L. ÅKERHJELM

ROSOR OCH GEOGRAFI

De flesta människor ha en egendomlig längtan efter sällsynta saker från fjärran länder. Här hade jag nu gått några år i vår villa utanför Stockholm och på lediga stunder anlagt gräsmattor och skött mina klängrosor. Så kom det i våras med posten en holländsk blomsterkatalog, som även innehöll rosor. Den där längtan efter saker från fjärran länder flammade upp inom mig, och jag beställde tre stycken klängrosor av mycket ovanligt slag. Därpå fick jag skynda mig att djupgräva ett litet område i den svaga sluttningen utanför fönstren. Med glädje offrade jag ett stycke av vitsippornas bästa jord.

En dag i april kom rosenpaketet — och visade sig innehålla 25 låga, storblommiga rosenbuskar i stället för klängrosor. Jag fick alltså redan från början se, att rosenodling bjuder på stora överraskningar. Nästan vild av glädje stod jag där i den ljumma vårkvällen och studerade etiketterna; engelska, franska, tyska, spanska och amerikanska namn lyste fram, och då föddes rubriken: Rosor och geografi. Nå, vildheten fick genast ta sig utlopp, ty roslandet måste förstöras, stenar brytas upp och kompostjord tillföras, så att rosorna kunde komma i jorden samma kväll. När landet var färdigt, kom svårigheten att placera rosorna så, att den bästa färgverkan skulle erhållas. Det var ett rätt stort problem, eftersom det var 25 plantor av minst 20 olika sorter. Med hjälp av katalogen borde det gå att klara, men: lysande karminscharlakan, djupt rosaviolett med korallschattering, guldgul med kanten rosafärgad — det gick över min horisont, så jag satte dem mera på känn. Det var nästan mörkt, när jag gick in efter avslutat arbete och i ovanligt god sinnesstämning.

Jag fann, att jag var särskilt road av en etikett — ett namn som inte stod i katalogen, alltså en för mig okänd sort. Men när den kom, så hade den svårt att hävda sig i detta lysande följe. I mitten av juni hade rosorna hunnit så långt, att de allmänt stodo i knopp. Men en hade dött för mig: den spanska *Condesa de Sastago*, som

skulle blivit hallonröd på insidan och gul på utsidan. Jag sörjde den uppriktigt, ty det föreföll mig, som om den skulle blivit den vackraste av dem alla. Men så fanns där också en rätt vanlig ljusgul sort i två exemplar — och de visade förstås en ovanlig livskraft.

I början på juli var det fyra buskar, som tävlade om att bli den första som blommade. Först kom Tysklands *Crimson Glory* med en jättelik svartröd ros, ensam på stor höjd över marken. Snett nedanför kom fransyskan *Madame Edouard Herriot*, korallröd, fjärilslik och ivrig att visa sin skönhet. I ett annat hörn av landet kom nummer tre: *Talisman*, en rätt utbredd ros i de mest fantastiska färger: kopparrött, gult och litet lila. När jag kommer ut nästa morgon, stannar jag betagen inför rosen nummer fyra. På en mycket låg buske fann jag en stor ros av törnrostyp: röd med dragning åt lila och en svag underton av gult. Det var något flickaktigt över denna lilla irländska, *Margaret Mc Gredy*, som var enfärgad med antydningar om, att där fanns andra färger också. Det sista skriket hade en tid varit att skapa nyheter i form och färgblandning, men här var en med nyponrosens ursprungliga behag. Så kom engelsmannen *Conqueror* (Erövraren) med en gul, utbredd blomma, som hade nyanser av både citron och guld men utan minsta dragning åt vitt. Den påminner om torr sherry även i det hänseendet, att den inte vissnade som andra rosor utan blev som en torr eternell, när den stod i vassen på mitt skrivbord.

Därpå kom den skära *Gloire de France*. Först tyckte jag, att namnet var det vackraste hos den. Men den tog god tid på sig och växte dag för dag: silveraktigt vitskär med strimmor av djupt lila. De utbredda blombladen voro flikiga i kanten, så att man såg samma rika konturer som hos gamla silverpjäser. Slutligen var där en härlig doft av gammal kultur. När den hade sin tredje eller fjärde blomma, slog *Kitchener of Khartoum* ut på en blomlängds avstånd: en utbredd, stor törnros i rödlila. Det abstrakta begreppet Frankrikes ära bredvid den engelska ökenkrigaren!

I gruppen av rödgula rosor hände en hel del ungefär samtidigt. De där två vanliga ljusgula slog ut med stora bollformade blommor med klarröd insida. Det var etiketterna som var fel, jag hade faktiskt tvenne exemplar i de spanska nationalfärgerna: grevinnan de Sastago. Det var en sund och rolig uppenbarelse, som väckte glada ungdomsminnen. Bredvid kom den holländska *Mevrouw G. A. van Rossem* med en stor utbredd blomma i nationalfärgen orange — en rödlätt kraftig holländska. Och så två *Talisman* — granna zigenerskor i rött och gult. Dessa tre sorter hade kraftigt mörkgrönt bladverk och stor vilighet att skjuta nya skott och gå i blom.

I motsatt hörn hade jag de flesta mörkröda, och nu började det röra sig i buskarna där också. Först kom en rätt liten buske, som bar det franska namnet *Madame G. Forest Colcombet*. Det blev en helt liten mörkröd ros, enfärgad och mjukt mörkröd utan svarta nyanser. Den var oerhört mångbladig och de yttersta blombladen svängde ned mot stjälken, så att det blev en rund, något toppig profil. Varje blomblad hade så god plats, att det fick en mjuk rundning. Det blev ett så levande behag över den lilla varelsen, när hon fick hedersplatsen i en vas på mitt skrivbord. Det enda hon saknade var doft.

Rätt nära stod en kraftig högvuxen buske med det stolta namnet *Gloria di Roma*. Den kom med tre breda knoppar på höga stjälkar. Blomman blev jättestor och lysande röd, varken mörkröd eller mörkt skär. Även den var oerhört mångbladig, men de stora bladen hade så ont om plats att den fullt utslagna blomman fick något av stram giv-akt-ställning över sig. Det var pomp och ståt över italienaren. Stark doft hade underverket också, och den påminde om mogna smultron. Den första jätteblomman gav jag åt värdinnan, när vi blevo bjudna till grannvillan. Den andra satte jag in i en vas tillsammans med en relativt blek Talisman. Det blev ett strålande par, som påminde om livets bästa stunder och gav tanken: »Lika intensivt har jag någon gång förut i livet skådat skönheten och glädjen över att vara till.»

Nu kom en ros med etiketten *President Herbert Hoover*. Denna berömda amerikan ser man ju ofta hos oss, en blekt gulaktig ros på hög gänglig stängel. Men när knoppen började öppna sig, så var blomman röd med något lila i utkanten och något orange över det ännu utslagna mittpartiet. Den tog god tid på sig, blev jättelik — 16 cm mellan vingspetsarna — med ett begränsat antal stora blomblad. I början skiftade den i alla körsbärsfärger, både de gula och de röda, senare blev den blekröd. Det var alltså en Hoover till växtsätt och form, men icke till färg. En bok visade, att det måste vara den form av Hoover, som framkommit i staten Texas nere vid gränsen till Mexico. Söderns sol hade tydligen givit maximal färg, medan vårt kalla klimat ger minimal färg. Här hade man alltså ett gott exempel på det berättigade i att tala om rosor och geografi. Denna »presidentson från Texas» kunde också gälla som ett exempel på rosenodlarnas förmåga att få något av sitt lands nationalkaraktär över nyskapelserna. Kanske är det så, att en nyhet måste segra på hemmaplan, innan den går upp i världseliten.

Snart därpå såg jag, att en ros som jag förut med tvekan godtagit som en Hadley, var en *Texas Centennial* även den. Troligen äro

dessa förväxlingar en följd av stordriften i plantskolan: man beräknar att få in lika antal av alla sorter, men vissa sorter ha haft stor avgång under vintern och då kan en del buskar få fel etikett. Här är det alltså fråga om ett naturligt urval, som gör att livskraftiga sorter få oberäknat stor andel i reklamsortimentet, vilket ju närmast är till fördel för amatören-köparen. Närmast intill Texas men på något lägre höjd kom ett par *Betty Uprichard* med blommor i blott normal storlek, skära med något orange inuti och rödskära på utsidan.

När många buskar beredde sig till en andra riklig blomning, kommo två gula nyheter med sina första stora knoppar, som hade mycket lovande brunröda nyanser. Men då deras namn hade föga med geografi att göra, så kan jag avsluta artikeln utan att ha sett dem i blom.

Då bör nämnas, att de geografiska namnen ej alltid ge upplysning om rosens verkliga hemort. När t. ex. en snövit ros kallas *Alaska*, så är namnet nog blott ett reklamtrick. På sistone har man för övrigt börjat lancera samma ros under olika namn i olika länder. Men å andra sidan kunna uppgifterna om hemorten vara så väl dolda, att man icke märker dem i första taget. Ett stort namn i rosornas äldre historia var Bourbonrosen. Den är icke uppkallad direkt efter det franska kungahuset utan sammanhanget är följande. En liten ö i Indiska Oceanen var fransk koloni och kallades för Isle Bourbon — den heter nu Réunion. Där fann man en hybrid mellan en fransk ros och en österländsk ros. Hybriden tillvaratogs och fördes till Frankrike. Ödets ironi gjorde, att dessa Bourbonrosor kommo högt i ropet vid Napoleons hov. De korsades med ömtåliga gamla kulturrosor från Kina, och därefter kom det en ständig ström av ädla rosor med speciella namn. Stundom fick man fram en revolutionerande nyhet i färg och form — men den hade ofta nedsatt livsduglighet. Man fortsatte att korsa den med kända rosor och fick då stundom fram en nyhet med överlägsen livsduglighet. Det är sådana, som vi i stor utsträckning bygga på nu. Det såg jag bara i min lilla odling: en del av dem, som jag trodde vara ömtåliga nyheter, visade sig vara särskilt sunda och livskraftiga.

De böcker i rosenodling, som amatören efter hand skaffar sig, visa att våra moderna rosor ha terosor i sina stamträd, och namnet teros gavs för flera hundra år sedan av tedrickande kineser. När jag nu ser så många västerländska nationaliteter företrädna på mitt lilla rosland om $2\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ m, så får jag alltså även sända en tanke till de gamla kineserna. Och den tanken tar de ord, som vår störste skald använde i annat sammanhang: "Var stodo vi om de ej varit till!"

SUMMARY OF CONTENTS

LUSTGÅRDEN ('The Pleasure Garden') is the Yearbook of the Swedish Society for Dendrology and Park-culture (Föreningen för dendrologi och parkvård). The present volume, nr. 33—34, contains the following articles.

Dr. NILS HYLANDER (Uppsala) gives (p. 5—52) under the title »Hosta. A Survey of the Funkias or Plantain Lilies of Swedish gardens» descriptions and horticultural, as well as taxonomic, nomenclatural and historical data regarding the many species and forms of the genus *Hosta* grown in Sweden. (A fuller account in English of this subject will soon be published by the same author in the series Acta Horti Bergiani, Stockholm.)

Studies on Conifers are published by three authors. Mr. ERIK SÖDERBERG, Assistant at the Hortus Bergianus (Stockholm) describes (p. 66—74) the phenomena of parthenocony and dioecism in the genus *Pinus*, mainly on the basis of observations made in Sweden (esp. in Hortus Bergianus). — Dr. HYLANDER lists (p. 119—122) the finds hitherto known from the Scandinavian countries of *Picea abies* (L.) H. Karst. f. *pendula* (Laws.) Sylvén, on account of a peculiar specimen of this »weeping» form recently found near Stockholm. — Professor NILS SYLVÉN (Lund) gives data, mainly for Conifers, regarding frost resistency, growth rate etc., in the Arboretum Ekebyhof in the neighbourhood of Stockholm (p. 53—60).

Reports on the excursions of the Society to the province of Östergötland in 1950 (p. 75—90) and to the Netherlands in 1951 (p. 91—100) are given by Dr. HYLANDER and Miss VERA NORIN, Gardenarchitect (Gothenburg), respectively. The lastmentioned report is followed (p. 101—118) by an extensive collection of dendrological notes (also from Denmark and Germany) by professor SYLVÉN.

A supplement to the List of Swedish names of trees and shrubs, published by the Society 1945 (in Lustgården 25—26) is given by Dr. HYLANDER (p. 61—65). The vice-chairman of the Society, Baron SVEN A. HERMELIN, Gardenarchitect (Stockholm) discusses some problems regarding game-protection and its interrelations with landscape- and park-culture (p. 123—130). — A causerie by Baron L. ÅKERHJELM (Saltsjö-Duvnäs) on »Roses and Geography» ends the volume (p. 131—134).

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

STADGAR

för Föreningen för dendrologi och parkvård

§ 1.

Föreningens syfte är att främja intresset för och kännedomen om i Sverige odlingsvärda träd och buskar ävensom intresset för anläggning, vård och försköning av svenska parker.

§ 2.

Föreningen skall verka för detta mål genom:

- 1:o att insamla och bearbeta inom landet gjorda rön på dendrologiens område;
- 2:o att verka för en i tilltalande former genomförd parkanläggning och parkvård;
- 3:o att anordna exkursioner till egendomar med gammal eller i övrigt intresseväckande parkkultur eller andra dendrologiskt intressanta platser;
- 4:o att utgiva skrifter angående svensk dendrologi och parkvård.

§ 3.

Varje för föreningens syfte intresserad person äger att efter anmälan vinna inträde i föreningen.

På förslag av styrelsen äger föreningen att till hedersledamot välja framstående dendrolog eller person, som visat särskilt intresse för föreningen eller främjat dess ändamål. Hedersledamöternas antal må ej överstiga 12 svenska och 12 utländska.

§ 4.

Årsavgiften bestämmes av föreningen. Ledamot, som på en gång inbetalar 200 kronor, blir ständig ledamot. Ledamot, som förbinder sig att erlægga 100 kronor årligen eller inbetalar minst 1.000 kronor en gång för alla, räknas som stödjande ledamot. Hedersledamot betalar ingen avgift.

Avgifter, som inbetalas av ständiga ledamöter, avsättes till en fond, benämnd »Ständiga ledamöters fond». De årligen betalande ledamöternas avgifter ävensom ränteavkastningen av fonden användas till bestridande av föreningens utgifter.

Därest föreningens verksamhet kräver tillskott ur fonden, äger föreningsstämman på förslag av styrelsen besluta härom.

§ 5.

Föreningens angelägenheter handhavas av en styrelse, bestående av 15 ledamöter jämte 7 suppleanter.

Ledamöter och suppleanter väljas på allmänt årsmöte för tiden till det allmänna årsmöte, som hålles tre år därefter, med iakttagande av att varje år minst 5 ledamöter och 2 suppleanter avgå. Avgående ledamot eller suppleant kan omväljas.

Avgår ledamot eller suppleant före utgången av den tid, för vilken han är vald, skall nytt val efter honom verkställas för den tid, som för honom återstått.

Vid styrelsevalet utser föreningen en av ledamöterna att vara föreningens och styrelsens ordförande.

§ 6.

Styrelsen utser inom sig en vice ordförande och ett arbets- och redaktionsutskott på 5 ledamöter samt utom eller inom sig en sekreterare och en skattmästare.

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden, så ofta det erfordras, dock minst en gång årligen. Arbets- och redaktionsutskottet sammankallas av dess ordförande.

Vid styrelsens sammanträde skola, för att beslut må kunna fattas, minst 5 ledamöter eller suppleanter vara närvarande, och vid arbets- och redaktionsutskottets sammanträde minst 3 ledamöter. Alla frågor avgöras med enkel röstövertikt. Vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet.

Styrelsens medlemmar, med undantag av sekreteraren och skattmästaren, äga icke uppbära ersättning för sitt uppdrag.

Till styrelsens sammanträden skola alla ledamöter kallas helst 8 dagar förut samt suppleanterna inom samma tid underrättas.

§ 7.

Styrelsens förvaltning och räkenskaper granskas av tvenne därtill av föreningen valda revisorer.

§ 8.

Ordinarie årsmöte hålles årligen i Stockholm under mars eller april månader. Extra föreningsstämma utlyses, då styrelsen så finner lämpligt, eller då minst en tiondel av föreningens hela medlemstal sådant hos styrelsen skriftligt begär med angivande av ändamålet med stämman. Kallelse till föreningsssammanträde sker senast 14 dagar före stämmans hållande antingen genom annons, som av styrelsen införes i lämpliga tidningar, eller genom kallelse per post till varje medlem. I kallelsen angivas de ärenden, som skola bliva föremål för föreningsstämman behandling.

§ 9.

Årsmöte öppnas av ordföranden eller, vid förfall för honom, av styrelsens vice ordförande, varefter förhandlingarna ledas av ordföranden eller vid förfall för honom av den, föreningen därtill utsett.

Vid årsmötet avgöras alla frågor med enkel röstövertikt och genom öppen omröstning, där icke votering med slutna sedlar begäres.

Val av hedersledamöter skall alltid ske genom sluten omröstning.

I händelse av lika röstetal äger ordföranden utslagsröst.

§ 10.

Vid ordinarie föreningsmöte förekomma; 1) Styrelse- och revisionsberättelse; 2) fråga om ansvarsfrihet för styrelse och skattmästare för föregående års förvaltning och räkenskaper; 3) val av ledamöter och suppleanter i styrelsen; 4) val av revisorer och revisorssuppleanter; 5) förslag och framställningar, vilka av styrelsen blivit väckta eller som till styrelsen skriftligen inkommit senast en månad före mötets hållande.

§ 11.

Beslut om ändring av dessa stadgar skall för att bliva giltigt fattas å två på varandra följande föreningsstämmor, därav minst en ordinarie, och å den stämman, som sist hålles, biträdas av minst två tredjedelar av de röstande.

§ 12.

Beslut om föreningens upplösning vare ej giltigt med mindre samtliga medlemmar därom förenat sig eller beslut fattats på tvenne efter varandra följande föreningsstämmor, därav minst en ordinarie, och å båda stämmorna biträts av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Upplöses föreningen skola, sedan föreningens skulder blivit guldna, återstående tillgångar användas för ändamål, som avser att främja svensk trädgårdsodling eller trädplantering.

Stadgarna äro antagna vid föreningens konstituerande på Läkaresällskapets lilla sal i Stockholm torsdagen den 18 mars 1920.

Stadgarna äro sedermera ändrade genom beslut å ordinarie föreningsstämma den 17 mars 1945 och extra föreningsstämma den 19 maj 1945.

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

STYRELSEBERÄTTELSE 1951

Föreningens ordinarie årsmöte hölls under ordförandeskap av professor Torsten Lagerberg i Läkaresällskapets lilla sal i Stockholm den 18 mars 1951.

Ordföranden erinrade om att föreningen under det gångna året förlorat sin mångåriga hedersledamot, den tyske dendrologen Camillo Karl Schneider samt sin värderade styrelseledamot, förre skogschefen Ernst Andersson. Frid lystes över deras minne.

Sedan styrelsens berättelse för 1950 samt revisorernas berättelse för samma år godkänkts, beviljades styrelsen och skattmästaren ansvarsfrihet för årets förvaltning.

Till ordförande efter professor Lagerberg, som önskat draga sig tillbaka från ordförandeposten, utsågs greve Torgil von Seth.

Till ledamöter av styrelsen för perioden 1951—54 omvaldes professorskan Anna Giertz, docent Nils Hylander och direktör Holger Jensen samt nyvaldes för perioden 1951—1954 greve Torgil von Seth efter jägmästare Ernst Andersson och friherre Sven A. Hermelin efter professor Carl G. Dahl, som av sagt sig ledamotskapet.

Till suppleanter i styrelsen omvaldes för perioden 1951—54 plantskoleinspektör Gunnar Nilsson.

Till revisorer för 1951 utsågos assistent Erik Söderberg och direktör Sven Gréen med plantskoleägare Magnus Johnson som suppleant.

Föreningen godkände styrelsens förslag att förlägga årets exkursion till Holland.

Därefter höll friherre Sven Hermelin ett av färgbilder illustrerat föredrag, betitlat »Spanskt landskap och spanska trädgårdar».

Den planerade exkursionen till Holland genomfördes under tiden 28 april till 7 maj och samlade ett 70-tal deltagare. Avfärden skedde från Hälsingborg med bussar och bilar på morgonen den 28 april och ankomsten till Amsterdam ägde rum sent nästa dag.

Måndagen den 30 april ägnades åt en rundtur i Amsterdam men under de följande tre dagarna skedde exkursionerna under de holländska dendrologernas ledning. Sålunda besågs först stadsträdgården i Amsterdam samt det nyanlagda, imponerande fritidsområdet Amster-

damse Bos med en areal av över 1.000 hektar, där deltagarna vid lunchen officiellt hälsades välkomna av den holländska dendrologföreningen. Därpå besöktes den stora utställningen av blomsterlökar i Keukenhof vid Lisse.

Följande dag, tisdagen den 2 maj, inleddes med en färd genom Vecht-distriktet med vackra slott och landställen och ståtliga alléer till Doorn med exkaiserns slott samt von Gimborns vackra och högin-tressanta arboretum. Därifrån togs vägen till lantbruks- och trädgårdshögskolan i Wageningen samt till Hilversum med modern bebyggelse och utmärkt vackra trädgårdsanläggningar.

Den sista exkursionsdagen i Holland, onsdagen den 3 maj, ägnades först åt ett tidigt besök på den stora blomsterauktionen i Aalsmeer, varefter färden gick till Haag, där staden bjöd på lunch vid Scheveningen. En färd genom stadens parker utgjorde nästa punkt i dagsprogrammet, varvid särskilt Västra Dynparken tilldrog sig stort intresse. De utomordentliga värdarna och ciceronerna avtackades hjärtligt av ordföranden under besöket i den växtgeografiskt synnerligen intressanta Zuiderpark.

Under hemfärden, som startades torsdagen den 4 maj, gjordes ett kort uppehåll vid den pittoreska ostmarknaden i Alkmaar, varefter vägen togs över Zuiderzeedammen och genom det västfrisiska landskapet, varvid ett besök gjordes i en typisk storbondegård.

Efter övernattnig i Bremen, avlades under fredagsmorgonen den 5 maj ett besök i den välordnade och mycket intressanta Rhododendron-trädgården. En avstickare improviserades till det traditionsrika slottet Wulfshagen vid Kiel och ett kort uppehåll gjordes även vid Gråstens slott.

Sista etappen på hemfärden gick från Fredericia över Fyn och Själland varvid ett kort uppehåll gjordes i en typisk bokskog. Efter avslutningsmiddagen på Mariannelunds Kro upplöstes den lyckade och givande exkursionen slutligen i Helsingör.

Den 31 december 1951 hade föreningen 365 medlemmar, varav 8 hedersledamöter, 7 stödjande och 28 ständiga ledamöter.

Föreningens kassaställning den 31 december 1951 framgår av följande räkenskapsöversikt.

KASSASTÄLLNING DEN 31 DECEMBER 1951.

Ingående behållning:

Å postgiro	90:27	
Å sparkassa	2.392:37	
Kontant	17:37	2.500:01

Inkomster 1951:

Årsavgifter	4.828:—	
Stödjande medlemmar	100:—	
Ständig medlem	200:—	
Lustgården	120:56	
Räntor	230:41	
Annonser	125:—	
Diverse	1.313:—	6.916:97
	Kronor	9.416:98

Utgifter 1951:

Lustgården	3.889:49	
Arvoden	1.500:—	
Porto	136:35	
Sammanträden	76:—	
Skrivmaterial	151:—	
Telefonavgifter	20:90	
Annonsprovision	25:—	
Diverse	106:70	5.905:44

Utgående behållning:

Å postgiro	82:29	
Å sparkassa	3.408:16	
Kontant i kassan	21:09	3.511:54
	Kronor	9.416:98

TILLGÅNGAR DEN 31 DECEMBER 1951.

Disponibla medel:

Å postgiro	82:29	
Å sparkassa	3.408:16	
Kontant i kassan	21:09	3.511:54

Icke disponibla medel:

Lager av Lustgården	100:—	100:—
	<u>Kronor</u>	<u>3.611:54</u>

Ständiga ledamöters fond:

Kon. Sveriges Stadshyp.-kassas 3 % obl. 1935	5.000:—	
» » » » 3½ % obl. 1941	1.000:—	
Svenska Statens 3½ % försvarslån 1942	1.000:—	
	<u>Kronor</u>	<u>7.000:—</u>

Stockholm i mars 1952.

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

Dess styrelse

T. G. v. Seth

Tor Nitzelius

REVISIONSBERÄTTELSE FÖR ÅR 1951

Undertecknade, utsedda att granska Föreningen för Dendrologi och Parkvårds räkenskaper och förvaltning under år 1951, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För fullgörande av vårt uppdrag hava vi granskat räkenskaper och verifikationer samt med ledning av bankernas uppgifter kontrollerat alla tillgodohavanden. Föreningens medel äro väl placerade, och värdehandlingarna förvarade av Svenska Handelsbanken.

Rörande föreningens inkomster och utgifter under året samt tillgångar och skulder den 31 december 1951 hänvisa vi till den av styrelsen uppställda tablån, vilken är i överensstämmelse med föreningens räkenskaper.

Då vi sålunda funnit, att räkenskaperna äro noggrant och omsorgsfullt förda och att styrelsen nedlagt ett synnerligen förtjänstfullt arbete på att tillvarataga föreningens intressen, hemställa vi om full och tacksam ansvarsfrihet för styrelsen för den tid revisionen omfattar.

Stockholm den 11 mars 1952

Sven Gréen

Erik Söderberg

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

STYRELSEBERÄTTELSE 1952

Föreningens årsmöte hölls i Stockholm den 16 mars i Läkaresällskapets stora sal med greve Torgil von Seth som ordförande.

Ordföranden erinrade om att föreningen under det gångna året förlorat sin mångåriga styrelseledamot, förre direktören för Göteborgs Trädgårdsförening, Erik Hjelm, och lyste frid över hans minne.

Sedan styrelsens berättelse för 1951 samt revisorernas berättelse för samma år godkänkts, beviljades styrelsen ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning.

Till ordförande för år 1952 omvaldes greve von Seth, och till ledamöter av styrelsen för perioden 1952—1955 omvaldes grevinnan Harriet Wachtmeister, direktör Bertil Billbäck och professor Torsten Lagerberg samt nyvaldes överjägmästare Mats Juhlin-Dannfelt efter direktör E. Hjelm och agronom Hans Landgren efter kanslirådet Henrik Nissen, som undanbett sig omval. Till suppleanter i styrelsen nyvaldes för perioden 1952—1955 assistent Erik Söderberg efter överjägmästare Juhlin-Dannfelt och docent Magnus Fries efter agronom Landgren.

Till revisorer för 1952 utsågos direktör Sven Gréen och forstmästare Björn Ditzinger med överträdgårdsmästare Magnus Johnson som suppleant.

Mötet godkände styrelsens förslag att förlägga årets exkursion till Öland.

Fil. dr Nils Dahlbeck höll ett intressant föredrag: »Bland franklinior, mammutträd, sumpcypresser och andra dendrologiska sevärdheter i USA», vartill han visade vackra färgbilder.

Till sist visade föreningens v. ordförande, Sven A. Hermelin, en serie färgbilder från föreningens exkursion till Holland våren 1951.

Sommarens exkursion till Öland förlades till pingsten och samlade ett 80-tal deltagare. Inkvarteringssvårigheterna klarades genom att en kontingent bodde i Kalmar och en annan i och omkring Färjestaden.

Pingstaftonen gick färden runt södra Öland. Första uppehållet gjordes mitt ute på Resmo alvar, där den magra men säregna vegetationen och den växtgeografiskt märkliga floran demonstrerades. Nästa an-

halt blev Gösslunda by med ett ängsrudiment långt ute på alvaret. Efter lunch i Ottenby gjordes ett besök vid fågelstationen och Långe Jans fyr. Återfärden mot Färjestaden lades längs västra landborgen med en avstickare ner till en strandäng vid Mörbylilla med stora bestånd av *Adonis vernalis*, som just då stod i sin fullaste prakt, och ett besök i Västerstads yppiga almskog. Efter middagen på hotell Skansen i Färjestaden besöktes konstnären Arthur Percys vackra trädgård kring hans gamla gård i Vickleby samt parken vid folkhögskolan i Ölands Skogsby.

Pingstdagens morgon ställdes färden norrut. Första målet var Sol-liden, där vi beundrade de trädgårds- och parkanläggningar, som föreningens Höga Beskyddare Drottning Victoria ägnade så mycken kärlek, samt Borga hage med dess nästan sydländskt yppiga vegetation. Efter lunch i Borgholm fortsattes färden till Böda kronopark, där jägmästare Per-Gunnar Arne demonstrerade de intressanta bestånden av *Thuja plicata* och andra främmande barrträd, det rikhaltiga trädbeståndet på Skäftekärrs jägmästarboställe och den vackra och högst egenartade naturen i övrigt. Under hemfärden gjordes i skymningen en avstickare till Borgholms slottsruin.

Annandag pingst ägnades mellersta Ölands sevärdheter, främst Halltorps ängar med Sveriges största avenboksbestånd och en myckenhet av orkidéer samt Ismantorps imponerande fornborg. Exkursionen avslutades med lunch i Färjestaden.

Den 31 december 1952 hade föreningen 384 medlemmar, varav 8 hedersledamöter, 8 stödjande samt 35 ständiga ledamöter.

Föreningens kassaställning den 31 december 1952 framgår av nedanstående räkenskapsöversikt.

KASSASTÄLLNING DEN 31 DECEMBER 1952.

<i>Ingående behållning</i>	3.511:54
<i>Inkomster:</i>	
Årsavgifter	4.985:—
Stödjande medlemmar	600:—
Ständiga medlemmar	400:—
Lustgården	101:28
Räntor	259:49
Annonser	175:—
Statsanslag	500:—
Diverse	1.610:55
	Kronor 12.142:86

Utgifter:

Lustgården	6.820:91
Sekretariatet	1.500:—
Porto och telefon	152:95
Sammanträden	205:45
Skrivmaterial	50:75
Annonsprovision	35:—
Diverse	202:—
<i>Utgående behållning</i>	3.175:80
	<hr/>
	Kronor 12.142:86

TILLGANGAR DEN 31/12 1952:

Icke disponibla medel:

Lager av Lustgården	100:—
<i>Disponibla medel</i>	3.175:80
	<hr/>
	Kronor 3.275:80

Ständiga ledamöters fond:

Kon. Sveriges Stadshyp.-kassas 3 % obl. 1935	5.000:—
» » » » 3½ % obl. 1942	1.000:—
Svenska Statens 3½ % försvarslån 1942	1.000:—
	<hr/>
	Kronor 7.000:—

Stockholm i mars 1953.

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

Dess styrelse

T. G. v. Seth

Magnus Fries

REVISIONSBERÄTTELSE FÖR ÅR 1952

Undertecknade, utsedda att granska Föreningen för Dendrologi och Parkvårds räkenskaper och förvaltning under år 1952, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

Vid revisionen ha vi granskat räkenskaper och verifikationer samt med ledning av bankernas uppgifter kontrollerat alla tillgodohavanden. Föreningens medel äro väl placerade, och värdehandlingarna förvarade av Svenska Handelsbanken.

Rörande föreningens inkomster och utgifter under året samt tillgångar och skulder den 31 december 1952 hänvisa vi till den i föreningens kassabok införda balansräkningen, vilken är i överensstämmelse med föreningens räkenskaper.

Då vi sålunda funnit, att räkenskaperna äro noggrant och omsorgsfullt förda och att styrelsen nedlagt ett synnerligen förtjänstfullt arbete på att tillvarataga föreningens intressen, hemställa vi om full och tacksam ansvarsfrihet för styrelsen för den tid revisionen omfattar.

Stockholm den 9 mars 1953.

Sven Gréen

Björn Ditzinger

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

STYRELSE 1953

- VON SETH, TORGIL G., greve, Bratteborg, *ordf.*
HERMELIN, SVEN A., frih., trädgårdsarkitekt, Uggleviksgatan 13, Stockholm,
v. ordf. o. skattm.
FRIES, ROBERT E., professor, Floragatan 3, Stockholm.
LAGERBERG, TORSTEN, professor, Ringen 69, Mörby, Stocksund.
SYLVÉN, NILS, professor, Vegagatan 16, Lund.
HYLANDER, NILS, docent, förste trädgårdsintendent, Drottninggatan 12, Uppsala, *red.*
JENSEN, HOLGER, direktör, Ramlösa plantskola, Hälsingborg.
GIERTZ, ANNA, professorska, Hågelby, Tumba.
LÖFVING, GUSTAF, direktör, Trädgårdsskolan, Söråker.
BILLBÄCK, BERTIL, direktör, Bergianska trädgården, Stockholm 50.
WACHTMEISTER, HARRIET, grevinna, Bella Vista, Hälsingborg.
CALLMAR, GUNNAR, direktör, Alnarps trädgårdar, Åkarp.
JUHLIN-DANNFELT, MATS, överjägmästare, Linköping.
LANDGREN, HANS, agronom, Tynnelsö gård, Överselö.
FRIES, MAGNUS, docent, Växtbiologiska inst., Uppsala, *sekr.*

Suppleanter:

- DAHLBECK, NILS, fil. dr, Radiotjänst, Kungsgatan 8, Stockholm.
NILSSON, GUNNAR, plantskoleinspektör, Åkarp.
NILSSON, ARVID, försöksledare, Weibullsholm.
LINDE, SVEN, trädgårdsarkitekt, Örnsköldsvik.
NITZELIUS, TOR, amanuens, Botaniska trädgården, Göteborg.
SÖDERBERG, ERIK, assistent, Bergianska trädgården, Stockholm 50.
JOHNSSON, MAGNUS, överträdgårdsmästare, Botaniska trädgården, Göteborg.

Arbetsutskott:

- HERMELIN, SVEN A., *ordf.*
LAGERBERG, TORSTEN.
SYLVÉN, NILS.
FRIES, ROBERT E.
HYLANDER, NILS.
FRIES, MAGNUS.

Revisorer:

- GRÉEN, SVEN, direktör, Experimentalfältet, Stockholm.
DITZINGER, BJÖRN, forstmästare, Bråvallavägen 21, Djursholm.
Mo, BERTIL, trädgårdsarkitekt, Kamrerarvägen 5, Hägersten.

MEDLEMSFÖRTECKNING

BESKYDDARINNA

H. MAJ:T DROTTNINGEN.

FÖRSTE HEDERSLEDAMÖTER

H. MAJ:T KONUNGEN.

H. K. H. HERTIGINNAN AV VÄSTERGÖTLAND.

HEDERSLEDAMÖTER

FRIES, ROBERT E., professor, Floragatan 3, Stockholm.

TIGERSTEDT, C. G., godsägare, Mustila, Korja, Finland.

LARSEN, C. SYRACH, Dr. Agr., Forstbotanisk Have, Charlottenlund, Danmark.

SYLVÉN, NILS, professor, Vegagatan 16, Lund.

LAGERBERG, TORSTEN, professor, Ringen 69, Mörby, Stocksund.

STÖDJANDE LEDAMÖTER

FRÆNCKEL, GÖSTA, löjtnant, Hamngatan 20, Göteborg, *ständig*.

KEMPE, RAGNAR, civilingenjör, Villagatan 4, Örnsköldsvik, *ständig*.

BEIJER, KJELL, direktör, Ehrens vägsgatan 2, Stockholm.

NISSEN, HENRIK, kansliråd, Johannesgatan 24, Stockholm.

WACHTMEISTER, HARRIET, grevinna, Bella Vista, Hälsingborg.

Djursholms AB, Stadshuset, Djursholm.

Hälsingborgs kyrkoförvaltning, Hälsingborg.

Stadsträdgårdsmästaren, Karlskoga.

Södertälje drätselkammare, Södertälje.

Örebro stads parkförvaltning, Örebro.

STÄNDIGA LEDAMÖTER

ADELSWÄRD, ERIC, friherre, Adelsnäs, Åtvidaberg.

BECK-FRIIS, ANNA, friherrinna, Söderö, Kättilstad.

BJURE, G., godsägare, Åldersbäck, Västervik.

CEDERGREN, VERA, fröken, Riddargatan 1, Stockholm Ö.

DAHLBECK, NILS, fil. dr, Radiotjänst, Kungsgatan 8, Stockholm C.

DITZINGER, BJÖRN, forstmästare, Bråvallavägen 21, Djursholm.

VON ECKERMANN, EBBA, fru, Södertuna, Gnesta.

VON ECKERMANN, H., professor, Edeby, Sparreholm.

EKMAN, OSCAR, godsägare, Bjärka-Säby.

FRIES, MAGNUS, docent, Järnbrogatan 4, Uppsala.

GIERTZ, ANNA, professorska, Hågelby, Tumba.

HERMELIN, S. A., frih., trädgårdsarkitekt, Uggleviksgatan 13, Stockholm Ö.

HYLANDER, NILS, docent, förste trädgårdsintendent, Drottningg. 12, Uppsala.

HÖRSTEDT, SIGRID, konsulinna, Prydesholm, Kvarnby.

KIELLANDER, C. L., fil. lic., Ekebo, Källstorp.

KLINGSPOR, BRITA, friherrinna, Hellekis Säteri, Råbäck.

LIND, E., trädgårdskonsulent, Hushållningssällskapet, Linköping.
MARTIN, SIGNE, fröken, Herserudsvägen 10, Lidingö.
NANNFELDT, J. A., professor, Sibyllegatan 17 B, Uppsala.
NITZELIUS, TOR, amanuens, Botaniska trädgården, Göteborg.
PRYTZ, AINO, fru, Rosenlund, Marstrand.
VON ROSEN, METTA, grevinna, Örbyhus.
SCHOTTE, ANNA, fru, Erik Dahlbergsgatan 41—43, Stockholm Ö.
SMEDBERG, ERLING, hortonom, Fastighetsnämnden, Vasagatan 4, Stockholm.
WEDBORN, INGER, trädgårdsarkitekt, Annelundsvägen 5, Lidingö.
WEHTJE, BRITTA, fru, Adolf Fredriksgatan 1, Malmö.
WOLD, ANNA-LISA, professorska, Vasagatan 1 C, Uppsala.

ÖVRIGA MEDLEMMAR

ABRAHAMSSON, C., trädgårdskonsulent, Klostervägen 5 A, Stocksund.
ADELSWÄRD, GÖSTA, friherre, Adelnäs, Åtvidaberg.
ADELSWÄRD, LOUISE, friherrinna, Slefvinge, Åtvidaberg.
AFZELIUS, KARL, fil. dr, Karlavägen 9, Stockholm Ö.
AHLÉN, KARIN, fru, Lilla Bergsgatan 1, Göteborg.
AHLQVIST, ELISABETH, fru, Karlbergsvägen 30, Stockholm Va.
AHLZÉN, GUNNAR, direktör, Kramfors AB, Kramfors.
AHNBERG, JOHN, hortonom, Dr. Sydows gata 6, Göteborg.
AHREBERG, H., kontraktsprost, Lillkyrka.
ALCANDER, THURE, assistent, Experimentalfältet.
ALM, CARL G., förste assistent, Botaniska trädgården, Uppsala.
ALMLÖF, R., trädgårdsmästare, Sigtuna.
ALMQUIST, ERLAND, herr, Heleneborgsgatan 54, Stockholm Sö.
ALMQUIST, GUNNAR, hortonom, Folkungagatan 10 C, Uppsala.
ALMQUIST, INGEGERD, fru, Heleneborgsgatan 54, Stockholm Sö.
Alnarps trädgårdsskola, Alnarp, Åkarp.
AMINOFF, F., byråchef, Odengatan 33, Stockholm Va.
M. P. Andersens Plantskola, Jönköping.
ANDERSSON, ALGOT, agronom, Vasagatan 17 B, Kristianstad.
ANDERSSON, FOLKE, hortonom, Seminariet, Karlstad.
ANDERSSON, INGRID, telegrafexpeditör, N. Gubberogatan 12, Göteborg.
ANDERSSON, KRISTINA, trädgårdsmästare, Hultsvik, Svenneby.
ANJOU, E., trädgårdsarkitekt, Slottsvägen 76, Näsby Park.
ANKARCRONA, HELENA, amiralinna, Kommendörsgatan 2, Stockholm Ö.
APPELGREN, OSCAR TH., herr, Skogsgården, Västra Bodarna.
ARFWEDSON, ELSA, fru, Strandvägen 45, Stockholm Ö.
ARRHENIUS, MARIA, professorska, Wittstocksgatan 11, Stockholm Ö.
ARWEDSSON, MARIA, fru, Österby, Hållsta.
ATMER, GÖRAN, jur. kand., Hallqvad, Bärby.
AVALDER, HUGO, överläkare, Ulleråkers sjukhus, Uppsala.
BACKFORS, E., förvaltare, Rånna, Skövde.
BARNEKOW, SONJA, friherrinna, Åraslöv, Vinslöv.
BECK-FRIIS, BETH, grevinna, Börringekloster, Börringe.
BENCKERT, INGEGERD, fru, Donners stig 4, Stocksund.
BENGTSON, BERTIL, hortonom, Byggnadskont., Parkavdelningen, Norrköping.
BENGTSSON, FOLKE, lantbrukare, Petersminne, Ödåkra.
BENNET, ELSA, friherrinna, Vasatorp, Hälsingborg.

BENNET, GUNILLA, friherrinna, Tosterup, Svenstorp.
 BERG, CLAES, kapten, Hammarskog, Uppsala.
 BERG, G. MARTIN, stadsträdgårdsmästare, Hudiksvall.
 BERGE, GUNNAR, trädgårdskonsulent, Alnarps trädgårdar, Åkarp.
 BERGELIN, ERIK, hortonom, Statens Trädgårdsförsök, Åkarp.
 BERGGREN, EDITH, doktorinna, Rosenholms allé 6, Fridhem, Malmö.
 BERGGREN, ERIK, assistent, Experimentalfältet.
 BERGGREN, G., handelsträdgårdsmästare, Hässelby Villastad.
 BERGGREN, PÅL, ingenjör, Östergatan 86, Landskrona.
 BERGGREN, ÅKE, hortonom, Trädgårdsskolan, Experimentalfältet.
 BERGHMAN, DORIS, fröken, Styrmansgatan 3, Stockholm Ö.
 BERGHMAN, MAJ, fröken, Styrmansgatan 3, Stockholm Ö.
 BERGLUND, KARIN, fröken, Almnäs, Hjo.
 BERGLUND, OLOF, godsägare, Habo.
 BERGSTRÖM, BELE, länsjägmästare, Hvitfeldtsgränd 13, Halmstad.
 BERG VON LINDE, ALBERT, godsägare, Axelvold.
 BILLBÄCK, BERTIL, direktör, Bergianska trädgården, Stockholm 50.
 BJELLE, E., direktör, Sv. Lantbruksförbund, Klara Ö. Kyrkogata 12, Stockholm C.
 BJERSTRÖM, EDITH, fru, Banérgatan 8, Stockholm Ö.
 BJURKLO, INGEBOG, fröken, Turebergsvägen 2, Sollentuna.
 BJÖRKANDER, C. G., konsul, Visby.
 BJÖRKLUND, K., tandläkare, G:la Övägen 2 B, Norrköping.
 BJÖRKMÄN, E., professor, Skogshögskolan, Experimentalfältet.
 BJÖRER, ARNE, arkitekt, Magasinsgatan 13, Umeå.
 BLOMQUIST, MANNE, trädgårdsdirektör, Trädskolan, Uppsala.
 BODORFF, ULLA, trädgårdsarkitekt, Birger Jarlsgatan 34, Stockholm Ö.
 BOIERTH, PEHR, stadsträdgårdsmästare, Uppsala.
 BOLINDER, GURLI, fru, Östermalmsgatan 43, Stockholm Ö.
 BONDE, CHRISTER, greve, Theleborg, Växjö.
 BONDESSON, K. SJ., hort. stud., Folkskoleseminariet, Gullhedsgatan 6, Göteborg.
 BONNIER, TONY, fru, Alberget 4 A, Stockholm Ö.
 BOSTRÖM, GUST., godsägare, Östanå.
 BRAHMER, H., överingenjör, Norr Jersjö gård, Estuna.
 BRANDT, THORE, överläkare, Adelgatan 5, Malmö.
 BRUNNSTRÖM, AXEL, major, Bergsgatan 7, Halmstad.
 BRUNNSTRÖM, S., ryttmästare, Stureholm.
 BRYNTESSON, BIRGER, herr, Hälle, Amotfors.
 AF BURÉN, JULIA, fru, Eriksbergsgatan 44, Stockholm Ö.
 BÖKLIN, SIGRID, fröken, Ullberga gård, Nyköping.
 BÖHM, GUNNAR, herr, Skeppargatan 86, Stockholm Ö.
 BÖTTIGER, JENNY, fru, Ulrikagatan 2, Stockholm Ö.
 CALLMAR, GUNNAR, direktör, Alnarp, Åkarp.
 CALVERT, VIVEKA, fru, Norra Korsvik, Ljungskile.
 CARLANDER, OLOF, godsägare, Blombacka, Källtorp.
 CARLANDER, P. O. godsägare, Hålltorp, Vinninga.
 CARLSSON, ALLAN, trädgårdsinstruktör, N. Strandvägen 6, Frösön.
 CARLSSON, M., trädgårdsanläggare, Ekehöjdsgränd 36, Göteborg.
 CASTENGREN, EBBA, fru, Norra Stenbocksgatan 13, Hälsingborg.

CEDERGREN, NAJA, fröken, Riddargatan 1, Stockholm Ö.
 DE LA CHAPELLE, RENÉ, friherre, Lindö, Tenala, Finland.
 CURMAN, CARL G., godsägare, Antuna gård, Rotebro.
 DAHL, BERTIL, trädgårdstekniker, Hasselbacksgatan 2, Borås.
 DAHL, C. G., professor, Svengård, Hjo.
 DAHLERUS, BIRGER, civilingenjör, Djursholm.
 DAHLGREN, TORE, kapten, Villavägen 1, Djursholm.
 DANIELSSON, ERIK, disponent, Villa Giacomina, Lidköping.
 DANIELSEN, LISA, fru, Uddeholm.
 DARFELDT, ERIC, trädgårdsinstruktör, Nylandsgatan 38, Karlstad.
 DAVIDSSON, GUSTAF, tandläkare, Kungsholmstorg 16, Stockholm K.
 DE GEER, BETH, friherrinna, Stora Väsby, Upplands-Väsby.
 DEGELIUS, GUNNAR, docent, Järnbrogatan 10 B, Uppsala.
 DE VERDIER, G., fru, Ånimskog.
 Djursholms AB, Djursholm.
 DOUGLAS, OSCAR, greve, överstelöjtnant, Tolefors, Malmslätt.
 VON ECKERMANN, ULLA, fru, Edeby, Sparreholm.
 EDHOLM, HARALD, byrådirektör, Solsidan, Saltsjöbaden.
 EDLUND-HANSSON, ANNA, fru, Axelfors.
 EHRNBERG, GRETA, fru, Simrishamn.
 EKEBERG, LARS-OLOF, direktör, kammarherre, Egilvägen 6, Djursholm.
 EKBRANT, L., ämneslärare, Alnarps trädgårdsskola, Åkarp.
 EKEROOT, NILS-ÅKE, stud., Trädgårdsskolan, Experimentalfältet.
 EKMAN, BRITA, fru, Dicksonsgatan 10, Göteborg S.
 EKMAN, HÅKAN, herr, Dicksonsgatan 10, Göteborg S.
 EKMAN, LEIF, direktör, Råda säteri, Göteborg H.
 EKMAN, SIGNHILD, fröken, Johannesbergsgatan 28, Göteborg.
 EKVALL, IVAR, direktör, Gränna.
 ELIASSON, AXEL, konsulent, Hushållningssällskapet, Västerås.
 ENCRANTZ, GUST., jägmästare, Erik Dahlbergsvägen 10, Kalmar.
 ENGSTEDT, G., trädgårdskonsulent, Stensövägen 66, Kalmar.
 Enköpings stads Park- och Planteringsnämnd, Byggnadskontoret, Nämnd-
 huset, Enköping.
 ENVALL, ARNE, disponent, Alviksvägen 48, Bromma.
 ERICSON, OLOF, trädgårdskonsulent, Hushållningssällskapet, Falun.
 ERICSSON, ERIC, trädgårdsdirektör, Halmstad.
 ERIKSSON, DAVID, trädgårdsdirektör, Fullerstavägen 32, Huddinge.
 VON ESSEN, EBBA, fröken, Strömsberg, Jönköping.
 VON ESSEN, EVA, friherrinna, Strömsberg, Jönköping.
 VON ESSEN, WILHELM, hovstallmästare, frih., Rydboholm, Rydbo.
 ESWEIN, ELISABETH, fru, Danbyholm, Björkvik.
 FAGERLIND, FOLKE, professor, Skulptörvägen 30, Johanneshov.
 FELLE, ÅKE, kronojägare, Ruskträsk.
 FERLENIUS, GUST. RUD., trädgårdskonsulent, Kristianstad.
 FERSING, Bo, jägmästare, Ranvik, Röggle.
 FIMMERSTAD, GUST., godsägare, Månsarud, Töreboda.
 FJELLMAR, OSCAR, trädgårdsmästare, Norrvikens Trädgårdar, Båstad.
 FLACH, PAULINE, fru, Ollonö, Östra Stenby.
 FLEETWOOD, VERA, fröken, Odensviholm.
 FLINCK, EVERT, överingenjör, Findus, Bjuv.

FLODMARK, ERIK, apotekare, Fridhemsvägen 1, Malmö.
 FLODMARK, SIGVARD, med. lic., Fridhemsvägen 1, Malmö.
 FOGELKLOU, BIRGITTA, fru, Banérgatan 5 C, Uppsala.
 FRIBERG, PER ÅKE, arkitekt, Sofiebergsvägen 33—35, Hälsingborg.
 FRIES, INGRID, doktorinna, Lill-Jans plan 1, Stockholm Ö.
 FRIES, NANNA, professorska, Floragatan 3, Stockholm Ö.
 Gatukontorets Parkavdelning, Lilla Nygatan 8, Stockholm C.
 Gatu- & Vägförvaltningen, Kamrerarekontoret, Box 1518, Göteborg 1.
 GEETE, E., jägmästare, S:t Eriksgatan 25, Stockholm K.
 GIERTZ, MAJ, fru, Hågelby, Tumba.
 GRAM, KAI, professor, Rolighedsvej 23, Köbenhavn V, Danmark.
 GRAMER, J. W., grosshandlare, Askesta.
 GRÉEN, SVEN, direktör, Experimentalfältet.
 Gripsholms slottsförvaltning, Mariefred.
 GUNHAMMAR, B. G., trädgårdsanläggare, Kasten Ottergatan 5, Örebro.
 GUNNESEN, FOLKE, fil. mag., Rehnsgatan 5, Stockholm Va.
 GUSTAFSON, R., trädgårdskonsulent, Vänersborg.
 GUSTAFSSON, HELGE E., trädgårdsanläggare, Borgargatan 10, Stockholm Sö.
 GUSTAVSSON, CARL, plantskoleägare, St. Strömstad, Norrköping.
 GYLLENKROK, CHARLOTTE, friherrinna, Björnstorp.
 GYLLENSTIERNA, GÖRVEL, friherrinna, Spannarp.
 Gävleborgs läns skogsvårdsstyrelse, Gävle.
 GÖRANSSON, O., trädgårdsanläggare, Skogsholmen, Hindby.
 GÖRANSSON, TAGE, hortonom, Näckrosvägen 37, Solna.
 HAGLUND, AGDA, trädgårdsarkitekt, Kungstensgatan 3, Stockholm Ö.
 HALL, TORB, lektor, S. Vägen 7, Kalmar.
 HALLDOR, HENNING, redaktör, Vulcanusgatan 9—11, Stockholm Va.
 Halmstads stadsbibliotek, Halmstad.
 HAMILTON, ELSA, grevinna, Örenäs gård, Glumslöv.
 HAMILTON, EDVARD, greve, Hjälmsäter, Råbäck.
 HAMILTON, JULIE, grevinna, Stockgården, Stocksund.
 HAMILTON, MARIANNE, grevinna, Barsebäck.
 HANSSON, J. P., plantskoleägare, Visborgsgatan 43, Visby.
 HARLING, GUNNAR, docent, Stjärnvägen 11, Lidingö.
 HASSELROT, GUNHILD, fru, Mariefred.
 HEDENSTEDT, DAGMAR, fru, Selebovägen 12, Enskede.
 HEDENSTRÖM, GUNNAR, banktjänsteman, Vikingavägen 12, Nora Trädgård-
 stad, Danderyd.
 HEDIN, JOHAN, handelsträdgårdsmästare, Upplands-Väsby.
 HEYMAN, G., direktör, Trädgårdsföreningen, Linköping.
 VON HEIJNE, SVEN, kapten, Kämpavägen 28, Lidingö.
 HELLERSTRÖM, SVEN, godsägare, Marielund, Nätraby.
 HERLIN, CLAS, direktör, Sturegatan 12, Stockholm Ö.
 HERMELIN, CARL-MAGNUS, friherre, Stjärnarp, Eldsberga.
 HERMELIN, KARIN, fröken, Marieberg, Bettna.
 HISINGER-JÄGERSKIÖLD, MARIANNE, friherrinna, Billnäs Säteri, Billnäs, Fin-
 land.
 HJELMQVIST, HAKON, docent, St. Algatan 8, Lund.
 VON HOFSTEN, ERLAND, kammarherre, Borrud, Jula.
 VON HOFSTEN, GUSTAF, godsägare, Kilagården, Källtorp.

VON HOFSTEN, SVEN, överingenjör, Idunavägen 28, Lidingö.
 HOLMBERG, EBBE, trädgårdsinstruktör, Rådde gård, Långhem.
 HOLMEN, INGBORG, fru, Ulriksfors.
 VON HORN, LEOPOLD, trädgårdsföreståndare, S:ta Maria Sjukhus, Hälsingborg.
 HULTKRANTZ, INGBORG, fru, Lyckås, Högestad.
 HULTMARK, D., jägmästare, Källvägen 2, Saltsjöbaden.
 HÄGGVIK, EMIL, distriktsträdgårdsmästare, Bergsundsgatan 21—23, Stockholm Sv.
 Hälsingborgs Stadsbibliotek, Hälsingborg.
 IHRE, JOHAN, ryttmästare, Ekebyhof, Ekerö.
 JACOBSON, INGVAR, direktör, AB L. Dæhnfeldts Fröhandel, Fågelsångsgatan 2,
 JOACHIMSSON, TORA, fru, Djurholmsvägen 28 B, Stocksund.
 JOHANSSON, ANTON, trädgårdsarkitekt, Nysättravägen 24, Nacka.
 JOHANSSON, ERIK, trädgårdsmästare, Karlslundsvägen 5, Älvsjö.
 JOHANSSON, GUNNAR, konsulent, Vasagatan 4, 5 tr., Ctockholm C.
 JOHNSON, MAGNUS, överträdgårdsmästare, Botaniska trädgården, Göteborg.
 JOHNSON, SVERKER, agronom, Sanna, Vintrosa.
 JUHLIN-DANNFELT, MATS, överjägmästare, Linköping 2.
 JUNGSTEDT, B., jägmästare, Byxelkrok.
 JÄGERSKIÖLD, STIG, docent, Värtavägen 29, Stockholm Ö.
 KALDÉN, SAMUEL, trädgårdsarkitekt, Växnäsgatan 3, Karlstad.
 KALLING, BO, greve, professor, Domnarvets Jernverk, Borlänge.
 KARLSSON, PER, trädgårdskonsulent, Hushållningssällskapet, Uddevalla.
 KEILLER, ALICE, statsfru, Villa Gövik, Särö.
 KINCH, NILS, löjtnant, Storvreta.
 KISTNER, MAJA, fru, Ringstad, Norrköping.
 KJELLBERG, CARL J., bergsingenjör, Stenbro, Nyköping.
 KJELLBERG, KARIN, fru, Kersö, Ekerö.
 KLEEN, N. R:SON, godsägare, Valinge, Jönåker.
 AB Klärre & Co, Ragvaldsgatan 1, Stockholm Sö.
 KNOCHENHAUER, JULIA, fru, Läroverksvägen 31, Lidingö.
 KNUTSSON, E., stadsträdgårdsmästare, Stadsträdgården, Örebro.
 KOCK, ELISABETH, professorska, Liden, Lund.
 KOCKUM, ANNA, fröken, Fridhemsvägen 17, Malmö.
 KRISTIANSSON, HANS, hortonom, Stadsträdgården, Örebro.
 Kristianstads Trädgårdsförening, Postbox 115, Kristianstad.
 KROOK, MARTIN, trädgårdsarkitekt, Norra Liden 6, Göteborg.
 K. Vetenskapsakademiens Bibliotek, Stockholm 50.
 KVARNSTRÖM, OLOV, herr, Ringvägen 116, Stockholm Sö.
 KÖNIG, EBBA, grevinna, Christinelund, Viken.
 LAGERBJELKE, EDITH, grevinna, Fack 2, Älvsjö 1.
 LANDBERG, ALBERT, handelsträdgårdsmästare, Hässelby Villastad.
 LANDBERG, NILS, järnhandlare, Norrskedika.
 LANDGREN, HANS, agronom, Tynnelsö Gård, Överselö.
 LANDSBERG, O. H., f. d. stadsträdgårdsmästare, Hjälmshultsgatan 1, Hälsingborg.
 LARSSON, AXEL L., herr, Fridhem, Vara.
 LARSSON, BENGT, konsulent, Gambrinusgatan 5, Stockholm K.
 LARSSON, MARGARETA, fröken, Järnvägsgatan 8, Karlstad.

LEKSELL, RUTH, fröken, Valskog.
 LESSER, LUDVIG, direktör, Manlötens gård, Vallentuna.
 LEWENHAUPT, CHARLOTTE, fröken, Sjöholm, Katrineholm.
 LINDE, SVEN, trädgårdsarkitekt, Bergsgatan 16, Örnsköldsvik.
 LINDH, ANNA, seminarieträdgårdsmästare, Smålandsgatan 3, Kalmar.
 LINDBLAD, O., jägmästare, Bangårdsgatan 3 A, Uppsala.
 LINDELL, J. D., herr, Kobbarnas väg 6, Göteborg.
 LINDÉEN, ARVID, notarie, Jakobsbergsgatan 19, Stockholm 7.
 LINDÉN, C. U., trädgårdsanläggare, Nya Tanneforsvägen 54, Linköping.
 LINDGREN, HELMER, agronom, Arkelstorp.
 LINDHOLM, FOLKE, stadsträdgårdsmästare, Nyköping.
 LINDQVIST, G. R., distriktsträdgårdsmästare, Pontonjärgatan 34, Stockholm K.
 LINDSTEDT, PH., fil. dr, Fjällhyddan, Flemingsgatan, Göteborg 10.
 LINDSTRÖM, HERBERT, redaktör, Brantingsgatan 56, Stockholm Ö.
 LINDSTRÖM, SAGA, fröken, Hulukvarnsgatan 8, Jönköping.
 LJUNGBERG, DINA, fröken, Ljungbacken, Limesforsen.
 LJUNGLÖF, GUNNAR, trädgårdskonsulent, Storgatan 55, Umeå.
 LOMÉNIUS, ERNST, trädgårdsarkitekt, Drätselkammaren, Göteborg.
 LUNDH, GUNHILD, fru, Götabergsgatan 34, Göteborg.
 LUNDBÄCK, SVEN V., agronom, Värtavägen 14, Stockholm Ö.
 LUTHER, HANS, docent, Botaniska Museet, Unionsgatan 44, Helsingfors, Finland.
 LÖFQVIST, HELFRID, trädgårdsarkitekt, Ordensbacken 7, Lidingö.
 LÖFVING, GUSTAF, direktör, Trädgårdsskolan, Söråker.
 LÖNNELL, A., direktör, Skeppsta, Björnlunda.
 LÖWEN, LOUISE, grevinna, Sextorp, Osbyholm.
 MAGNUS, ERIK L., ingenjör, Dicksonsgatan 12, Göteborg.
 MAGNUSSON, OVE, assistent, Hushållningssällskapet, Karlskrona.
 MALMBERG, SVEN-ÅKE, förvaltare, Viks folkhögskola, Balingsta.
 MALMER, ASTRID, fru, Vallgatan 6, Växjö.
 Malmöhus läns hushållningssällskap, Malmö.
 MALMSTRÖM, HELLEN, professorska, Sturegatan 52, Stockholm Ö.
 MANNERHEIM, AUGUSTIN, friherre, Grensholm, Vånga.
 MELANDER, ARVID OTTO, stadsträdgårdsmästare, Söderhamn.
 MELLQUIST, ROLF, hortonom, Tegeluddsvägen 30, Stockholm Ö.
 MO, BERTIL, trädgårdsarkitekt, Kamrerarvägen 5, Hägersten.
 MONTAN, ROBERT, hortonom, Hälsingborgs stadsplanering, Ramlösavägen 10, Hälsingborg.
 MYLLENBERG, B., trädgårdsarkitekt, Rönneholmsvägen 13, Malmö.
 Nacka Stads Parkavdelning, Krokvägen 26, Storängen.
 NATHORST-WINDAHL, T., direktör, Syster Ainas gata 3, Göteborg.
 NATT OCH DAG, MARIKA, fru, Vegagatan 16, Lund.
 NEIGLICK, CONRAD, grosshandlare, Djursholm.
 NERMAN, ÅKE, konsul, Norra Kyrkogatan 1, Karlstad.
 NEÜENDORF, MALTE, arkitekt, Tallbacken, Skövde.
 NILSSON, ERIK, tandläkare, Ludvika.
 NILSSON, ERNST, fil. dr, Fosieby.
 NILSSON, EVERT, herr, Sörbyn, Ås.
 NILSSON, FREDRIK, professor, Byvägen 12, Åkarp.

NILSSON, GUNNAR, plantskoleinspektör, Åkarp.
 NILSSON, N., ingenjör, Upplandsgatan 47, Stockholm Va.
 NILSSON, NILS, stadsträdgårdsmästare, Handelsvägen 9, Nora Trädgårdsstad,
 Danderyd.
 NILSSON, SEM, herr, c/o Brännström, Oscarsvägen 13, Skellefteå.
 Nora Stads Planteringsnämnd, Drättselkammaren, Nora.
 NORIN, VERA, trädgårdsarkitekt, Arendal, Göteborg 10.
 Norrlands Trädgårdsskola, Söråker.
 NORRMAN, ULLA, fru, Lomma.
 NYBLOM, HUGO, ingenjör, Box 110, Sandviken.
 ORBACK, CARL O., trädgårdsarkitekt, Grevgatan 16, Stockholm Ö.
 OSVALD, HUGO, professor, Lantbrukshögskolan, Uppsala 7.
 PALMGÅRD, ERIK, trädgårdskonsulent, Västervik.
 PAULSON, ERIC, direktör, Kyrkogatan 1, Malmö.
 PAULSON, INGEBORG, fröken, Kullagatan 58, Hälsingborg.
 PERSONNE, AMANDA, fru, Rosenhill, Stockholm Dj.
 PERSSON, GÖSTA, trädgårdsarkitekt, Box 1593, Kumla.
 PERSSON, NILS, agronom, Höje, Alvastra.
 PETERSON, Bo, assistent, Botaniska Museet, Lund.
 PETERSSON, AXEL, disponent, Linnévägen 4, Visby.
 PETERSSON, CARSTEN, plantskoleägare, Ängelholm.
 PETERSSON, KARL E., trädgårdsmästare, Skördevägen 16, Lund.
 PETZÄLL, ASTRID, professorska, Finngatan 16, Lund.
 PEYRON, EMMA, fru, Hilleshög, Glumslöv.
 VON PLATEN, DORIS, fru, Rigagatan 4, Stockholm Ö.
 VON PLATEN, SUZANNE, fru, Strandvägen 4, Saltsjö-Duvnäs.
 QUENNERSTEDT, THORSTEN, bergsingenjör, Trollbo, Dalboda.
 RAMEL, HANS OTTO, frih., överhovstallmästare, Övedskloster, Öved.
 RAMFELT, AGNES, fru, Ramsjöholm, Svartorp.
 REIMER, CH., ämneslärare, Alnarp, Åkarp.
 REINERT, O. H., kamrer, Lomma.
 REUTERSKIÖLD, DICKEN, fru, Engelbrektsgatan 21, Stockholm Ö.
 REUTERSWÄRD, EBBA, grevinna, Borrestad, Vittskövle.
 RINGEL, KARL G., herr, Hedetorp, Gnesta.
 ROBERG, EBBA LISA, fröken, N. Hamngatan 18, Göteborg.
 ROLF, DAGMAR, fru, Thorsätra, Kungsängen.
 ROMARE, INGER, tandläkare, Uppfartsvägen 7, Solna.
 ROSENCRANTZ, MARTA, fru, Upplandsgatan 86, Stockholm Va.
 ROSIN, ANNA, fröken, Hornsgatan 26, Stockholm Sö.
 RYBERG, OLOF, lektor, Eslöv.
 RYDHOLM, FOLKE, trädgårdskonsulent, Gubbängsvägen 91, Enskede.
 RÖJNING, DAVID, trädgårdsmästare, Djurön, Norrköping.
 SALANDER, KARIN, fru, Sandbäcken, Karlstad.
 SAMUELSSON, EDVIN, trädgårdsmästare, Fagerhults Plantskola, Klevshult.
 SAMUELSSON, ULLA, fru, Sjöbjörnsvägen 15, Stockholm Sv.
 SANDAHL, BIRGER, hortonom, Lundavägen 46, Spånga.
 SANDBERG, JOHAN, trädgårdsmästare, Vallberga.
 SANDBERG, O., assistent, Trädgårdsskolan, Söråker.
 SANDBERG, OSWALD, herr, Johannelundsvägen 5, Tureberg.
 Sandbergs Bokhandel, Sturegatan 8, Stockholm Ö.

SANDELL, GÖSTA, stadsträdgårdsmästare, Trelleborg.
 SANDSTRÖM, CALLA, fru, Lovisagatan 2, Stockholm Ö.
 SANDSTRÖM, CARL, överläkare, Amiralsvägen 6, Saltsjöbaden.
 VON SCHWERIN, HENRIK, greve, major, Kivik.
 SCHÖNSTRÖM, SVEN, tandläkare, Östermalmstorg 4, Stockholm Ö.
 SEGERROS, HENNING, trädgårdsarkitekt, Torsvikssvängen 46, Lidingö.
 VON SETH, TORGIL, greve, godsägare, Bratteborg.
 SILFVERSHIÖLD, INGEBORG, friherrinna, Koberg, Upphärad.
 AF SILLÉN, GULL, överstinna, Orrspelsvägen 10, Stocksund.
 SIRÉN, OSVALD, professor, Islinge, Lidingö 1.
 SJÖGREN, JOSEF, läroverksadjunkt, Vänersborg.
 SJÖVALL, SIGRID, fru, S:t Clemensgatan 7, Hälsingborg.
 Skaraborgs läns hushållningssällskap, Skara.
 SKOTTSBERG, CARL, professor, Apotekargatan 8, Göteborg.
 SMITH, H., fru, Strandvägen 9, Stockholm Ö.
 SONESSON, NILS, byrådirektör, K. Lantbruksstyrelsen, Stockholm.
 STACKELL, CYRIL, stadsarkitekt, Norrtullsgatan 10, Söderhamu.
 STAËL VON HOLSTEIN, CARIN, fru, Vapnö, Halmstad.
 STÉEN, ÅKE, trädgårdsarkitekt, Parkavdelningen, Gatukontoret, Malmö.
 Stensborgs Plantskola, Karlstad.
 STIERNSTEDT, ALICE, friherrinna, Askrikegatan 17, Stockholm Ö.
 VON STOCKENSTRÖM, ANNA, grevinna, Lovisagatan 2, Stockholm Ö.
 Stockholms Stadsbibliotek, Sveavägen 75, Stockholm Va.
 Stockholms stads fastighetsnämnds lantegendomsavdelning, Vasagatan 4,
 Stockholm C.
 STREYFFERT, THORSTEN, professor, Parkvägen 7 A, Djursholm.
 STRÅBY, PAUL, trädgårdsarkitekt, Vikdalsvägen 71, Saltsjö-Järsla.
 Sundsvalls Stads Planteringar, Sundsvall.
 SUTHER, STEN, trädgårdsmästare, Lillhagens sjukhus, Lillhagen.
 SWARTZ, OLOF, revisor, Stenkullen, Åby.
 SVENNBECK, KURT, trädgårdsarkitekt, Box 1480, Gamla Berge, Falun.
 Svenska Sockerfabriks AB, Landskrona.
 SVENSSON, AXEL, trädgårdsmästare, Højelycke, Kaffatorp.
 SVENSSON, BENGT, trädgårdsmästare, Skogsvägen 3, Enskede.
 SVENSSON, GUSTAF, fil. lic., Dr Abrahams väg 15, Bromma.
 SVENSSON, KARL, herr, Torget, Båstad.
 SYLVÉN, OLOF, jur. kand., Nobelvägen 48, Malmö.
 SYLVÉN, TORA, fröken, Rådhusgatan 4, Landskrona.
 Sällskapet för praktisk skogsförädling, Arosgatan 7, Uppsala.
 SÖDERBERG, ERIK, assistent, Bergianska trädgården, Stockholm 50.
 TAMM, ELISABETH, grevinna, Granliden, Ljungsbro.
 TAMM, OLOF, professor, Birger Jarlsgatan 108, Stockholm Va.
 TAMM, PERCY H:SSON, ingenjör, Eolsgatan 2 A, Stockholm Sv.
 THEORIN, DAGHILD, tandläkare, Orrspelsvägen 35, Bromma.
 THOMAS, R. WOLFGANG, godsägare, Steninge säteri, Märsta.
 THORÉN, CHRISTINA, fru, Källunda, Kärda.
 THORÉN, INGEMAR, herr, Kobbarnas väg 3, Göteborg.
 THORÉN, MAUD, överstinna, Engelbrektsgatan 25, Stockholm Ö.
 THORSSELL, J. E., direktör, Adelsnäs Trädgårdsskola, Åtvidaberg.
 THULIN, GRETA, fru, Skeppsbron 34, Stockholm C.

TIDERMARK, AXEL, hort. stud., Alnarps slott, Åkarp.
 TOLSTOY, ASTRID, grevinna, Sofielund, Axelvold.
 TORÉN, CARL-AXEL, överste, Kyrkvägen 9, Tattby, Saltsjöbaden.
 TORNÉRHJELM, ELLEN, fru, Gedsholm, Ekeby.
 TORNÉRHJELM, R., godsägare, Wrams Gunnarstorp, Gunnarstorp.
 TRÖENG, DANIEL, advokat, Wennerbergsgatan 1, Stockholm.
 TROZELLI, ERIK, ryttmästare, Björnsnäs, Åby.
 Trädgårdsföreningen, Göteborg.
 TÖRNE, INGEBORG, fröken, Osaby säteri, Tävelsås.
 TÖRNE, STINA, fröken, Osaby säteri, Tävelsås.
 UGGLA, EVALD, frih., fil. lic., Mykinge försöksgård, Lyckåsgård.
 ULLSPARRE, HEDVIG, fröken, Kungsgården.
 ULLSTRÖM, C.-E., sekreterare, Båtsman Stens väg 53, Spånga.
 WACHTMEISTER, ALICE, grevinna, Trolle-Ljungby, Bäckaskog.
 WACHTMEISTER, BRITA, grevinna, Kulla Gunnarstorp, Hittarp.
 WACHTMEISTER, EBBA, grevinna, Knutstorp, Kågeröd.
 WACHTMEISTER, EVA, grevinna, Westerslöv, Hanaskog.
 WACHTMEISTER, GÖSTA, greve, Rydebäcks gård, Gantofta.
 WACHTMEISTER, HANS A:SON, greve, Wambåsa, Ronneby.
 WACHTMEISTER, MÄRTHA, grevinna, Tistad, Tistagård.
 WAHLSTRÖM, INGER, fru, Sandbäcksgatan 15, Karlstad.
 WAHMAN, E. A., stadsträdgårdsmästare, Brödragatan 10, Göteborg.
 VALENTIN, MAJ, fru, Saxängen, Stjärnhov.
 WANGMAR, EINAR, trädgårdsmästare, Östergatan 14, Ängelholm.
 WEIBULL, GUNNAR, fil. kand., Weibullsholms Växtförädlingsanstalt, Landskrona.
 WEMAN, GRETA, fröken, Ekshärad.
 WENDT, SIGRID, fru, Banérvägen 11, Djursholm.
 WERNSTEDT, ANNA, fru, Näs säteri, Östra Stenby.
 VESSBERG, herr, Speleby, Örlen.
 WEHTJE, KARIN, fru, Trolmen, Blomberg.
 WETTERBERG, ELLA, fröken, Sveavägen 29, Varberg.
 WIBERG, ÅKE, direktör, Apertin, Kil.
 WIBOM, EINAR, revisor, Råstavägen 2 A, Råsunda, Solna.
 WIGSTRAND, GUNNAR, ingenjör, Åkeholm.
 WIJKANDER, KLARA, fru, Arkivgatan 12, Göteborg.
 WIKESJÖ, KARL, trädgårdskonsulent, Visby.
 WIKSTRÖM, HERMAN, trädgårdskonsulent, Uddevalla.
 WREDE, KENNETH, friherre, Valkiakoski, Finland.
 WÄHLIN, P., bankdirektör, Östermalmsgatan 23, Stockholm Ö.
 Västerviks stads byggnadskontor, Västervik.
 Västerås stads parkförvaltning, Västerås.
 ZETHELIUS, EBBA, fru, Torpa, Långhem.
 ÅKERBERG, CARL, direktör, Mästersamuelsgatan 45, Stockholm C.
 ÅKERBLOM, LENNART, tandläkare, Långedrag.
 ÖBERG, O., assistent, Norrlands Trädgårdsskola, Söråker.
 Önnestads Folkhögskola, Önnestad.
 Örebro Stadsbibliotek, Örebro.
 ÖRTHOLM, FRITZ, stadsträdgårdsmästare, Visby.
 ÖSTLIND, NILS, rektor, Fruktodlingsskolan, Urshult.

ARTFÖRTECKNING

Förteckningen ger hänvisning jämväl till sidor, där resp. växt omnämns endast under svenskt namn, vilket anges nedan inom parentes efter det latinska; sidtalet är i sådana fall satt inom klammer. Uteslutna äro ej få ställen, där arter omtalas blott i förbigående eller med enbart namn i längre artlistor (så särskilt s. 101—118), likaså ha inga hänvisningar gjorts till N. Hylanders namnlista för träd och buskar (s. 63—65). För densammes *Hosta*-upsats ges detaljhänvisningar endast till de sidor, där bilder förekomma. Förekomst av bild markeras här som i övrigt med * efter sidnumret.

- Abies* 85, 111.
» *alba* 55, 57, 117.
» *amabilis* f. *tabuliformis* 110.
» *arizonica* 55.
» *cephalonica* 55.
» *concolor* 55.
» *grandis* 55, 56*, 57.
» *homolepis* 110.
» *lasiocarpa* 55.
» *nobilis*, se *procera*.
» *nordmanniana* 55.
» *pinsapo* 55, 110.
» *procera* (*nobilis*) 54, 73, 110.
» *sibirica* 55.
» *Veitchii* 110.
- Acaena microphylla* 96.
- Acer campestre* 77.
» *ginnala* 60.
» *negundo* 77.
» » f. *variegatum* 111.
» *palmatum* 104, 111.
» *saccharinum* (*silverlönn*) [77].
- Aesculus carnea* 76.
» *hippocastanum* (*hästkastanj*) [59].
» *indica* 104.
» *octandra* 117.
» *pavia* 77.
- Alnus cordata* 107.
» *glutinosa* (*klibbal*) [102].
» *incana* (*gråal*) [102].
» » f. *aurea* 111.
» » » *laciniata* 107.
- Amelanchier oblongifolia* 105, 113.
- Ampelopsis megalophylla* 114.
- Andromeda floribunda* 117.
» *japonica* 117.
- Anemone dichotoma* 88.
- Aralia* [*chinensis* ?] 78*.
- Araucaria araucana* 103, 107.
- Arundinaria japonica* 117.
» *nitida* 117.
- Berberis* 59, 105, 117.
» *dielsiana* 105.
- Betula* 112.
» *Ermani* 112.
» *grossa* 112.
» *lutea* 112.
» *nigra* 104, 112.
» *maximovicziana* 107.
» *papyrifera* 104.
» *pubescens* f. *fastigiata* 104.
» *verrucosa* f. *dalecarlica* 60, 76.
» » » f. *laciniata* 76.
- Buxus sempervirens* var. *arborescens* 111.
- Calluna* 112.
- Carya glabra* 111.
- Castanea vesca* 54, 59.
- Catalpa* 116.
- Cedrus atlantica* 54, 103, 107, 111, 118.
» » var. *glauca* 107, 110.
» » f. *pendula* 113.
» *Libani* 103.
- Cephalotaxus Fortunei* 110.
- Chaenomeles japonica* 59.
- Chamaecyparis* 111.
» *lawsoniana* 55.
» *nootkatensis* 54*.
- Chamaedaphne calyculata* 117.

- Coriaria japonica* 105.
 » *myrtifolia* 105.
Cornus alba 59.
 » *mas* 103.
Corylopsis sinensis 105.
 » *veitchiana* 105.
Corylus avellana f. *contorta* 109.
 » *colurna* 117.
Cotoneaster 59, 107, 117.
Cotula squalida 96.
Crataegus (hagtorn) [101, 102, 126*, 129].
Cryptomeria japonica 110, 112.
 » » f. *cristata* 109, 110.
 » » » *dacryoides* 110.
Cunninghamia [*lanceolata*] 112*.
Cytisus 59.
Daphne cneorum 59.
 » *mezereum* 59.
Deutzia 59.
Elaeagnus 59.
Ephedra sinica 73.
Erica 112.
Evonymus 59.
Fagus silvatica (bok) [57, 104, 117].
 » » f. *Rohanii* 112, [113].
Funkia sa *Hosta*
Gaultheria shallon 117.
Ginkgo biloba [106, 107].
Hedera colchica 107.
 » » *erecta* 104.
Hamamelis japonica 104.
Hieracium 89.
 » *baroniae* 89.
Hippophaë rhamnoides 107.
Hydrangea arborescens 59.
 » *paniculata* 59.
 » *petiolaris* (klätterhortensia) [77].
Hymenanthera crassifolia 113.
Hosta 5—52.
 » *albomarginata* 22*, 44*, 46*.
 » *crispula* 35*, 36*.
 » *decorata* 46*.
 » *elata* 31*, 32*, 33*, 34*.
 » *Fortunei* var. *albopicta* 26*, 31*, 32*.
Hosta Fortunei var. *hyacinthina* 29*.
 » » » *rugosa* 27*.
 » » » *stenantha* 24*.
 » *lancifolia* 42*.
 » *plantaginea* (typ.) 50*, 51*.
 » *sieboldiana* (typ.) 20*.
 » » var. *elegans* 21*, 22*.
 » *undulata* 39*.
 » » var. *erromena* 40*, 41*.
 » *ventricosa* 48*.
Ilex 104, 117.
 » *aquifolium* 104.
Juglans 111.
 » *regia* (äkta valnötsträd) 59, [84, 86*,] 111.
Juniperus (en) [95*, 96].
 » *communis* var. *hibernica* 59, 110.
 » » » *suecica* 60.
 » *sabina* 60.
 » *squamata* 110.
 » » var. *Meyeri* 60.
Kalmia 117.
Kerria japonica 59.
Kolkwitzia [*amabilis*] 77*, 78.
Larix 85.
 » *decidua* 55.
 » » f. *albiflora* 110.
 » *leptolepis* 55, 57, 58*.
 » *sibirica* 55.
Ledum groenlandicum 105, 117.
 » *palustre* 117.
Leucothoë Catesbaei 117.
Lonicera 59.
 » *nitida* 117.
 » *pileata* 111, 117.
Luzula luzuloides 89.
Lycium halimifolium 59.
Magnolia 104.
 » *hypoleuca* 104.
 » *×soulangeana* 104.
 » *stellata* 104, 111.
Mahonia aquifolium × *pinnata* 114.
 » *repens* f. *rotundifolia* 105.
Malus (apel) [127].
 » *floribunda* 111.

Malus × *purpurea* var. *Eleyi* 59.
 » *spectabilis* fl. pl. 114.
Morus alba 54.
Myrica gale (pors) [95*].
Nothofagus antarctica 104.
Pachysandra terminalis 117.
Paulownia tomentosa 104, 111, 113.
Phellodendron (korkträd) [87].
Philadelphus (schersmin) 59, [78].
Phyllodoce coerulea 117.
Picea abies f. *columnaris* 122.
 » » » *monstrosa* 122.
 » » » *pendula* 119, 120,
 [121*].
 » » » *reflexa* 119, 120.
 » » » *viminalis* 120, 122.
 » » » *virgata* 110, 119, 122.
 » *ajanensis* 110.
 » *Engelmannii* 55.
 » *glauca* 55, 110.
 » *omorika* (serbisk gran) [87].
 » *orientalis* (orientalisk gran)
 54, 55, [87], 106, 110.
 » *pungens* 55.
 » *sitchensis* 54, 55, 110.
Pieris japonica 114.
Pinus 66—73, 85, 111.
 » *Armandi* 67*, 68*, 69*, 70, 71*,
 72, 73.
 » *attenuata* 72.
 » *banksiana* 55, 72.
 » *canariensis* 72.
 » *cembra* 55, 66, 72.
 » » f. *columnaris* 110.
 » *cembroides* var. *attenuata* 73.
 » *contorta* 85.
 » » var. *latifolia* 55.
 » *Coulteri* 72.
 » *densiflora* 72.
 » *flexilis* 54, 72.
 » *Griffithii* 72.
 » *halepensis* 72.
 » *koraiensis* 73.
 » *lambertiana* 72.
 » *longifolia* 72.
 » *monticola* 72.
 » *mugo* 55, 66, 72.
 » *muricata* 72.
 » *nigra* 55, 106.
 » » var. *austriaca* 66.

Pinus nigra var. *poiretiana* 72.
 » *palustris* 72.
 » *parviflora* 72, 106, 110.
 » *pinaster* 70, 72.
 » *pinea* 72.
 » *ponderosa* 73.
 » » var. *scopulorum*
 67.
 » *pumila* 72.
 » *radiata* 72.
 » *rigida* 66, 72.
 » *sabiniana* 72.
 » *silvestris* 69, 72.
 » *strobus* 55, 72.
 » *Thunbergii* 72.
Poa Chaixii 89.
Poncirus trifoliata 105.
Populus × *berolinensis* (berliner-
 poppel) 60, [85], 86,
 [87*].
 » *laurifolia* 60.
 » *nigra* var. *italica* (pyramid-
 poppel) 60, [79].
 » × *robusta* 60.
 » *Simonii* var. *fastigiata* 60.
 » *tremula* (asp) [127].
 » *trichocarpa* 60.
Potentilla fruticosa 59.
 » *Veitchii* 59.
Prunus 59, 98.
 » *cerasifera* f. *Pissardii* 102.
 » *laurocerasus* (lagerhagg)
 [107, 117].
 » *laurocerasus* var. *schipkaën-*
sis 107.
 » *persica* 104.
 » *serrulata* 102.
 » *spinosa* (slån) [107, 108*,
 126*, 129, 130].
 » *tenella* 102.
 » *triloba* 102.
Pseudotsuga taxifolia 55, 57, 110,
 111.
Pyrus salicifolia 107.
Quercus cerris 54.
 » *ilicifolia* 54.
 » *palustris* 54.
 » × *pseudoturneri* 104, 107.
 » *robur* (ek) [57, 103, 127].

- Rhododendron 59, 109*, 116.
     » obtusum 105.
 Ribes 59.
 Robinia pseudacacia 105.
     » » f. tortuosa 105.
 Rosa (ayrshireros) 90.
     » (bourbonros) 134.
     » (remontantros) 79.
     » (tehybrider, div. namnsorter)
         131—134.
     » canina 129.
     » rubiginosa 129.
     » rugosa 129.
 Rubus odoratus 59.
 Salix 59.
     » elegantissima 111.
 Sambucus racemosa 59.
 Sassafras officinalis 113.
 Sciadopitys verticillata 110.
 Sequoiadendron giganteum 110, 112.
 Skimmia 117.
     » japonica 105.
 Sorbaria sorbifolia 59.
 Sorbus aria (coll.; vitoxel) [104].
     » torminalis 111.
 Spiraea 59.
     » salicifolia 130.
 Symphoricarpos [rivularis] (snö-
     bär) [130].
 Syringa 59.
     » ×chinensis 111.
 Taxodium distichum 103, 106, 110*.
 Taxus baccata 55.
     » cuspidata 60.
 Thuja occidentalis 54*, 55.
     » » f. fastigiata 60.
     » orientalis 54.
     » » f. compacta 111.
     » plicata 54, 55, 111.
 Tilia cordata (skogslind) [80—83,
     84*].
     » dasystyla 80.
     » petiolaris 76, 111.
     » platyphylla 76.
     » » f. laciniata 76.
     » » f. (?=f. variifo-
         lia) 76.
     » ×vulgaris 60, 80.
 Tsuga 111.
     » canadensis 60, 111.
 Ulmus carpinifolia 77.
     » » f. suberosa 59.
     » » cfr f. variegata
         76.
     » glabra 103.
     » » f. exoniensis 60.
     » ×hollandica 77.
     » laevis 101.
     » cfr pumila 103.
 Viburnum 59.
     » ×Burkwoodii 77.
     » rhytidophyllum 117.
     » utile 77.
 Viscum album (mistel) [113].
 Vitis Kaempferi (Coignetiae) 114.
 Weigela 59, 107.
 Wisteria sinensis (blåregn) [93].

VÄLJ WEIBULLS VÄXTER

Ett rikhaltigt sortiment av träd och buskar, häck- och klätterväxter, rosor och perenner erbjuds i Weibulls Trädgårdskatalog, som sändes på begäran.

Weibulls

LANDSKRONA

ALLA SLAGS VÄXTER

speciellt fruktträd (statligt kontrollerade), amerikansk hagtorn, ornäsbjörk, rhododendron (även vildarter) samt prydnadsbuskar och perenna växter i rika urval. Låt oss gratis sända Er vår rikt illustrerade katalog. Kanske har den något av intresse för Er just nu.

STENSBORGS TRÄDSKOLOR A/B

Grundad 1890

KARLSTAD

Telefon 108 01

Alla slag av trädskolealster och perenna växter i högsta kvalitet! Begär katalog!

A D E L S N Ä S

Tel. Namnanrop: »Baroniet»

TRÄDGÅRDAR, ÅTVIDABERG

A.-B. Skogsholmens Plantskolor

HINDBY, MALMÖ

Stora sortiment av coniferer — Lövbärande träd och buskar
Rosor och fruktträd — Häck- och slingerväxter
Näckrosor och perenna växter m. m.

Begär katalog

Tel. kontoret 20571

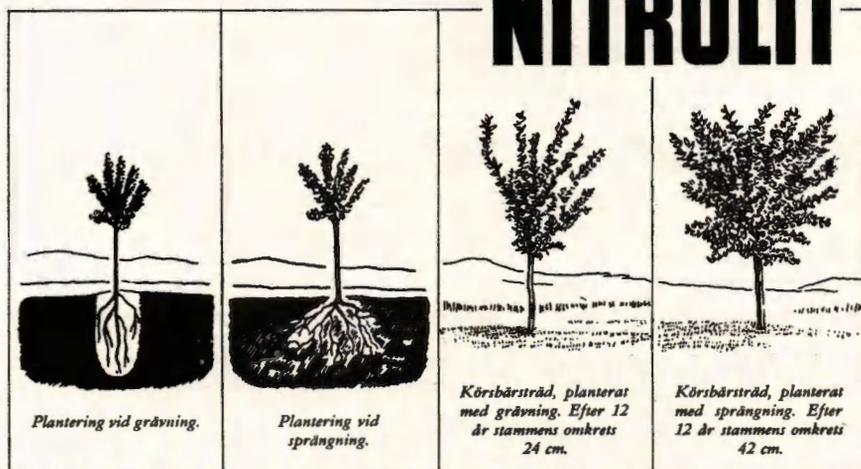

planteringsgroparna

- Snabbare, billigare än grävning.
- Större aktivt planteringsrum.
- Yppigare, motståndskraftigare träd med hastigare utveckling.
- Mera och bättre frukt.

SÄKERHETSSPRÄNGÄMNET NITROLIT

Begär handledning och uppgift om närmaste återförsäljare från

NITROGLYCERIN AKTIEBOLAGET • GYTTORP
 SPRÄNGÄMNET • TÄNDMEDEL • KRUT • JAKTAMMUNITION

ERIK LÄCKS PLANTSKOLA A. B.

RÖNNINGE

Perenna växter och stenpartiväxter

Rosor, park- och prydnadsbuskar

Frukträd och bärbuskar

Begär katalog

Telefon riktnr 0753: 504 45, 505 90

PERENNA och STENPARTIVÄXTER

för alla ändamål i stort och förstklassigt sortiment

Begär katalog

A.-B. C. F. LANDSBERG, PLANTSKOLA

Påarp - Telefon Hälsingborg 970 10

Om Ni söker något utöver det vanliga

i växter för stenpartiet och perennrabatten eller bland prydnadsbuskar,
barrväxter etc. sända vi Eder gärna vår katalog!

FURUBÄCKS PERENNA ODLINGAR

BORÅS - Tel.: 600 11, 124 03

Medlem av the Royal Horticultural Society

Äldre årgångar av LUSTGÅRDEN

kan av medlemmar erhållas för 6 kr. per styck.

(Ordinarie pris 15 kronor.)

FÖRENINGEN FÖR DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

Skattmästaren: Uggleviksgatan 13, Stockholm Ö

Råd och rön året runt

är namnet på vår rikt illustrerade katalog — ett Eldorado för alla blomstervänner med egen trädgård.

I denna finner Ni förutom ett rikhaltigt sortiment även goda tips och anvisningar för sådd och skötsel.

Har ni ej fått den — ring oss — vi sänder den.

AB L. DÆHNFELDTS FRÖHANDEL
HÄLSINGBORG Kungl. Hovl. STOCKHOLM

Frö

till gräsmattan, köksväxt-
och blomsterträdgården.

Besök våra butiker. Begär vår katalog!

AB NORDISKA FRÖHANDELN
Malmskillnadsgatan 44 - Filial: Nybrogatan 16
Tel. 23 02 85 - STOCKHOLM - Tel. 61 16 13

A.-B. SVENSKA FRYSERIERNA
GÖTEBORG

NORDENS ÄLDSTA, STÖRSTA OCH MODERNASTE
KYL- OCH FRYSHUS

LAGRING

av alla slags livsmedel och andra lättfördärliga produkter

ISTILLVERKNING

SNABBFRYSNING

Pris 15 kronor